S 10702

LIMA
LINGVÆ BOEMICÆ,
SEV
COMMENTARIOLVS
DE RESTAVRATIONE IDIOMATIS BOEMICI.

IPſe titulus & primum vocabulum huius Commentarioli indicat me hic non velle docere eam lingvam illos, qvi de illa nihil antea callent; verùm eos corrigere, qui quamvis sat expeditè Boëmicè loquantur, attamen impingunt in Grammaticæ Boëmicæ præcepta, vel saltem perfectiùs, quàm rude vulgus facit, loqvi deberent. Quemadmodum in lima vel coticula tantùm ea ferramenta limamus quæ formam cultri vel gladij aut ferræ habentia, non sunt satis acuta; verùm obtusa & denticulata; unde non tam scindunt quàm frangunt & comminuunt.

387.20

STRAHOVSKÁ KNIHOVNA

Gana Czeského.

Spis

O poopraweni a naostřeni řeči Czeské.

Amý Tytul a prwni slowíčko této Knižky to nawrhuge/že tu neminim učiti řeči Czeské ge/genžto gi prw nakrátce nevmegi; alebrž ponaprawiti těch kteřj syce dosti čerstwě česky mluwjce o něgaká Prawidla gegi zawazugi; neb aspoň něco ostřegi/ než se obecně děge/ mluwiti magj. Gako na Bruse a Pilnjku toliko ta železa braušyme/ která magjce formu nože neb pily/negsau gakby náležeło hladká a ostrá; nýbrž tupá a zubatá: odkudž netak řezagi/gako sskragi a stříssťowé drtiny dělagi.

Exem-

Exempla malæ Boëmicæ locutionis & scriptionis vides in primis hic suppositis Bohemicis paginis, quas & omnes reliquas, pro puris Boëmis Boëmicè conscripsi; & pro faciliori animadversione minore typo imprimi curauica, quæ in exemplum adduco. Imò totam hanc Limam primâ vice solo Boëmico idiomate, ut vides in toto contextu, conscripseram: verùm quia aliqui pro Latina explicatione instabant, & absq; hoc multa non nisi latinè tradere oportet (quia ita usus fert etiam in aliarum nationum Grammaticis) ideò solùm tam multùm Latinæ explicationis insero, quàm multùm necessarium est, & sufficit latinè callenti, qui ex hoc commentariolo velit Boëmicè discere.

Příklady toho skrtání a drtin w řecí Czeské wssem pauzým Czechum známé vkázj.

Primùm ergò exemplum in sequenti pagina Slowutnému/etc. per geminum t/& Oppatrný per geminum p scriptum, est vitium in Boemica lingua: nam unum ex eis est superfluum: siquidem Oppatrný deriuatur ab opatrugi: unde cùm primitivum opatrugi scribatur per unicum p etiam eius deriuatum Opatrný sic scribi debet. Idé suo modo dic de Slowutný: In eodem exémplo vltimum vocabulum gmilému/ g habet superfluum: eò quòd deriuetur à verbo milugi/ amo: at hoc scribimus sine g/ ergò & illud scribendum est sine g. Et tamen pleriq; Scribæ etc.

alij, etiam Senatorij ordinis, alias optimi Boemi, iam adducta tria vocabula tam vitiosè scribunt.

Začasty se Psaní k městským osobam takto tytulugj: Slowutnému a Opatrnému mužy N. N. mně w K. P. gmilému: gesstio gedno z těch dwauch spolu stogjcých tt a pp/ y gmilému/ gest zbytečné a drtina; gakož znáti gest ze slow opatrugj/ slowu a milugj/ od nichž opatrný/ slowutný a milý pocházegj.

Sic non semel audio mussim vel mussel sem prosyti almužnu: sine dubio malè: nam primum horum vocabulorum est scribendum unico s/ non autem duplici, quale est ss. Idem dic de mussel.

Též negednau slýchám: mussj neb mussel sem prosyti almužnu: ò wssem zle: nebot se prwnj slowo má psáti gednjm s: ne pak dwogjm: gakéž gest ss: a posledni má se kláści w Genitýwu: proto/ že prosým regit Genitivum casum.

Imò & altera huius mussel syllaba est crassus barbarismus, dum ssel stat pro syl: & prosyti almužnu est Solœcismus; cùm prosyti regat Genitivum, prosyti Almužny; non verò Accusativum/ qui est Almužnu. Imò & in Symbolo Apostolorum aliqui dicunt & scribunt: Wstaupil do pessel: cùm debeant scribere sstaupil: siquidem quando est motus sursum vel in plano, utimur

præ-

præpoſitione w; in motu autem deorſum præpoſitione s / ut oſtendam ſuo loco.

Ba y w Sneſſenj Apoſſtolſkym Wěřjm w Boha někteřj říkagj y pjſſi: Wſtaupil do pekel: geſſto magj pſáti ſſtaupil do pekel: ponẽwadž toliko nahoru neb porowinẽ někam wſtupugeme/neb wyſtupugeme: dolu pak/ gako s powrchu zemẽ do proſſtřed zemẽ ſſtupugeme.

Vlterius in eodem Symbolo ferè omnes dicunt, & Impreſſores imprimunt: Přigde ſaudit giwých y mrtwých; cum manifeſto Soloeciſmo: nam ſaudit regit Accuſativum caſum giwých autem & mrtwých/ſunt Genitiui: unde dicendum giwé y mrtwé.

Dále w témž Sneſſenj říkagj: Přigde ſaudit giwých y mrtwých: arcy zle: nebť ſlowo ſaudjm má po ſobẽ Accuſativum caſum: giwých pak a mrtwých gſau caſus Genitivi: magjť tedy říkati: přigde ſaudit giwé y mrtwé.

Et cùm nos ſignamus cruce, plerumq; dicimus: We gméno Otce/etc. cùm ſit dicendum: we gménu: ſiquidem præpoſitio we hoc loco regit caſum localem.

Tak náſſe ſwatoſwaté zehnánj We gméno Otce / y Syna/ y Ducha ſwatého: dle

nynēgſſýho dobrého Cžeſkeho mluwenj / mēloby ſe w prwnjm ſlowu poopraviti a ſjkati: We gménu: proto ze Præpoſicy we w tom mjſtē má po ſobē miti Locálnj caſus. gegž za Ablatiwum máme. Gako w dobrém wykládánj ſlow Kryſtowych a Petrowych čteme: We gménu tém Bábly wymjkali budau/a we gménu twém rozeſtřu ſyti.

Wſak nicméně ze w Hágkowi tak zaſtaſty nacházým / a gmenowitē w Létu 884. kterak Bořjwog na ſwým Hradē / gménem Hradcy/ kázal prwnj český Koſtel založiti we gméno ſwatého Klimenta: nēže ſe to we gméno w ſwé zwykloſti ponechati/a takto wymluwiti: ze Staří to ū wyſlowowali Dyftongem uo: gako Buh/ mūg ſjkali Buoh/muog: mohlić gſau tedy při přeſtánj toho/a dwauch liter uo w gedno obrácenj ū opuſtiti a o zachowati: totiž mjſto we gmenuo ſjkati we gmeno: gako mjſto dobrey ſjkáme dobrý: a nēkteří latinſké ſlowo vobiſcum wyſlowugi vobiſcom, o za u kladauce. a Bſafft Patryarchūw dj: Gelenom ceruis. Ale tuby ſe

gſ3

giž nad o punktik kláſti měl/na znamenj že o geſt contracta Dyftongus.

Pro takowé tedy Czeſkeho gazyka zuby/ a pro popuzenj dobře mluwjcych k lepſſjmu a oſtřegſſjmu mluwenj/ bude tento Brus.

Že pak tak krátce pſáti minjm/ ažby ſe w ginſſich hodnegſſich wěcech pilně zanepráždněnému Czitenáři toho Spiſu ohlédati neobtjžilo/toliko drobet obſſirnegi to předložjm/ w čem neyčaſtegi a neyhanebnegi chybugeme/mluwic/piſſic a tiſtnauc/ y to w čembychom mohli krásnegj řečiti: giné wſſechnokrátce/a ſaméto/bezčeho nemůže býti; přidáwage ſwého zdánj přjčiny/ kde mi k wjſe podobné na myſl připadnau.

Mnoho pak ſlow pro tauž krátkoſt Latině (gako ginj Ewropſſtj/ neLatinſſtj Grammatykáři činj) položjm/a někdy Czeſkým pjſmem doložjm: tak že tomu neylepe wyrozumegj ti/ kteřj aſpoň Latinſſtj Grammatyſtowé byli: gacyž obyčegně gſau Poſitoři/neb Skládaci Liter w Jmpreſych: pro něž neywjce to na ſwětlo wydáwám. Nebo dáwage gá některé na Czeſko přeložené knihy/ tiſtnauti/ſtuſſugi

ſtné w Orrografiy / chybowalo / odkudž přinucen ſem gim taro Prawidla z neyleppſich Grammatykůw wybraná předložiti: ktery̆ch geſtli zachowagj/giſtě mnoho w ſwém Umĕnj proſpĕgj.

Dividam totam hanc Limam in 4. Partes: Etymologiam, Syntaxim, Proſodiam, Orthographiam.

Rozdĕljm pak celý Brus na čtyry Kuſy: Prwnj bude Etymologia; Druhý Syntaxis: Třetj Proſodia: Čtwrtý Orthographia.

LIMÆ LINGUÆ BOEMICÆ

Pars I.

Brusu Gazyka Czeſkého

Kus Prwnj.

De Etymologia.

O Prawidlu každého wlaſtenſkého ſlowa/ ſaméhe w ſobé powažowaného; gakoj ſe potřeba přitomnéhe naſſeho wěku bhti widěla.

Proloquium.

SIquidem vocabula ex ſyllabis ſuna vel pluribus, ſyllabæ autem ex literis componuntur: de vtriſq; autem purus Boëmus abſq; mea inſtructione ſufficientem notitiam habet, tantùm pro ſequenti literarum multotics tum Latinâ tum patriâ lingvâ compella-

tionis & pro vnius ab altera distinctione hæc

Přjprawa k tomu Prawidlu.

Ponewadž se slowa z sylab sklá=dagj a sylaby z liter; o těch pak obogjch pauhý Čzech prw dobrau wědomost má/toliko mu pro časté následugjcý gich po Latinsku y po Čzesku gmenowánj/ a pro gednĕch od druhých rozdjl to připomenu:

1. Quòd vocales habeamus 5. nimirum a/e/i/o/u. (nam y est hic idem quod i.) & quòd reliquæ omnes literæ sint Consonantes.

Přednĕ/že samozwučných Litet/ latinsky vocales řečených/gest pĕt: totiž a e i o u: (nepočitage tu y/proto/že w tè přjčinĕ gest s i zagedno) a že giné wssecky Consonantes/to gest/ Spoluwučnĕ slugj.

2. Quòd consonantes in declinando & conjugando altera in alteram mutentur v. g. c simplex in duplicem Consonantem cz/ch in ss. vel, sſ/ß. in ž/ſ. in c/x. in ř/ſt. in ſt/z. in ſ/ů. in o. Et contra cz. in c/&c. Exempla Latinus videat hic ſtatim infra in Boëmica inſtructione, quod illi ſemel pro ſemper dico.

Po=

Podruhé že ty Conſonantes w Declinowánj a Conjugowánj ſe weſpolek proměnjwagj: ć ſyce bez punktu/to geſt/bez půl kolečka nad ſebau rožjčkami w zhůru obráceného/ ſe proměnjwá w ć punktowanj: gako nic niċeho/ Morawec Morawċe.

ch ſe proměňuge w ſſ: gako břicho w břiſſe/ticho w tiſſe.

h w z: gako Praha w Praze / dlauho dlauze/draho draze.

k w c gako: Berka Berce/ Smrċka Smrċce/děwečka děwečce.

r w ŕ: gako dwůr we dwoře / hora hoře/komora komeře.

ſk w ſſt: gako nebeſký nebeſſtj/ pekelſký pekelſſtj.

v w o: gako ſůl ſoli půl na poli.

ž w ǰ: Kněž Kněǰe. *& contra.*

3. Quòd Diphtongi ſint 5 ay/au/ey/oy/uy/ vt aliqui Grammatici credunt: & ſi quæ ex illis occultatur, tũ remanens ex illis a/vel e/vel y/vel u/ſit longa; in cuius longitudinis ſignum notatur ſupernè accentu. Aliqui ad eum numerum addunt ie/& uo/& adhuc aliqui alij ye.

Potřetj že Diphtongůw / to geſt / dwauch ſamozwučných Liter/obauch moc

dwauch drzjcych/gest pět. totiž Ay/au/ey/ oy/uy; gakž nekteřj Czeštj Grammatycy mnějj/a přjklady gjch wykazugj na těchto slabách: day to gest dey/mau/ey/oy/huy/ Interjectivè: A když se gedna z těch Wokálůw kryge/ zůstaneli na obauch mjstě vocalis a/ neb e/neb y/neb u/tehdy to bude dlauhé/ a znamená se na wrchu čárčičkau od prawé ruky drobet k lewé protaženau takto: á/é/ý. Ginj k těm přidáwagj ie/ia/uo/a dáwagj přjklad na Dietie/ Bůh: a gestě ginj ye/a takby gich bylo osm.

Ego autem ex antiquis libris, qualis est Boëmicus Petrarcha, Biblia Venetijs impressa, &c. deprehendo diphtongos fuisse tot, quot dantur Arithmeticæ combinationes quinq; vocalium, si binæ invicem sumantur; ut apparet in hisce antiquis vocabulis: náás/Páán/Buoh/dietie/ duom/etc.

Gá pak wjc/než ti Grammaticy znamenám/že těch Dyftongůw w starých Czechů bylo tolik/kolik může býti Arytmetyckých combinacy/ neb wespolek spogenj dotčených pěti vocalůw; po páru ge berauc: gakož widěti gest w těchto slowjčkách staročeských náás Páán Buoh/

nebrž/

necbrj/ dictie/diem ꝛc. alety wſſechnymy nyni obrachyme w gednu/ moc obauch magich/a naznamenj té gich mocy ge čárčičkau znamenáme.

Parvum ı cùm ideircò longum ſit, non notatur ſupernè acentu; verùm deorſum protrahitur: ut djſ/djm/ſpjm; fors ideò, quòd abſq; hoc habet ſupra ſe punctum. Quamvis nihilominus poſſet accentu notari, ſicut in bene correctis Latinis Miſſalibus ſolemus videre accentum circumflexũ vel acutũ ſupra idem ì: & apud Boëmos vocalis o ex natura ſua ſemper breuis, notatur accentu in vocabulis Hebraicis: ut Herödes w Sydòně/ꝛc.

Malé i když z té příčiny dlauhoſt na ſebe béře/nečárkuge ſe po ſwrchu/proto/že bez toho punktyſk nad ſebau mjwá ale dolu ſe pod ſebe protahuge: gako: djſ/djm/ſpjm: mjſto ſtaročeſkeho dił/dijm/ſpijm. Ačby ſe také mohla čárka nad njm pſáti: gakož ſe y nad o pjſſe/když některá Cyzonárodſká ſlowa w tom o dlauhá/po Czeſku pjſſeme: gako Heródes/w Sydóně.

U ex diphtongo uo longum factum ſupernè notatur: ut Bůh/ Dům: factum verò ex au/ nullùmihi occurrit: nam tujebný, wſſemohuch/ꝛc. ſunt per ſe & primitiua, atq; nouiter per au

ſcribuntur & pronuntiantur Euphoniæ gratiâ: hinc non ſunt longa nec accentu notanda.

U když geſt dlaubé a pocházý od ho/ má nad ſebau o: gako Bůh/ můg: nebo ſtreyſſek: gako â é: Bůh, ꝛc. Když pak pocházý od au/ nemá accentu gako nſſemohuch/ tuzebný/ umyſl.

Boëmicæ literæ ac ſyllabæ, in Boëmicis vocabulis ita proferuntur, ut Latinæ, & ut in alphabeto ſonant.

Cžeſké litery a ſylaby w Cžeſkych ſlowjch ſe tak pronáſſegj/ gak w Abecedẽ ſtogegj.

Excipe t literam, quando ſit conſonans & literam comprimit in Latinis vel Hæbraicis Boëmizatis: tunc enim exprimitur ut g: Jákob/ Jan/ Troja: /ꝛc.

Wyminiň malé i/ když za Conſonu ſtogi w ſlowjch Cyzonárodſkych a počjná ſylabu/ mage poſobẽ vocales a e o u: nebť tehdáž zni gako g: w příkladu budte Jákob/ Jan/ Jareſs/ Jeremiaſs/ Jeronym/ Job/ Joviáſs/ neb Krolowec/ Jupiter/ Jůda/ Jůdowa pokolenj/ꝛc.

Excipe & y in pronom: ya, & in quibusdam antiquis yako/ yádro/ yáma: & in fine ſyllabæ poſt a & e ut bjley/ počtay/ bledey: nam hic etiam ſonat ſicut g.

Po=

Podobně wymiň hrubéy w Mjſtoginé-na yá a nakoncy ſylaby po á neb e: Troja/ Kaja: nebť také za g zny: gako ay/počkay/ počkey/Slapey/hledey/bjley/ſkreyſſe/ꝛc. gakoż ſtatj taky yáma/ꝛc. yako/yádro/ y za g pſali. A wymiň naposledy literu ż/kteraż někteřj z nepozoru/ a z gakés maličké v wyſlowenj neſnáze/obracegj w ſwſlowjch zpjwám/zpowjdám/způjob/zpráwce/ꝛc; ale zle.

Ex ſyllabis autem excipe au: quod apud nos vitio quodam Nationis ſonat ut ou: v. g. budau/ ſwau/ſau.

Sylabu pak au wyſlowugeme gako ou w ſlowjch bauda/ budau/ ſwau/ꝛc. A tu platj ta propowjdka Horacyuſowa ad Piſones lib: I. że máme náſledowati toho:

-- -- -- -- *quod volet vſus.*
Quem penes arbitrium eſt & jus & norma loquendi.

Conſonans g / quando Græcum gamma exprimit in vocabulis alienæ linguæ ſonat ut gamma. ut Gabryel/geben/ꝛc.

Literu g kdyż ſe w Cyzonárodſkých ſlowjch po Cžeſku pſaných za Rżecky gamma

wy

wyslowuge/ my polowičnim k pronássjme: gako Gabryel/ Gothart/ Ignácyus/ Magdaléna: k čehož rozeznámj znamenás se powrchu punktem/když se w Ympressy nacházy: c pak w Latinských slowich za Czeská přigatych nassim k pronássjme y pjsseme: gako korina/korčyna/wokabulář.

Q exprimendo Latinos imitamur: ut Aqwitánský.

Latinské q týmž k pronássjme; ale nepjssene: gako Aqwisgránum/Aqwitánský.

Græca χ, Φ, Θ, tantùm unâ priori consonante scribimus & proferimus, ut Penenna/ Krystus/Matauss.

Rzecký a Židowský χ, Φ, Θ, to gest ch/ ph th/ toliko prwnj zstech dwauch liter pjssene y wyslowugeme: gako Christus, Krystus/ Phenenna, Penenna/ Martha/ Matheus, Matauss/ Korynthstj/ Sobota. Podobně rozuměg o Německých/gako fortel/rynk/ač.

Et in summa omnia aliarum gentium vocabula pro nostris recepta more nostro proferimus & scribimus; omittendo quasdam literas illis proprias: v. g. Kontrybucy/non per c sed per t: non per t sed per y crassiusculè sonans/non per t in ultima syllaba sed per c/quia sic illæ literæ sonant.

A sum-

A ſummau / wſſechny ginych národu ſlowa za wlaſtnj přigatá ſwým obyčegem wyſlowugeme y pjſſeme : opauſſtěgjc gegich přes naſſj potřebu přidáwaný neb ginák pſaný litery : gako Kontrybucy nepiſſj maljm i ani per t/za c v Latinjku znějcý ; ale ſproſtě gak wyſlowugj / hrubým y/a literau c. Kčemuž gſau náſſi předkowe pohodlně hrubě y Rzeckému τ podobné wymyſlili : k vžiwánj ho tehdáž / když geſt toho potřebj w ſylabách zhruba s literau i znějcých : o čemž dole w Proſodyi obſſirněgi pſáti budu.

Similiter vocabula alienа pro noſtris accepta, ſi quas conſonantes geminant, nos per vnicam ſcribimus & proferimus : ut Collegium dicimus ſato Koleg/ ſyllaba Sylaba : niſi æquiuocatio ſequeretur : ut Summa/ quia Boëmicè ſignificat compendium, & Suma eſt acculativus nominis Sum hoc eſt Piſcis phyſeter dicti : tum priùs illud ſcribimus duplici m/ poſteriùs ſimplici.

Podobně ze dwauch liter/ w ginych národů kladených / gedny ponechawáme : gako Syllaba Collegium, po Czeſku kladem Sylaba/ Koleg. Lečby ginák æquivocationi wyhnati lze nebylo : gako ſumma

ma řeči/w ſummě textu: pro rozdjl od ſu' ma ryby/w ſummě rybě. A lečby to Cyzoná=rodſké ſlowo w ſwé celoſti zůſtalo/od nás neſčeſſtile: gako Manasſes.

DE OCTO PARTIBVS ORATIONIS.

O oſmj Cžáſtkách mluwenj.

Rownĕ gako v Latinſkú Cžáſtek mluwenj neb řeči (od Rjeků v nás tak nazwane) geſt oſm: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Præpoſitio, Aduerbium, Interjectio, Conjunctio: tak ý v Cžechů: Gméno / Miſtogméno / Slowo/atd.

DE NOMINE.

O Gménu.

HIc datur definitio Nominis, similis Latinæ, & recenſentur Caſus.

GMéno geſt takowá Cžáſtka mluwenj/ gakowá má Caſus/to geſt/ giſtých ſwých ſedm ſkonáwánj: a od verbum tjm ſe neywjce dělj/že newyznamenáwá giſtého času/přitomného/minulého a budaucýho/gako ono: nýbrž wſſelikého času pomjgj. Ti pak caſus gſau: Nominativus, Genitivus, Dativus, Accuſativus, Vocativus, Localis, Inſtrumentalis.

Ablativo carent Boëmi ſicut Græci, Localem & Inſtrumentalem habent: quorum vſum ipſum nomen indicat.

Ablatýw my Cžechowé nemáme/rowně gako Rzecký Národ/ náſs před wěky w zemjch wýchodnjch blizký ſauſed a towaryſs: Locálnj pak (gakobys řek miſtowni)

wnj) máme/ a gey proto tak nazýwáme/ že obyčegně mjsto wyznamená: gakož y Instrumentálnj/to gest/ Nástrognj máme/ a tak mu proto říkáme/ že wyslowuge to/ čim se něco gako nástrogem dělá.

Numeros cum Græcis tres habemus/quorum vsus hic explicatur.

Počtůw znamenánj také s Řeky troge máme: totiž Numerum Singularem, na Cžesko gednopočetnj/ Dualem, dwaupočetnj/ Pluralem mnohopočetnj Dwaupočetnjho pro wymluwenj těch wěcý wzjwáme/ kterých na těle žiwočichůw po páru bywá: gako očj/ wssj/ rukau/ noh/ &c. Ten pak dwaupočetnj Numerus nic se w deklinowánj nedělj od mnohopočetnjho/ neb Plurali Numero; krom že se w Instrumentálnjm neb nástrognjm skonánj na a končj; gakož y genus přiležjcý Adjectivum. Za přjklad toho buď: otewřenýma očima swými/ pozornýma vssema slyssj; nepak otewřenými očmi/ ani holými rukami/ bosými nohami. A gakkoliw y ti neylepssj Cžechowé proti té Reguly činj/ a mjsto skonánj na ma wzjwagj mi; y mjsto

mi

mi/ má/ obwzlásſtně w Adjectiwu; nicméně/dlé mého zdánj/nemělibych toho činiti: a to pro rozdjl mezy těmi popárnjmi audy/a mezy nepopárnjmi.

Hic ulterius in Boëmicis agitur de Generibus quæ dicuntur esse quinq; vt apud Latinos.

GEnera/ to geſt/ Pokolenj neb pohlawj s Latinſky máme patery: Maſculinum, Muſké: Fœmininum, Ženſké: Neutrum, ni Muſké/ ni Ženſké; nýbrž cos od obauch rozdjlného: Commune muſké y ženſké a Omne wſſechno troge.

Muſkého/ Ženſkého a Neutrius pohlawj gmen geſt neſčiſtný počet: a ktereby ktereho pohlawj bylo/ pauhý Čzech ſám od ſebe wj: krom že w některým Kragi Čzeſké Země některá gſau muſkého/ w ginýmpak ženſkého pokolenj: gako w Boleſlawſku navčil ſem ſe říkati tato Boleſlaw/ tato obruč/ tento ohlaw; ginde gakž ſem čet y ſlyſſel/ říkagj/ Mladey neb Starey Boleſlaw/ tento obruč/ tato ohlaw.

Commune neb mužſkého y ženſkého ſpolu pohlawj zřjdka která máme: chot a naſſinec y waſſinec za takowá počjtagj.

Omne neb Troge pohlawj ſamým Adjectivum ſwědčj: gako nedělnj/ſwátečnj/zč. obogj/črwerý/patery/zč.

De Generibus Nominum Subſtantivorum.

Hæc pro ſolis linguâ peregrinis ſubijcio: nam puri Boëmi hâc doctrinâ non egent.

Genera apud Boëmos cognoſcuntur

Vel *ex Significatione, non ſecus ac apud Latinos*

Quæ maribus ſolùm tribuuntur maſcula ſunto, ut hoſpodář hoſpes, přjchozý aduena.

Fœmineum dices quod Fœmina ſola poſcit, ut matka mater, pradlý lotrix.

Excipe diminutiua aut diminutivorum terminatione gaudentia: quæ licet alterutrum iam dictum ſexum vel etiam ſimul utrumq; ſignifi-

cent,

cent, tamen sunt solùm neutra: ut dſtē infans, Hrabē Comes, Knſſe Princeps, Pachole Puer, Dēwče Puella.

Vel *ex Terminatione, & quidem Masculinæ sunt desinentia in*

b. Vt hrob sepulchrum, způsob modus.

c č. vt hrnec olla, meč ensis,

Excipe klеč burris, klec cauea, krеč spasmus, lauč tæda, leč rete, moc potestas, noc nox, řеč sermo.

Ex quibus plurima per Paragogen addunt e: ut peče/seče pece.

d. Cùm & sine puncto auřad officium, obēd prandium, pokład thesaurus.

f Sola Germanica ut hauff turma, ſſif navis.

g. Vt nástrog instrumentum, pokog pax.

Excipe apocopata zbrog arma, wog temo prodag merces: pro zbroge/woge/prodage.

h. Vt kožich pellicium, ořech nux.

k. Vt potok rivus, otok tumor.

l. Vt omyl error, popel cinis.

Excipe bél similago, hůl baculus, kaudel stupa, myſl mens, ocel chalybs, postel lectus, sůl sal.

Item apocopata: ut dhl longitudo, kratochwil jocus, myſl mens, půl medium, pro dhle/kratochwile/myſle/ půle/quæ ex sua terminatione fœminina sunt, ſſal/ſſale/patena.

m Masculina sunt, ut Chrám templum, Krám/ officina mercatorum, Klam mendaciū,

Nā-

Nágem conductio, pokrm cibus, príjgem acceptum, Rozum intellectus.

n. Sine puncto, ut čeledjn famulus, dčbán / amphora, prſten annulus. Adde punctatum, Obeń ignis, ſtrjeń / medulla, ſtupeń gradus.

Reliqua n haita cum puncto fœminina ſunt, ut bázeń timor, kázeń diſciplina, lázeń balneum. Nec mirum, pleraq; enim ſunt apocopata zbraň/arma, pro zbraně. Sic, kázně/bázně/príjzeń/príjzně.

p. Vt náſyp vallum, prítop fouea murorum, prístup acceſſus, wtip ingenium zástup / turba.

Wotep/pro wotypka manipulus, chalup/pro chalaupka/tugurium ſunt fœminina.

r. Cum & ſine puncto maſculina, ut halíř obulus, řeř rubus, odpor contradictio, pazaur unguis, pilíř columna, ſochor fuſtis, twor creatura.

Fœminina ſunt, pepř lanugo, twář facies, zbeř turba, zwěř fera.

s. Maſculina ſunt, Brus cos, hlas vox, klas ſpica, nápis inſcriptio, ocas cauda, ubrus mappa. Fœminina, hus anſer, wes pagus, wos axis.

š. Maſculina ſunt, dlauhoš longurio, rubáš/induſium, ſſepeyš/anguis.

Fœminina ſunt, weš pediculus, myš mus. & apocopa ut faleš dolus, peleš ſpelunca, rozkoš/voluptas, weyš/altitudo, pro falſſe/podwod/leſt/peleſſe/rozkoſſe/weyſſe.

t. Vt

ſ. Maſculina ſunt: ut chomaut thomex, déſſť pluvia, liſť folium, moſť pons. počet numerus, prſť digitus.

Plura tamen Fœminina in ſť/ & ſſť/ ut ctnoſť virtus, radoſť lætitia, hauſſť denſitas, pauſſť ſolitudo.

His adde chuť ſapor, drobet mica, nit filum, obět ſacrificium, paměť memoria, pauť peregrinatio, pečet ſigillum, peruť ala, rtuť argentum vivum, rukowěť capulus manubrium, ſmrť mors, ſyť rete woprat reſtis, zámeť convolutio nivium, zámrat vertigo.

w. Maſculina ſunt ut hřbitow cœmeterium, oběw veſtitus, dřow fiſtula, oſtrow inſula, podſſew ſolea, div miraculum, čerw vermis.

Quædam in ew dicta per Metitheſin, aliàs ſimpliciter dicenda per we/ut ſonew cantharus, ſorauhew vexillum, pánew/pro ſouwe/ſorauhwe/ pánwe/ſunt fœminina.

ž Sine puncto maſculina ſunt, ut aurož læſio, nálež decretum, nevožež terebrum, obraž imago, prowaž funis.

Cum puncto fœminina, ut leť mendacium, mládeť juventus, loupeť præda, ſtráť cuſtodia, wěť neb wéže turris.

Quibus adde bráť ager, ſolounaž axungia, moſeť æs, reť ærugo.

Maſculina ſunt křiť crux, nožť culter, ráť globulus.

Fœminina autem sunt desinentia in

a/ut ſláwa gloria. woda aqua. tma tenebræ, tára linea, djra foramen, oblúda monſtrum, pawaućina tela aranearum.

Et e. cum & ſine puncto ut rúje roſa, wúné odor, zemé terra, lowice ſcamnum, láhwice lagena, piwnice cella cereviſiæ, trabice pixis.

ſté/ſnita, ſunt neutri generis ut chwoſtiſté ſcopæ, paſtwiſté paſcua, krjſtſté emporium.

Diminutiva aut diminutis ſimilia, itidem neutra ut ćápé ciconiola, dobytće pecus, lojce lectulus, hřjbé pullus eqvinus, nedochodće imminaturus partus, gehné agnellus, kuře pullus gallinaceus, robé infans, ſténé catulus, wéderce urna. His adde, břjmé onus, hoře luctus, loje lectus, moře mare, nebe cœlum, owoce fructus, plémé ſýmé ſemen, pole campus, poledne meridies, praſe nefrens, ramé humerus, tele vitulus, ſlunce ſol, ſrdce cor, ſtádce grex, wegce ovum, woge temo, wole ſtruma, wyſle canis venaticus, zwjře fera, ſlowce verbum, ljce maxilla.

Neutræ ſunt desinentia in

j & in o/ ut dřjwj ligna, droſdj fæces, gménj poſſeſſio, ſoſenj aroma, ſtwořenj creatura, jádro nucleus, djlo opus.

Excipe fœminina, bidlj ſopj lancea, lodj navis, rolj ager.

Cõpoſita ſequuntur leges ſimpliciũ : exceptis compoſitis à myſl quæ ſunt maſculina, ut aumyſl intentio, neſmyſl amétia, obmyſl dolus, rozmyſl.

DE NOMINIS SVBSTANTIVI DECLINATIONE.

To gest:

O Formách a skonánjch Gména Samostatného.

Nomen est Substantivum & Adjectivum.

Gméno, ſtrocemluwě, ſe dělj w Substantivum ſamoſtatné a w Adjectivum neſamoſtatné/ neb ſpoluſtatné/ a gako přjdawek k ſamoſtatným.

Ulterius dicitur ſubſtantivorũ eſſe qvinq; Declinationes, ſecundùm numerum totidem vocalium, in qvas ſingulas ſingulæ in ſuo Genitivo terminantur.

Substantivum má pět Declinacy neb Forem ſkonánj/ dlé počtu pětj liter vocalůw/ a e o u: poněwadž pokáždé każdá z nich gednu z těch liter

na konce Genitiwů Singulari má: 1. a. ſemeno ſemena. 2. e/zem země. 3. i neb y/ myſl myſli/ ſýla ſýly. 4. o kreyčj kreyčjho. 5. u prſt prſtu/zámuček zámučku.

PRIMA DECLINATIO.

A tak prwnj Forma ſkonczowánj gmén ſamoſtatnych ſe w Nominatiwu končj neb na Vocalem ſamozwučnau/ neb na Conſonanté ſpoluzwučnau.

Paradigma in vocalem deſinentium.

Forma na Vocalem ſkonanych geſt tato:

In Singulari.

Nominativo		Semeno
Genitivo		Semena/ne/ni/
Dativo		Semenu/ ni/
Accuſativo		Semeno/ ni
Vocativo	o	Semeno
Locali	w	Semenu/ně/ ni/
Inſtrumentali		Semenem

In

In Plurali.

Nominativo	Semena
Genitivo	Semen
Dativo	Semenům/nám/
Accuſativo	Semena
Vocativo	Semena
Locali	w Semenjch/nách/nech/
Inſtrumentali	Semeny/nmi/námi

Hic ulterius explicatur varietas quorundam caſuum.

Tuhle w prwnjm s hury dolu pořadj gſau ſkonánj ſé Declinacý na ſamozwučnau obecna/gako práwo/ſlowo/zrno/rč. Ale druhé pořadj geſt pro z dſtrenj naſſeho gazyka: a neſwěděj wſſem gmenům: nybrž toliko břemenu/plémenu/pramenu/ramenu/řemenu/ a řídkým ginym: gakož ſe také geho Nominativus končj na j dlauhé: ale tehdáž mimo Inſtrumentalem ſingularem ſemenjm/a Pluralem Dativum ſemenjm/ Localem ſemenjch/ Inſtrumentalem ſemenjmi/manet indeclinabile. Gakož y ſemeno ginác ſlowe ſýmě/ramene/

rámě/plemeno/plémě. A tak giná gmé-
na ſe ginak a ginak w některých ſkoná-
nijch končj. Nebo Locatis ſingula-
ris obyčegně má gak u tak e: gako w
břichu a w bříſſe/ w howadu y w howa-
dě/ čt. A w Localnjm Pluralnjm někte-
rá gména magj gak ich tak ech/ w ſlo-
wjch w ſlowech: nektera ach/ w gapkách:
což w ſſem diminucýwům ſwědčj: ga-
ko městečkách/ kolečkách: kteraž y w Da-
cýwum magj gako am tak ům/ měſte-
čkám městečkům.

Dle a vcho w Vocalnjm gſau ženſtká/
a takto ſe declinugj:

Nom: Accuſ: Voc:	Dči	Vſſi
Genitivo	Dči/	vſſi.
Dativo	Dčim/	vſſim.
Locali	Dčich/	w vſſich.
Inſtrumentali	Dčima/	vſſima

Paradigma in Conſonantem deſinentium.

Fora

Forma gmén na Conſonantem neb ſpoluzwučnau ſkonanych geſt ta:

Singulariter.

Nominativo	Tento Měſtan.
Genitivo	tohoto Měſtana.
Dativo	temuto Měſtanu neb mowi.
Accuſativo	tohoto Měſtana.
Vocativo	ó Měſtane.
Locali	w tom Měſtanu.
Inſtrumentali	tim Měſtanem.

Pluraliter.

Nominativo	tito Měſtané/ne/nowé
Genitivo	těchto Měſtanů/nůw.
Dativo	těmto Měſtanum.
Accuſativo	tyto Měſtany.
Vocativo	ó Měſtané/né/nowé.
Locali	w těchto Měſtanich/nech.
Inſtrumentali	těmito Měſtany.

Staŕj Gen: Sing: také na u končili/ ut Zákon Zákonu.

Obogj ta wykázaný Dativum Singularem magj gména wécý žiwych:

gako Angelu Angelowi/ člowěku člowěkowi/ čerwjku čerwjkowi: gina toliko u: gako kostel kostelu/ les lesu.

Vocativi e gest obecnj wssem/ poluzwučným: gako chlebe a zemane; ale gména gichžto litery w posledni sylabě se mění/ gako ginoch/ magj také u/ totiž ginosse ginochu/ lejáče lejáku/ sedláče sedláku/ &c.

Localis u gest živočichůw/ neb žijcých wěcý/ gako w člověku: nebt nežijcý magj e/ w lese/ w kostele. Některá to c punktugj: gako chlew w chlěwě: neywjce pak na ſkonaná/ gako kaut w kautě.

Mnohopočetnj pak trogj Nominativus gest mnohým gak žijcým tak nežijcým wěcem obecný: gako Angely Angelé Angelowé/ manžely manželé manželowé/ přátely přátelé přátelowé/ mandely mandelé mandelowé/ Křeſťanj/ Křeſťané/ Křeſťanowé.

Dwogj pak Nominativus gesſtě wjce: sedlácy sedlákowé/ kostely kostelowé.

Brat-

Bratr přes to okazané skonánj in Plurali má přepěkné we wssech casibus dlaubé j / tito bratřj / těchto bratřj / těmto bratřjm / &c. gakoż we Bibljch znamenam.

Localnj ech zřjdka se nacházý.

SECVNDA DECLINATIO.

Druhá Declinacý / e we Genitiwu Singulari mage cý se podobné we Nominatiwu skonáwá neb na Vocalem neb na Conſonantem.

Forma na Vocalem skonaných geſt tato:

Singulariter.

Nominativo	tato Zem neb země.
Genitivo	této země.
Dativo	této zemi.
Accuſativo	tuto zem neb zemi
Vocativo	o zem neb země

Locali	na této Zemi.
Inſtrumentali	tauto zemj.

Pluraliter.

Nominativo	tyto Země.
Genitivo	těchto zemj.
Dativo	těmto zemẽm/zemim.
Accuſativo	tyto země.
Vocativo	ó země.
Locali	na těchto zemjch.
Inſtrumentali	těmito zemẽmi.

Ma ta Forma nékolik přjdáwku a weyminek: gako že Hrabě / Knjže/ Pachole/wo Plurali gſau Prwnj Declinacý: Djtě že ſe taky tam ſrownáwa s Pátau Declinacý/y Saudce / Rádce / Smjrce/ti: že w Inſtrumentali radẽgi im nez em magi: a že Localis Pluralis často má ech/gako baulech/přech. Ale že wmélým česky piſſi/pomjgjm mnoho bezgich ſſkody.

Forma na Conſonantem ſkoncených geſt tato:

Sin-

Singulari.

Nominativo	Tento Kazatel.
Genitivo	tohoto Kazatele.
Dativo	tomuto Kazateli/lowi.
Accusativo	tohoto Kazatele.
Vocativo	ó Kazateli.
Locali	při tomto Kazateli.
Instrumentali	tímto Kazatelem.

Plurali.

Nominativo	tito Kazately/zatelé/zatelowé.
Genitivo	těchto Kazatelů/zatelům.
Dativo	těmto Kazatelům.
Accusativo	tyto Kazatele.
Vocativo	ó Kazately/zatelé/zatelowé.
Locali	při těchto Kazatelích.
Instrumentali	těmito Kazately.

W Datywu Singulari dwognáſobně ſe ſkonáwagj tolikogmény wěcy giwých: gako Přjtel / přjteli/ přjtelowi: Pjſař/pjſaři/pjſařowi: giná na prwnjm přeſtáwagj: gako kaſſel/kaſſli.

Accuſativi e magj toliko giwot magjcý: giná gſau Nominativu podo-

bnc/gako kámen/pepel: gemuž se y w Vocatywě rownagj: lečbys člowěka nazýwal popelem a wolal: o prachu a popeli.

Mnohopočetnj Instrumentalis taky se na mi skonáwa: gako peněžy penězmi/pytel pytely pytlemi/přátelé přjtelé/přátelmi/a přjtelmi/a přátely.

Skonaná na ce w Vocatiwu magj e: gako nassinec nassince/palec palce. přídey Kněz Kněže. W mnohém pak počtu Kněz gako y Bratr mimo giž wkázanau Formu má w sstudy dlauhéj/a to eleganter a po Swatopjsemsku: takto se pak tamž cela declinuge;

Nom: Gen: Accus:	Knězj/bratřj.
Dativo	Knězjm/bratřjm.
Locali	Knězjch/bratřjch.
Instrumentali	Knězjmi/bratřjmi.

Muž in Plurali Nominativo a Accusativo má muži y muži. Kůň in Nominativo a Accus: Plurali má koně y koni/a k tomu in Nominativo kohowé. Towarysi y towarysse o dlauhým y krátkým i.

TER-

TERTIA DECLINATIO.

Třetj Declinacý i neb y krátké neb dlauhé in Genitivo magjcý také in Nominativo koněj na Vocalem, neb na Consonantem.

Prawidlo na Vocalem skonanýchž gest tato.

Singulari.		Plurali.	
Nom:	Sýla.	Nom:	Sýly
Gen:	Sýly	Genit:	Syl.
Dat:	Sýle	Dat:	Sýlám
Accus:	Sýlu	Accus:	Sýly
Voc:	o Sýlo	Voc:	o Sýly
Loc:	w Sýle	Loc:	Sýlách
Instr:	Sýlau	Instr:	w Sýlami

Quæ hic immediatè subijcio spectant tantùm ad peritiores Boëmos.

Dativus singularis masculinus hic finitur tam in e punctuatum & sine eo, quàm in owi: kopotě kopotowi/ Wládyce Wládykowi: Nominativus

verò Pluralis tam in y quàm in é/Krály Králowé/nechuty nechutowé/ruky ruce/ryby rybé: imò rybé & stranè sunt etiam Accusativi: ut: gest mládenecèk zde/který má dwè rybé *Ioan: 6. 9.* meé na obè stranè ostrý: *Ps: 149. 6.* Et dicta masculina habent triplicem Genitivum: ut Hroznát/Hroznátů/Hroznatáw: Slawat/Slawatů/Slawatáw/sly y sly dicimus. Knihy knih tantùm, non verò knéh. In Locali w rukách & w rukau. In Instrumentali Wládyky & Wládykami/&c.

Hoc, quod sequitur, punctum dicit: Neutro rũ finitorum in j esse sequentem Declinationem, & plurima talia haberi, vocariq; verbalia.

Kdyż Vocalis, na kterau se tato Declinatio w Nominatýwu skonawá/ gest dlauhéj Neutrorum, tehdy se tolikò declinuge in Instrumentali Singulari & Dativo Plurali na jm: w Localnjm Pluralnjm na jch/a w Instrument: na jmi. Což zřetedlnégi in hoc Paradigmate wzřjsse.

In Singulari.

Nominativo	toto gmēnj
Genitivo	tohoto gmēnj
Dativo	tomuto gmēnj
Accusativo	toto gmēnj

Vo-

Vocativo	ó gmẽnj
Locali	w tomto gmẽnj
Inſtrumentali	tjmto gmẽnjm

In Plurali.

Nominativo	tato gmẽnj
Genitivo	těchto gmẽnj
Dativo	těmto gmẽnjm
Accuſativo	tato gmẽnj
Vocativo	ó gmẽnj
Locali	w těchto gmẽnjch
Inſtrumentali	těmito gmẽnjmi

A takowých gmen geſt welikâ ſýla/a ſlowau verbalia ;gako dědictwj od dědjm/přátelſtwj od přjtel/towaryſſenj od towaryſſjm / towaryſtwj od towaryš / bohatſtwj od bohatý/ꝛc.

Prawidlo na Conſonantem ſkonanych mézj toto:

h. c. In conſonam deſinentium eſt hæc inflexio.

Singulariter.

Nominativo	tato twář

Geni-

Genitivo	této tváři
Dativo	této tváři
Accuſativo	tuto tvář
Vocativo	o tvář
Locali	w této tváři
Inſtrumentali	touto tváři

Pluraliter.

Nominativo	této tváři
Genitivo	těchto tváří
Dativo	těmto tvářem/řim
Accuſativo	této tváři
Vocativo	o tváři
Locali	w těchto tvářech
Inſtrumentali	těmito tvářmi/řemi.

Totum quod hic ulterius ſequitur eſt pro varietate quorundam caſuum.

Také ſme zwykli podlé druhé Declinacý říkati tvář tváře: ale toto declinowánj geſt Swatopjſemſké a oſtřeyſſj.

Podobné ſe declinugj tato ohlaw / této ohlawy/tato obúw/této obuwy/tato pil/této poli/wos wosy/los lodi/ neb s dlauhým j. in obliqvis declinatur ut gměnj.

W ſamým Dati: ſingulari má krátkí.

Hic ulterius ſuggeritur derivatio verborum ex nominibus.

Ze gmen té Declinacý na ſt ſkonaſ ných zoſtřjſs/a pěkné rozſſjřjſs naſſj řeč/geſtli z nich vformugeſs ſlowa/ přidánjm ſylaby jm: gako bolesť boleſtjm/ljtoſť ljtoſtjm/žaloſť žaloſtjm. Nezewſſech. Magj tu moc y některá giných Declinacý gména: gako paj/podpaj/pajiti podpajiti/ſen ſnjti/krauid krauſbiti/rola roliti/kupec kupčiti/ſkaupý ſkaupiti. & quidem omnia elegantèr.

QUARTA DECLINATIO

Huius Rectus eſt ſola vocalis maſculini generis.

Čtwrtá Declinacý o w Genitýwu magjcý w Nominatýwu ſe toliko na vocalem ſkonáwá mužſkého Pohlawj.

For/

Formu neb Prawidlo gegj mēs toto:

Singulari.

Nominativo	tento Kregčj
Genitivo	tohoto Kregčjho
Dativo	tomuto Kregčjmu
Accuſativo	tohoto Kregčjho
Vocativo	ó Kregčj
Locali	při těchto Kregčjch
Inſtrumentali	těmito Kregčjmi

Plurali.

Nominativo	tito Kregčj
Genitivo	těchto Kregčj
Dativo	těmto Kregčjm
Accuſativo	tyto Kregčj
Vocativo	ó Kregčj
Locali	při těchto Kregčjch
Inſtrumentali	těmito Kregčjmi

Hrabě in Plurali v Starých bylo také té declinacý.

QVIN-

QVINTA DECLINATIO.

Hæc eſt tantùm maſculinorum in conſonantem finitorum.

Pátá Declinacý w ſw Genitýwu magiecý w Nominatywu ſe na Conſonantem tolikó ſkonáwá/ſamýchž muſſtého poblawi.

Prawidlo gegj geſt toto:

Singulariter.

Nominativo	tento prſt
Genitivo	tohoto prſtu
Dativo	tomuto prſtu
Accuſativo	tento prſt
Vocativo	ó prſte
Locali	na tomto prſtě
Inſtrumentali	tímto prſtem

Pluraliter.

Nominativo	tito prſti neb prſtowé
Genitivo	těchto prſtů neb prſtiw
Dativo	těmto prſtům

Accu-

Accusativo tyto prsty
Vocativo o prsti neb prstowé
Locali na těchto prstjch neb prstech
Instrumentali těmito prsty

Některá in Vocativo také magj u/ gako o stmuku/gazyk veliko gazyče/ zápis zápise. A w Localnjm Plur: veliko w gazyczych. Prs Gen. Plur: nacházým prsý/cz. Mnohá gmén té Declinacý se také treffugé na prwnj Declinacý: gako zázwor/klobauk/zč. několik také na druhau/gako loket lokte/den dne/lid w Genitivo plurali má lidj/gako y den dnj.

DE DECLINATIONE NOMINVM COMPOSITORUM.

Hic dicitur in Compositis tantùm rectum casum declinari, si verò sit utrumq; nomen recti casus utrumq; declinatur.

Gména ze dwauch částek řeči buď gmén neb giných w gedno spogená/rowně se tak deklj-

klinugi gako ſproſtá; a obyčegně ſe piſſi gednim ſlowem: gako Dům Pánĕ/ Nowé Měſto/ Czechorod/ Králowe Hradec/ ſpolichudce. Gſauli ze dwauch Nominativu ſložená obědwě Czaſtky ſe deklinugi: pakli ne/ tedy ta toliko/ ktera geſt Nominativus gako w Latinſkŭ/ tak: Nominat: Nowé Měſto/ Genitivo Nowého Města/ Dativo Nowému Městu/ ꝛc. nebť gſau byli obadwa Nominativi. Králowe Hradec pak ze Králowe geſt Genitivus takto:

Nominativo	Králowe Hradec
Genitivo	Králowe Hradce
Dativo	Králowe Hradcy
Accuſativo	Králowé Hradec
Vocativo	o Králowe Hradče
Locali	w Králowe Hradcy
Inſtrumentali	Králowe Hradcem

Podobně deklinŭg Králowé Dwůr/ ꝛc. A tak drtiny dělagi/ kdo piſſi z Králowého Hradce/ w Králowym Hradcy/ ꝛc.

Některá takowá gména/ byť w ſwé compozycý žadnéhoNominat: ne-

mé-

mčla/ nicmčnč ſama ge ſobč aſpoň na konce wdčlagj: Dolejal/ Přjbral neb Přjbram/ Čjecherod. Nebo to poſlednj bytí ſe zdálo pocházeti z Nominatýwu rod: wſſak nepochází: ſyceby w Genitýwu muſylo býti Čjecherodu: ale pochází a dčlá ſobč Nominativum od rodjm ſe: odkudž ſe na prwnj/ ne pak na pátau Deklinacý deklinuge: Čjecherod/ Čjecheroda/ Čjecherodu/ neb Čjecherodowi/ ſc. Tak deklinug Čtrad Čtrada/ Hrognata/ ty: Nezamyſl Nezamyſla/ Stawara/ ty: Wáclaw Wáclawa/ Wſſtudybud Wſſudybuda. Wyſſehrad pak že w ſkutku od Nominatiwu Hrad pochází/ gako ſproſtý Hrad ſe deklinuge. Takowá gſau wobrač/ zemčplaš/ zemčjič/ ſc.

Hic agitur quantùm ampliari & acui poſſit lingua Boëmica per compoſitionem & derivationem.

O zložkenj a rozssjrenj Czeské Rzeči prostředkem compositý a derivacý gmen Substantiwa techmých.

Jakně se pak Czeská Rzeč složkenj a rozssiruge takowymi gmény y slowy dwaučastečnjmi/ w hodné smyssleným; gakž widěti gest w Hágkowi na gmenech prwnjch Knjžat Czeských/ neb giných znamenjtých mužu/ žen/ měst/ hradů/ řek/ &c. obzwlássstně když ta gména gakowost ce wěcý/ které se dáwagj/ wyznamenagj: gakáž gsau Behdal/ drwostěp/ samcolojnjk/ malculorum concubitor: Wltawa Rjeka od wltánj tak nazwaná: Dobrohostow/ od dobrého hostěnj/ Podbrdský/ od Podbrd.

Takowých mnoho nagdess we Czeském Ciceronowi Scypionowi; gako *pag:* 6. Swatečnj Postylly/ Beidekyně/ Samodruhá/ &c.

Et quædam talia ex præpositionibus & verbis

vel

vel nominibus composita melius uno voc abulo scribuntur, quám divisè, ut zegmena *Psal.* 1. 260 3.

Ostrj se také Czesstina a rozkogj nuge / kdyż z gednoho Substanti vum giná / gak Substantiva tak Adjectiva, Diminutiva, Composita, Verba, Adverbia, &c. se formugj: ne wssechna ze wssech / ale některá z některých / w wětssjm počtu neb w menssjm; z těch tako / giná z ginych; některá giż w wžiwanj wwedená / některá ne: W přjkladu búd Bůh: z toho se formuge neb derywuge Bożstwj / Bożský / ská / ské / ten / tá / to Bożí / zbożný / zbożitý / pobożný / bezbożný / nepobożný / pobożně zbożně / zbożile / bezbożně / božjm / božiti / zbožjm zbožitel / Bohuchwal / Bohuslaw / Bohárna / Bohdánec / Bohdalow / Bohdalice / Bohutice / z Bůhdarma / Bożený / ná / né / Bożek / božiček / Bożeň / tč.

Tak hřjch dá hřjssnjka / hřjssného / hřjssnost / hřessenj / hřessitele / hřjssnictwj / přehřjssného / archyhřjssného / prohřjssnest / prohřessenj / hřjchossiarele / hřjchobitce / hřjchoplesce / hřjchossmyka / archyhřjssnika / hřjssťa / hřjssťka.

Hic

Hic ulterius suggeritur modus faciendi nova nomina qvibus indigemus pro versionibus ex alienis lingvis.

A obzwlásſtě neſſkodiloby pro rozſſířeni Czeſkého Gazyka nowa vocabula (gako Scypio w ſwém Bezzeſtwi y ginde/ a gakýs Morawec w ſwým Labiryntu; neywyc pagina 72. 73. včinili) wſſe ſſetrně a ſtřjdmé wymeyſſleti: gmenowitě pak gedno ze dwauch dělati; aſpoň tehdaž/ když některého cyzonárodſkého ginák w geho wyznamenáni wymluwiti nemůžeme/ a předce wymluweni ho potřebugeme. Za přjklad buď contemplatio, pokud ſe ta od meditatione, neb ſproſtého rozgimáni dělý; tudlého zdáni, treffně myſlopatřenj nazweme: neboť w ſkutku kdo contemplatur myſl w gedné wěcy gako pohřizenau má a ſtale na tauž wěc ſwau myſlj patřj.

Item modeſtiam, gak ſe dělj od tichoſti a krotkoſti/ dobře nazweme mrawopočeſtnoſti: gakž gi tak ſám P. Ro-

dericius 2. p. tr: 2. c. 1. wypiſuge. Indifferentiam, gak o nj Aſcetæ ſmeyſſlegj, pogmenugem nerozdjlnowolneſtj; mjſto gedinkoſproſtého ſlowa hotowoſti; neb mjſto mnohoſlowné wolnoſtj k tomu wſſemu coby ſe rozkázalo. Neſſkodilo by y Infirmariam, to geſt nemocných pokog/Nemocnicý nazwati.

Hic doceo poſſe nos aliarum nationum vocabula Boëmizare, ut Latini Græca & Germani Latina, Gallica, &c. ſua faciunt.

Lečbys radĕgi mjſto toho wſſeho přeſtal na Latinſkých ſlowjch a z češſtil ge/ čeſkými literami piſſe Konſemplacý/ Medytacý/ Jnfirmarie/ zč. temperowati/ moderowati/ zč. nebot ſe to tak dobře může w zwyk wweſti/ gako ſe wwedli Brewiář/ Librář/ Herbář/ Skola/ Wokabulář/ zč. a gako nynj Rozárynm: čemuž od ſtarodáwna řjkáme Páteře: ale nynj lid ſproſtey počjná nerozuměti coby to bylo Páteře/ bo ani co Růženec: rozumj pak co Rozarynm.

A dále pro tauž přjčinu/ neoſtey-

chey-

cheyme se některých německých slow giż w zwyk wwedených wżiwati/ za které nám giných Czeských a wlastnich wykazati nelze: gako fortel/rynk/ ssanugi/ssumůgi/kaliř/wandrugi Neboť/ gakż sem ted prawil/bez toho nowá slowa wymeyssleti máme. Nestyděgi se Latinicy Hroznau sýlu Rzeckých wżiwati: a Němcy Latinských/ Wlaských/ Francauzských: pročby to y nám w potřebě neswědčilo? Aniż zamyteyme Látinských Katedra/ Kortyna/ Ympresor/ Ympresy/ Wikař/ Kancelář/ Konwent/ Konwikt/ atd. Giná tě wěc kdyż wlastnj Czeská gména máme gako: Rádnj Dům/ Zwonik/ atd. za Rathauż/ pulsant/ atd.

Ale ať tu o z ostřenj gesstě to dolożim/ Slowa na ugi skonaná téměř obyčegně od Substantýw pocházegi: gako Regule regulugi: Abeceda/ abecedugi: bratr/ brafrugi: dar darugi Cýsař/ Král: sstěp/ wosk/ atd. A ta mohau slauti verba Nominalia

DE NOMINIBVS ADJECTIVIS ET EORUM Declinatione.

To geſt:

O těch gménech která sama od sebe w řeči obstáti nemohau: proto / že srozumitedlného smyslu nečinj; ale gsau toliko gako přidawkowé a wykládánj gmén Substantiva řečených.

ACz w deklinowánj téměř žádné neſnáze nemagj: obzwlásstně když pauhý Czech gen Latinsky Principij vmj. Neboť chodě do skoly řikal: swatý/swatá/ swaté/ dobrý/ lepssi/ neylepssi/ atd.

Wssak nicméně že w některých casibus okázánjm gich mnohonásobnich skonánj/ Czeská řeč se nětcoz ostřiti může/ položjm tu to/ co k témuž z ostřenj dopomůže.

Pa-

Paradigma desinentium in ey & y:

In qvo ostendo qvàm diversimodè desinant aliqvi eorum casus.

Forma deklinowánj na ey a na y skonaných.

Singulariter, hoc est, Gednoſ početnè.

Masculinum.	Fœmininum.	Neutrum.
Nom: Bjley/ bjlý:	bjlá:	bjlé/ bjlý:
G. bjlého/lýho:	lé/lý/ley:	lého/lýho:
D. bjlému/lýmu:	lé/lý/ley:	lému/lýmu:

Znameney że to bjley w Ženſkým Genit: a Datýwu geſt Staro-Cžeſké: řjkalj ſau zagiſté Swatey Háty/ ſwatey Háte. A Morawcy geſſtě tak mluwj.

Et Genitivus atq; Dativus eſt æqve Neutrorum ac Masculinorum. Simplices tamen Masculinorũ penultimam ſyllabam exprimunt per ý bjlýho/ & Neutrius per e bjlého: & me judice bene, pro diſtinctione Generis Maſculini à Neutro.

A. bjlého/lýho:	ſau/	lé/lý:
V. gako w Nom:	we wſſech Pokolenjch.	

L. w bjleym lém/lým : lé/ley/lý : lém/lým : leym/
Instr: bjleym/lým : lau : lém/ lým/leym :

Pluraliter neb mnohopočetné.

Masculinum.	Fœmininum.	Neutrum.
Nom: bjlj/lá :	lé/lý/ley :	lá/lý :

Quod Nominativus Pluralis in Masculino finiatur in a videre est sæpè in Hágek. Trojana Historia dicit : Zlaté rauno střehau dwa býky brozná.

G. ljch/leych :	lých/leych :	lych/leych :
D. bjljm/leym :	lým/leym :	lym/leym :
A. bjlé/lj/lá :	lé/lý :	lá :
Voc: bjlé/bjlj bilá :	lé/lý :	lá :
L. w bjljch/ leych :	lých/ leych :	lých/ leych :
Instr: bjljmi lemi :	lými/leymi :	lými/leymi :

W kterézto Formě mimo Etymologie widjss Prosodyj z strany dlauhých j/y spolu gich Ortografij : a znamenáss že samý rozdjl mezy pokolenjm/a mezy mnohým počtem přjcina gest/proč se někdy w sylabě ej nepjše hrubého y. A dale k z ostrenj

Cze-

Czeſſtiny znameney/że podobná Adjectiva třjforemnj w mužſkém pohlawj pěkně poſledny y opauſſtěgj w Nominatiwu ſingulari: gako mladý mlad/ſtarý ſtar/miloſtiw/ně. A to neywjce ſwědčj Participium: přeſwědčený/přeſwědčen/ſwedený ſweden/ně.

Multa talia Adjectiva deſinentia in y a e derivantur à ſubſtantivis, ut hrdinný/hrdinná/hrdinné ab hrdina: kamenný á é/à kámen/ně.

DE COMPARATIVIS ET SVPERLATIVIS ADIECTIVORVM.

Fiunt comparativa addendo ad Poſitivi eh ſyllabam ſſj/& qvidem in omni Genere, ten/ta/to bilegſſj. Quod fuſius Boëmice ſic explico:

Dočtená Adjectiva třjforemnj na y a e ſkonaná ſe comparugj/gako v Latinſku: to geſt/wětſſj a neywětſſj to býti prawj co wyznamenáwagj. Což ſe děge in Comparativo přidanim

k Mužſkému Nominatywu ſſj: gako bjley bjleyſſj: a nadto k Superlatywu předložením ney: neybjlegſſi. A geſt to obogj tak zwětſſené Adjectivum trogiho pokolenj: Mužſkého bjleyſſj neybjleyſſj: Ženſkého bjleyſſi/neybjleyſſi/Neutrius bjleyſſj neybjleyſſj: tak ſwatý/á/é/ſwětěgſſi neyſwětěgſſi/ac. W čemž widjſs/ že ſylaba před ſſj. pozuſtawená ſe ſkonáwá na y neb i ne pak na g. Čehož přjčina geſt Formacý od Poſitivo ey bjley: a tak in Comparativo bjleyſſi/ in Superlativo neybjleyſſi. Wiz Rus Čtwrtý o literě y po l. Pikardi pjſſjs:

Což ſe in Comparativis Adverbiorum maj dżti: ut mile milégi: pěkně pěknégi: ne pak in Comparativis nominum.

Quæ ſequuntur ad Elegantiam ſpectant.

Pro z oſtřenj těch Komparatýw znameney/že bjlý ſwatý a podobná w ſwém zwětſſowánj třetj od konce ſylabu lépegi punktownjm é proná-ſſegi/než vocálnj literau/ktera w té ſylabě prw ſtála: gako bjlý/běleyſſý: ne bjleyſſj: ſwětěgſſi/ne ſwatěgſſi.

Item

Jtem že se některá z strany počtu sylab wkracugj: hlubokỳ/ hlubssj/mladỳ mladssj/starỳ starssj ač. Gakož y swá Anomala magj: gako dobrỳ/lepssj/neylepssj: zlỳ/horssj/neyhorssj/ač.

Místo těch Comparatýw a Superlatýwe pěkně stáwagj před Positýwem některá Adverbia: gako: dobře líbezná wůle/přepěkný dům/přemilỳ člowěk.

De varijs Adjectivis pro copia lingvæ.

O Rozličných Adjektiwjch řeč nássi rozhogkugjcych.

Gsau také Adjectiva na ě punktowanj skonaná indeclinabilia w gedné formě trogího pokolenj: gako Dawidowě Judowě / Páně / Pawlowě / Petrowě ač gichž wzjwagj Czeska Ewangelia: gako ten dům/ta wůle/to slowo Páně.

Gsau y giná na en skonaná: gako geden/swoboden/wssechen/žáden. Geden w Instrum: má gednim: a in Rectis Pluralibus gednj. Z něhož také pocházegj giná Adjectiva / stwrzugjcý to / co ono wyznamenáwá: Gako gedinký / gedinický. Adjectivum wssechen, ze swým mnohonásobnim w deklinowanj končenim řeč Cžeskau nemálo rozhogňuge, celé tu položim/gak ge w Pátera Drachowia nacházym.

De Adjectivo omnis, qvàm variè in casibus definat.

Singulariter.

	Masculinum.	Fœmininum.	Neutrum.
N.	Wssechen	wssechna	wssechno
	Wssecken	wssecka	wssecko
&	Wssecek	wssecka	wssecko
V.	Wesstěren	Wsse	Wsse.
	Wesstken		
G.	Wsseho	wssi	wsseho
Dat:	Wssemu	wssi	wssemu
A.	Wssechen	wssechnu	wssechno
	Wssecken	wsseknu	wsseckno

Accu-

Acc. Wſſecek Wſſecku wſſecko
Weſſkeren weſſken
Loc: Wſſeho wſſj wſſe.
We wſſem we wſſj we wſſem.
Inſtr: Wſſim wſſj wſſjm.

Pluraliter.

Maſcꝙlinum. Fœmininum. Neutrum.
N. Wſſickni/ wſſechny wſſechna &
V. Wſſickni wſſeckny wſſeckna
G. & Wſſech neb
L. & Wſſechnech per omnia genera
D. Wſſem / wſſechnẽm per omn: gener:
Wſſechny. wſſechny wſſechna
Ac: Wſſeckny wſſeckny wſſeckna
Wſſecky/ wſſecky wſſecka
Inſtr: Wſſemi/wſſechnẽmi per omn: gen:

De alijs unius formæ Adjectivis, qvantam eorum copiam habeamus.

Gſau geſſtẽ ginà frogjho pokoleꝙ nj Adjectiva na owic ſe ſkonawagicý/ genž ſe nedeklinugj: a že od Subſtantýw tam Appellativis qvàm Proprijs pochazegi/proto pro rozſſirenj Cžeſſtiny mnoho platj. Gako Filipowic/

Jakobowic/ Janowic/Mečiřowic/Sauſedowic. A geſtě giná trogjho pokolenj na in w mužſkým ſkonaná/rownĕ tak ſnadná k formowánj/ a platná k Czeſtiny rozſſiřenj: Gako Barbořin/Dorotin/Káčin/Krystýnin/Maryin/Matečin/Newěſtin/Bábin/Babčin. Ženſká z nich budau přidánjm a: Neutra přidánjm e. A nad ta giná i neb y na koncy Nominatywu magicý/ wſſech pokolenj/podobnĕ ſnadnoſti a plaſnoſti: Gako Bojj/cyzý/domácy/howĕzý/huſý/owčj/poddácý/vſý/řemeſlnicj/telecy/zwjřecý/wrauch/wſſemohaucý: y giná z Participium učiněná gména.

De Adjectivis in u vel um/maximè Boëmicam lingvam augentibus.

Poſledně neyrozſſiřliwĕgſſj řeči Czeſké Adjectiva gſau na u neb um w pokolenj Mužſkém ſkonaná: nebť pochazegj odewſſech Subſtantivis Prwnj/ Druhé a Páté Deklinacý: gegichž Genitivum Pluralem w gméno obracegicý/ gako: Tento Městianu/neb Městianum: Kazatelu neb Kazatelum/

celuw: Prſtu Prſtuw: Králuw: Petruw: Pawluw: pyeluw: ſſewcuw.

Pro Ženſké poßlawj ſe přidáwá a: gako Králowa: a k Neutru e/ Králowe Takto ſe pak celá Deklinugj.

Singulariter.

	Maſculinum.	Fœmininum.	Neutrum.
N. & V.	Cjechuw Cjechu	Cjechowa	Cjechowe Cjechowy Cjechowo
G.	Cjechowcho/ Cjechowyho/ Cjechowa/	Cjechowe/ Cjechowy/ Cjechowa/	Cjechowcho Cjechowyho Cjechowa
D.	Cjechowemu/ Cjechowymu/	Cjechowe/	Cjechowemu Cjechowymu
	Cjechowa Cjechowu	Cjechowy	Cjechowa Cjechowu
A.	Cjechowcho/ Cjechowyho/ Cjechowa/	Cjechowau/ Cjechowu/ Cjechowa/	Cjechowe/ Cjechowy/ Cjechowa/
L.	W Cjechowcm/ chowe/ chowym/ W Cjechowym/ chowy/ chowym/ W Cjechowa/ chowa/ chowa/ W Cjechowu/ chowe/ chowu		

In:	Czechowem / Czechymym /	Czechowau /	Czechowem / Czechowym /
	Czechowa	Czechowa /	Czechowa /
	Czechowu /	Czechowu /	Czeckowu /

Pluraliter.

	Masculinum.	Fœmininum.	Neutrum.
N.	Czechowi /	Czechowe /	Czechowa /
& V.	Czechowy /	Czechowy /	Czechowy /

Gen: & Loc: Czechowych in omni genere.
D. Czechowym in omni genere.
A. Czechowy / Czechowy / Czechowa /
Inst: Czechowym / in omni genere.
Kdež widjss Prosodyi / že žádné dlauhé Sylaby nemagj.

De Adjectivis Numeralibus.

Ubi ostendo eorum Declinationem.

O Početnjch dobrému Czechu toho k zostřenj geho gazyku poskytugi / že tři a čtyři w Bibli takto deklynowána bytj znamenám.

Hoc

Hoc eſt tres & tria ſic eleganter declinantur & ſcribuntur.

Maſculinum.	Fœmininum.	Neutrum.
N. Tři čtyři/ & V. Těj čtyěj	Tři čtyři/	Tři čtyři/
G. Těj čtyěch	}	
D. Třem čtyřem		
A. Tři čtyři		in omni genere.
L. Třech čtyřech		
I. Třmi/ čtyřmi/ třemi.	}	

Třemi od pěti aż do ſta tak deklinůg: N. A. V. Pět. Loc: Inſtr: Pěti.

Wſſechny giný početnj Adjectiva od pěti aż do dewadeſátj ſe ſkonáwagj na t. Ač od gedenáctj počna může ſe tomu t přidati e/krom dwadcet/třidcet/čtyřidcet: Kteráż také w Genitýwu/ Datýwu Locali, Inſtrumentali oſtřegi ſe Literau ý než e wyſlowugj: Dwadcýti / třidcýti / čtyřidcýti / než dwadceti / třidceti/čtyřidceti. Sto geſt prwnj Decl: Tiſýc druhé.

Dwogj/ obogi/ trogi/ čtwery/ patery/ &c. aż do dwadcatery gſau wſſechno trogjho pokolenj: A přednj dwě

dwě Numeri Singularis a Dualis: O, ſtatnj pak Numeri Singularis a Pluralis: a takto ſe deklinugj a piſſj y wyſlaſſugj.

h. e. duplex, triplex, qvaduplex, &c. ſic declinantur.

	Maſculinum.	Fœmininum.	Neutrum.
N. & V.	Dwogj/	dwogj/	dwogj/
G.	Dwogího/	dwogj/	dwog ho.
D.	Dwogjmu/	dwogj/	dwogjmu.
Acc:	Dwogího/	dwogj/	dwogího.
L.	W dwogjm/	w dwogj/	w dwogjm.
Inſtr:	Dwogjm/	dwogj/	dwogjm.

Seqvitur animadverſio de qvantitate literæ j.

Rdež mimo Etymologiam pěkně znamenaſs dlauhoſt j: gakž o tom prawj gakys Grammatyk: ale gá w poſledngj Bibly nacházým Neutrum býti dwoge/ troge/ oboge/čtwero/ patero ꝛč. Až do dewadeſatera. Staržj Maſculinum říkali dwůg/trůg/ obůg/ neb trog/obog: odkudž poſawad říkame: Geden Bůh/trog w oſobách.

QVO-

Qvomodo multiplicentur vocabula per derivationem ex Adjectivis?

O z oſtřenj a rozſſjřenj Czeſſtiny ze gmen Adjectiva řečených.

GAko ſem při konci Subſtantivorů okázal gakby ſe z nich Czeſſtina rozhognici mohla/tak ſe něco podobnéhó na Adjectywich okázati může. Za běžný příklad buď Chytrý/chytrá/chytré: To za towaryšſtwo má Chytrál/chytráček/chytrynĕ/chytroſt/ſchytraloſt/ſchytralý/ſchytřiti/chytře/s chytroſti/přechytře/přechytřil/ſc. Hrdina/hrdinſtwj/hrdinnĕ/hrdinſký/ſſkodliwý ſſkodliwoſt.

Tak ſtřjſſliwý přepěkně má ſtřjſſliwiti a ſtřjſſwiti ſtřjſſliwoſt/ſc. vdatný/vdatenſtwj/vdatnoſt.

Wjce na paměť přigde pilnému řečj Czeſké Promotoru Owſſemť Subſtantiwa na cc ſkonaná/gako ſtarec/

mni-

mudřec/rč. často od Adjectýw pocházegj: ač častěgj od slow/gako zasnaubenec/sſeditwec/od snaubjm/sſeditwjm.

DE PRONOMINE

To gest:

O tě Čzástce řeči která místo gména w mluwenj zastáwá a gistau od gmen dorozumělau Osobu znamená.

Hic dicitur Pronomen esse duplex.

Gež to/že Pronomen předně gest dwogj/Primitivum/to gest přednj a od ginýchh nepochazegjcý: Já/ty/on/ten/onen/tý: A Derivativum/od těch prwnjch swé gméno beraucý: Gako můg/twůg/swůg/nasſinec/waſſinec.

K Přednjmu z strany Etymologiæ pauhý Czech sorwa Brusu potřebuge;

ge; Leč wědomosti o tom/že gá/ty/ sui, w giných mjsto Rectorum casuum skonanjch se takto deklinugj a dwogenjm se řeč Czeskau ostřj.

Declinatio Pronominis: Ego, Tu, Sui.

Singulariter.

Nominativo Yá/ ty/ sui,
Genitivo mne/ tebe/ sebe/
Dativo mně mi/ tobě tj/ sobě sy/
Accusativo mne mě/ tebe tě/ sebe se/
Vocativo ó gá/ ó ty/ ó se/
Locali we mně/ w tobě/ w sobě/
Instrument: mnau/ tebau/ sebau/

Pluraliter.

Nominativo My/ wy/
Genitivo nás/ wás/ sebe se/
Dativo nám/ wám/ sobě sy/
Accusativo nás/ wás/ sebe se/
Vocativo ó my/ ó wy/
Locali w nás/ w wás/ w sobě/

In-

Inſtrum: námi/ wámi/ ſebau.

Odkudž wos/za mně zlé řekneſs: nebot to mne zde geſt Acceuſativus/ kterýž nemá nad ſe punktu: ale máſs řjcý za mne. Aniž dobře djſs: Dey za mně clo: Ale dey za mne clo: tak dobře djſs požádey mne: Zle pak požádey mně: Nebot mne geſt tu Genitivus, mně pak Dativus.

Widjſs tu také že my/wy/nos, vos, magj kratičkéy. Ginák rcyó my/mea.

To ſy geſt málo w vžjwánj/krom w rytmjch.

On/ona/ono/mimo obyčegnau deklinowánj formu/gako in Genitivis onoho/oné/onoho: Dativo onomu/oné/onomu/ač. Také takto deklinug/a w tom deklinowánj znameney Proſodij a Ortographij.

Singulariter.

Nomin: On/ ona/ono/
Gen: geho něho/ gj/ geho něho/
Dat: gemu němu/gj mj/ gemu němu/
Accuſ: gey nég/ gj mj/ ge ně/

Voc-

Voc: ó on/ ó ona/ ó on
Loc: wném/ w nj w gi/ w ném
Instr: gim nim/ gi mi/ gim nim.

Pluraliter.

Nomin: Ont/ ony/ ona/
Genitivo Gich gich/ gich/
Dativo Gim/ gim/ gim/
Accus: ge nē/ ge nē/ ge nē/
Vocativo ó ont/ ó ony/ ó ona/
Locali Wgich nich/ in omni genere.
Instrum: gimi nimi/ in omni genere.

Podobnē o Pronomine ten ta to/ tento tato toto/ znameney/ że tolikō Fœminini Dativus té této/ a Instrum: Masculinus y Neuter tim timto/ qvantitatis longæ sunt.

Pronomen Derivativum mūg takto deklinūg/ a spolu znameney geho Prosodiy a Ortographiy: to gest Litter a cj w gistych sonanich dlaußost.

Hic observanda est Pronominum meus, tuus, suus, Ortographia & Prosodia.

Sin-

Singulariter.

	Masc:	Fæmin:	Neut:
Nom:	Můg/	má moge/	mé moge/
Gen:	Mého mýho/	mé my/	mého mýho/
Dat:	Mému mýmu/	mé mý/	mému mýmu/
Accus:	Mého mýho/	mau/	mé my/
Voc:	ó Můg/	má moge/	mé moge/
L.	W mém w mým/	w mé/	w mém w mým/
Inst:	Mým/	mau/	mým/

Pluraliter.

	Masculinum.	Fœminum.	Neutrum.	
Nom:	Mý/	mé/	má/	
& Vocativo	Mogi/	moge/	moge/	
Gen:	Mých/ meych/ mogich			in om: g.
Dativo	Meym/ mogim/			
Accusativo	Mé/ my/ moge/			in om: g:
	w mých			
Locali	w meych			
	w mogich			
Instrumentali	Mými/ meymi/ mogimi.			

Podobně deklynugj twůg a swůg. A Derivativum náss/ násse/ násse. Ma swá znamenanj hodna koncowánj a w

gi-

gistých mjstech/ gakž tu vhlédáss/ dlauhost Liter a j.

Seqvens Declinatio Pronominis noster, nostra, nostrum est maxime observanda propter ortographiam & Prosodiam.

Singulariter.

Nominativo Náss/ násse/ násse/
Genitivo nasseho/ nassi/ nasseho/
Dativo Nassemu/ nassi/ nassemu/
Accusativo Nasseho/ nassi/ nassemu/
Vocativo ó náss/ nâsse/ násse/
Locali na nassem/ nassi/ nassem/
Instrumentali nassim/ nassi/ nassim.

Pluraliter.

Nominativo Nássi/ násse/ násse/
Genitivo nassich/ nassich/ nassich/
Dativo nassim/ nassim/ nassim/
Accusativo násse/ násse/ násse/
Vocativo nássi/ násse/ násse/
Locali přt nassich/ nassich/ nassich/
Instrumentali nassimi/ nassimi/ nassimi/
Duali nassima in omni genere.

Zeginác deklinúg a piss wáss/ wásse/ wásse. Nassinec/ nostras nostratis/ a wa-

maſſinec veſtras veſtratis/gſau Mužſkého y Ženſkého pokolenj/a deklinugj ſe na Třetj ſproſtau Declinacý.

Hic ſequitur de Derivativo geho/quod ſit Indeclinabile.

Derivativum geho geſt Relativum indeclinabile pokolenj Mužſkého a Neutrius: ſrownáwá ſe s těmi wěcmi/ které w paměť wwozuge/w kterým koliw illorum caſu: Tak že kdybych tjm geho rozuměl Mužſké pohlawj/ rozuměg w přjkladu Kryſta/ tedybych w Nominativu řekl; Bůh geſt Otec geho: W Genitivu, jádám Otce geho: W Dativu poddáwám ſe wůli geho/ poraučjm ſe dobrotiwoſti geho: Swěřugi ſe řjzenj geho/ atd. Paklibych tjm geho rozuměl Neutrum genus/gako w přjkladu Nebe/ cowněbych wěcy wſſeho trogiho pokolenj k němu patřjcý we wſſech ſkonánjch a wſſech počnjch/ k němu obracel; anby zatjm to geho wždycky w ſwé neproměnitedlnoſti trwalo. W Plur: pak w témž dwogjm pokolenj ma gegich/ s kratkým t.

Ale

Ale Derivativum a ſpolu Relativum ženſké gegj také tak vžjwané netrwa w takowé neproměnitedlnoſti ; nýbrž ſrownáwá ſe s tjm pokolenjm které w paměť wwozuge : Proteż toto geſt geho deklinowanj.

Hic ſequitur Declinatio Derivativi ſuus, ſua, ſuum.

Singulariter.

	Maſc.	Fæmin:	Neutrum.
N.	Gegj muž/	gegj dcera/	gegj
G.	gegjho muže/	gegj dcery/	gegjho
D.	gegjmu muži/	gegj dceře/	gegjmu
A.	gegjho muže/	gegj dceru/	gegj
V.	ó gegj muži/	gegj dcero/	gegj
L.	gegjm muži/	gegj dceře/	gegjm
I.	gegjm mužem/	gegj dcerau/	gegjm zbožjm.

Pluraliter.

	Maſc:	Fæmin:	Neut:
N.	Gegj muži/	dcery/	zboží/
G.	gegjch neb gjch mužů/	dcer/	zboží/
D.	gegjm mužům/	dcerám/	zbožjm/
A.	gegj muže/	dcery/	zboží/

V. ó gegj muži/ dcery/ zboži/
L. w gegich neb w gich mužich/ dcerách / zbožich/
I. gegimi mužmi/ dceramí/ zbožmi.

Rdež pro zoſtřenj Proſodye a Ortographiæ widjſs že w tom ženſtém Relatiwu gegj co; geſt wždycky dlauhé.

De Pronominibus co/něco/kdo/toliko w Inſtrumentalnjm znameney / že w něm dlauhé j magj: čjm/ něčjm/ kým. Cjj pak generis omnis, aký generis maſculini, wewſſech numeris y caſibus, ſwé j & ý dlauzegj. Deklynugj ſe gako Křegčj. To též rcy a Towaryſſich kýho/gaký/taký/ňáký.

Gemj a geſſto gſau Relativa wſſech pokolenj a wſſech počtů indeclinabilia. An/ona/ano/a ani/any/ana gſau toliko Nominativi: giných caſus nemagj.

DE VERBO.

O Slowu.

Hie

Hic de eo dicitur quod modos & tempora habeat: non casus.

Skkoliw wssemu/co wsty pronássime/a co swé wyznamenánj mjtí může/Slowo řjkame/(magice wlastnégi Slowce řjkati) wssak niemémě obzwlasstnjm zde tu Cžastku řeči gménem Slowo rozumjme/která se konjuguge/a časy y způsoby nětčeho činěnj wyznamenáwá: mezy tjm pak skonáwánj/to gest Casus, gménu podobných mimo Nominatywa nemá.

Ulterius dicitur quod Genera similia Nonum habeant in Præterito, & in eis temporibus quæ ab eo formantur.

Ač Genera má/in Præterito Indicativi: Nebo Masculinum Singulare se skonáwá na l. Plurale na ſ: Fæmininum Singul: na la/Plural: na ly: Neutrum Singul: na lo. Plural: na la: Gako ssel muj/ssli muji: ssla žena/ssly ženy: ssło zwjřc/ssla zwjřata.

Habet & duo themata: vnum Præsentis, quod præsens tempus significat.

Má také dwoge Thema, quod est

principium reliquorū temporum, unde ea formantur, to geſt/původ/z kterého ſe ginſſi ſkonanj téhoż Slowa formugj. Prwnj a přednj Thema geſt prwnj oſoba Præſentis Indicativi: A to magj toliko ta Slowa/která w přjmým ſmyſlu wyznamenáwagj čas přjtomný: Gako ſſlapám/hnigi/wčjm. Od nichż ſe formugj ſſlapal/ſſlapey/ſſlapati/ſſlapage: hnil/hnig/hnjti/hnige: Wčil/wč/wčiti/wče.

Alterum Thema eſt Futuri temporis, quod in primo & recto ſenſu ſignificat futurum quid.

Druhé a to ne tak přednj Thema geſt prwnj oſoba Futuri Indicativi. A to Thema geſt těch Slow/která w přjmým a ſproſtým ſmyſlu wyznamenáwagj čas budaucý: ſſlapjm/ſſlapnu; djm/klecnu.

Et hoc in pathetico ſenſu ſignificat etiam tempus præſens.

W Patetyckým také čas přitomný: od njchż ſe formugj ſſlapil/ſſlap/ſſlapiti/ſſlápě: klekl/klekni/kleknauti/klekna.

Prima illa themata non habent proprium fu-

tu

turum ſed conficiunt illud ſibi ex ſuo Infinitivo & futuro verbi ſum.

Prwnj Themata nemagj wlaſtnjho Futuri Indicativi, od ſebe formowanyho; ale dělagj ge ſobě z ſwého Infinitivo a Slowjčka budu: Gako: budu ſſlapati/ć. Druhá pak Themata ſau ſama Futurum.

Má také numerum Dualem, gako Rzekowé. W ginſſich přjpadnoſtech ſe s Latinſky ſrownáwá.

Sequitur de Conjugationibus Verbi Activi: & hic dicitur quod ſint tres 1. in m. 2. in au y. 3. in im/vel ym.

O Conjugacých Slow Activa řečených.

Conjugacý neb skloňowánj Slow gſau tři: Prwnj in Indicativo Præſenti ſe končj na am. Druhá na i u y. Třetj na jm neb ym,

A że na ſkonáwánj Slowa Subſtantivum Gſem gſy geſt/ ſkonáwánj wſſech Conjugacý w Præteritu a w Futuru Indicativi, &c. y w Slowjch Paſſiva řečených záležj: též że ſyce to ſamé Gſem gſy geſt/Bruſu potřebuge/ pro geho zbytečně pſáwanau prwnj Literu g/ in Præteritis, &c. a że w Optativu někteřj ſſ za ſ kladau/proto ge tu takto nabraufſené přigmi.

CONIVGATIO VERBI

S U M.

Cujus uſus eſt per omnes tres Conjugationes in Præteritis & Futuris: & in Paſſivis per totum.

Indicativus Modus.

To geſt: Rozprawěgjcý Způſob mluwenj.

Præſens neb w Čzaſu Přjtomném.

S. Gſem neb ſem/gſy neb ſy/geſt neb ge/
P. Gſme neb ſme/gſte neb ſte/gſau neb ſau/

Od-

Odkudz ty ſeš tu es, geſt drtina.
Vžiwá ſe to Præſens za Præteritũ, když
ſtogj při Participium Paſsivum: gako:
Trápena geſt ta Swatá tŕj dni.
Præter: neb w Czaſu Pominulém.
Muž Byl ſem/byl ſy/byl.
Singul: Žen: Byla ſem/byla ſy/byla.
Neut: Bylo ſem/bylo ſy/bylo.
Muž: Bylí ſme/ byliſte/ byli.
Plural: Žen: Bŷly ſme/bŷlyſte/bŷly.
Neut: Byla ſme/byla ſte/ byla.
Staŕj také in Maſc: Num: Plur: ŕjkali byla: ut Ta dwa bratŕj byla mladá.
Futurum, neb w Czaſu budaucým.
Singulariter. Budu/ budeſs/ bude.
Pluraliter. Budeme/budete/budau.

Imperativus Modus.

To geſt: Rozkazugjcý Způſob mluwenj.

Præſens neb w Czaſu Přjtomném.
Singulariter. Bud/bud on/ neb ať geſt.
Pl: Budme/ budte/ budte oni/ neb ať gſau/

Futurum včinjſs/ přidáſſi potom/ dle Latinſkých Principij.

Optativus Modus.

To geſt: Žádagjcý Způſob.

In Præſenti w Přjt: čaſu.

Singul: O kdž ſem/ ſy/ geſt!
Plural: O kdj ſme/ ſte/ gſau neb ſau!

In Præterito w Pomjn: čaſu.

Singulari.

Muž: ó kdj ſem byl/ kdž ſy byl/ kdj byl!
Žen: ó kdž ſem byla/ kdž ſy byla/ kdž byla!
Neut: kdž ſem bylo/ kdj ſy bylo/ kdj bylo!

Plurali.

Muž: ó kdj ſme bylj/ kdž ſte bylj/ kdž byli!
Žen: ó kdž ſme bdly/ kdž ſte bdly/ kdž bdly!
Neut: ó kdž ſme byla kdž ſte byla/ kdž byla!

Neb taky takto:

Muž: Bylbych/ bylbys/ bylby!
S. Žen: Bylabych/bylabys/bylaby!
Neut: Bylobych/ bylobys/ byloby!
Neb ó bych byl/ ó bys byl/ ó by byl/ ꝛč.

P. Muž:

Muž: Bylibychom / bylibyste / byliby!
P. Žen: Bylybychom / bylybyste / bylyby!
Neu: Bylabychom / bylabyste / bylaby!

Wſſudy ſe tu rozumj ó a prw: a to bys někdy ſtáwa bez s gako: Čjas geſt aby ſe přičinil Hoſpodine Pſ 118. 126.

Præteritum Pluſquam Perfectum z toho vdělaſs / přidaſſi k tomu poſledniſmu byl: gako: ó bylbych byl / bylbys byl / bylby byl / ſ.

Conjunctivus Modus.

Hic ab Indicativo tantum differt in eo, quòd ei præponatur conjunctio

Cùm.

Spogugicý Způſob ſe od Indicativo ginák nedělj / než předloženjm Conjunkcý když: gako: Když gſem / když gſy / když geſt / ſ. Neb geſtli ſem / geſtliže ſem / ſ.

Infinitivus Modus.

To geſt / negiſtého čaſu / počtu / a oſoby: Býti neb beyti / neb byt / neb beyt.

PARTICIPIALIA.

Præsens: to gest w čassu Přitomnem.
Sing. Muž: a Neu: gsa. Žen: gsauc̄y gsauc.
Plur: in omn: gen: Gsauc neb gsauce.
Præter: to gest: w Čassu Pominulém.
Sin: Muž: Byw: Žen: a Neu: bywssi.
Plur: in omn: Gen. bywsse.

W Compositu Negsem třetj Osoba má nenj/mysto negest.

PRIMA CONIVGATIO;

Quæ habet Characteristicam a durantem per totam Conjugationem: sicut & reliquæ Conjngationes suas per totum durantes juxta morem Græcorum.

Ta/gakž sme nedáwno prawili/ na am se skonáwagjcý/ má Vocalem Characteristicam a: gako: Dám/dáss/dal/dáti/ač. Gest pak Characteristica w gedné každé Conjugacý ta litera posledni sylaby Thematis, která trwá přes celau Conjugacý/ méně neb wjce/

ce/gako v Rzekúw (gimž sme w tom rowni) s přidanjm po ni liter a sylab / gakž formula teď následugjcý vkazuge.

Indicativus Modus.

Præsens.

Sslapám/ sslapáss/ sslapá/
Sslapáme/ sslapáte/ sslapagj.

Hic ulterius pro copia vocum ostenditur ex verbis in am fieri nomina substantiva.

Mnoha té y giných Conjugacý Themata, **obzwlásstně na m skonaná/ plodj z sebe gména** Substantiva **na t/č/ c/ř zč. skonaná : gako** sslapám calco, sslapák culcator ; měřjm metior ; měřjč mensor ; kowám/kowáč ; chodjm/chodjč a chodec ; gezdjm/gezdjč a gezdec/zč.

Præteritum.

M. Sslapal sem/ sslapal sy/ sslapal/
Sslapali sme/ sslapali ste/ sslapali/
Veteres dicebant : Sslapala dwa bratři.
F. Sslapala sem/ sslapála sy/ sslapala/
Sslapaly sme/ sslapaly ste/ sslapaly/

N. Sſlapalo ſem/ ſſlapalo ſy/ ſſlapalo/
Sſlapala ſme/ſſlapala ſte/ ſſlapala.

Sequitur modus formandi hujus temporis à Præſenti: mutando m in l.

Formuge ſe od Oſoby prwnj Præſentis m proměně w l/ a přidage we wſſech Conjugacých Præſens ſlowa ſem/ſy/ſme. bez prwnj geho litery g. Po třetj oſobě ſe nic nepřidáwa: nebtby bylo zbytečné: gakž Melantrých/ſe wſſemi poſledněyſſjmi Biblářj ſaudj: w čemž gichmame wſſichni naſledowati. Lečby hrubě potřebi bylo.

Sequitur modus derivandi Verba frequentativa & Nomina Adjectiva.

Těmi Præteriti Indicativi Modi řeč naſſe ſe rozſſiřj/ formowánjm Frequentatýw/ proměně l w ſylabu wám: gako: Sſlayal ſſlapáwám: ſſlapil ſſlapjwám/ſe. Jtem gmén Adjectyw/ přidage k litere l literu ý neb ſylabu ey: padlý padlý neb padley: ſhnil ſhnilý neb ſhnitley: ſmél ſmělý/ſe. Ač ne wſſechna Slowa tu gemnoſt magj. Některá z těch tak včiněných Adjectyw poſledn-

dnj

dnj ný pěkně měnj w en: gako/prázdný/prázden: sylný/sylen.

Plusquam Perfectum.

Masculinum.

Sstapal sem byl / sstapal sy byl/ pal byl/ sstapali sme byly / pali ste byli / pali byli/

Fœmininum.

Sstapala sem byla / pala sy byla/ pala byla/ sstapaly sme byly/ paly ste byly/ paly byly/

Neutrum.

Sstapalo sem bylo/ palo sy bylo/ palo bylo/ sstapala sme byla/ pala ste byla/ pala byla.

Také y giné dwě Conjugacý samé byl/ rč. nad Præteritum přidáwagj.

Futurum.

Budu sstapati / budeš sstapati / bude pati/ Budeme sstapati / budete pati / budau pati.

A tak se componugj wssechna slowa Thema Præsens magjcý. Nebť sstapim a sstapnu gsau Themata Futuri, a nemagj Præsens Indicativum, ut dictum est p. 77.

Ne wssechna slowa magj takowé krogj Thema: Některá přestáwagj

na dwogjm/ gako kopám/kopnu: Nĕ-která na gednom: gako řwu/zč.

Imperativus Modus.

Præsens, neb radĕgj Futurum: po-nĕwadž toliko to rozkazugem/co se budaucně má dĕlati.

S. Sslapey ty/sslapey on/
P. Sslapeyme / sslapeyte / sslapeyte ony.

Sequitur formatio huius & instructio cur characteristica a muretur in e.

Formuge se odprwnj osoby Singularis Indicativi Præsentis, Sslapám/promĕnĕ m w y bude Sslapay; dle Regule a po Slowácku: ale my Czechowé pro lepssj znĕnj mĕnjme to a we/ a řjkáme sslapey. Nĕkterj mjsto y kladau g sslapeg/hněweg.

Optativus Modus.

Docetur hic non differre Optat: ab Indicat: nisi per Adverbium optandi: quod hic præponitur vel postponitur.

Ten se celey/a wewssech Conjugacých srownáwá s Indicatýwem:

Krom

Krom že se překládá ó/neb kyž: neb to obe: nebo obe se opaussti: gako in præsenti, ó kyž sslapám! ꝛc. Nebo w témž Præsenti po každé personě Indicativi Præteriti klade se Interjectio bych/bys/by: bychom/byste/by. Gako: ó sslapalbych! ó sslapalbys! ó sslapalby! ꝛc.

Kteréžto Interjectionis litera s in secunda persona aliquando eclypsatur, ut: ó by mi ty pomohl! *Hinc Ps. 69.* Bože přispěg aby mne wytrhl: pospěs aby mi spomohl:

In Præterito pak se nad to gesstě přidáwá byl/byla/bylo/ꝛc. Gako: ó sslapalbychbyl! ó sslapalbysbyl! ꝛc.

Futur: gest rownětě Præsenti; přidada po kyž potom neb budaucně: gako: ó kyž budaucně sslapám!

Conjunctivus Modus.

Dicetur hic non differre hunc modum ab Indicat: nisi per præpositionem Conjunctionis *Cùm*, toyž.

Ten podobně gest rowney Indicativo; krom že se ke wssem časům a o-

so-

ſobám předkládá kdyż: gako: kdyż ſſlapám/ atd. W Præteritych pak hned po kdyż klade ſe Verbum ſem/ſy/ atd. gako: Kdyż ſem ſſlapal/kdyż ſy ſſlapal.

Infinitivus, Sſlapati.

Traditur hic formatio Infinitivi.

Formuge ſe we wſſech Conjugacých od Præteritum; proměnĕ l w ti: gako: Sſlapal/ſſlapati; ſſlapnul/ſſlapnuti/ po StaroCżeſku: Neboť nynj před u ſtawjme a/ aby bylo ſſlapnauti/ atd. Syceby bylo nomen Verbale; proměněnjm krátkého poſlednjho i w dlauhé: gako: ſſlapnutj/ kleſnutj/ ſednutj/ atd.

Ulterius docetur per infinitivum augeri copiam vocabulorum Boëmicorum.

Tjm Infinitivum Cżeſſtina ſe rozſſiřuge/ proměňowánjm poſlednjho i w el: a to w některých toliko ſlowjch: Gako cżjti/cżitel; Kázati/Kázatel; mluwiti/mluwitel; ſpaſyti/Spaſytel; ćjſati/ćjſatel; ſtawĕti/ſtawitel. Item poſle-

ſlednjho ti w adlo/ut práti prádlo/přiſtáwati přiſtawadlo/býti bydlo.

Hic docetur nos carere Gerundijs: ſed pro illis ſervire nobis verbalia in am enj utj finita: vel modum infinitivum: vel participia. Sed hæc pro peritioribus.

Gerundyj nemáme; ale mjſto nich wžjwáme gmen/ Verbalia řečených/ na am/enj/utj/ſkonaných: gako Sſlapánj/včenj/ hnutj/ač: nebo ſlow Infinitivi modi: gako: Eſt tempus ludendi: Geſt čas hranj/ neb geſt čas hráti. Ludendo tempus perdidi: Hranjm čas ſem mařil. Neb doplńugeme to per Participium: Hrage čas mařjm: Padage ſe wrážjm. Hortor te ad ſtudendum: nabjžým tě k včenj. Studendum mihi eſt: Mám ſe včiti.

A tak hle tu widjſs/ že wſſechna tři Gerundia ſnadno wykládame. Obzwlaſſtně pak Gerundium in do, wykládame ſkrze Participiale præſentis temporis.

Hic ulterius traditur modus ſupplendi defectum Supinorum.

Su-

Supin také nemáme; nýbrž na um ſkonaná wyſtowugem také tjm gmé-nem Verbalnjm/ zč. přidáwagjce k né-mu k: Eo Luſum: gdu k hranj: Neb per infinitum: gdu hráti.

Supinum na u ſkonáwané rownĕ tak wyſtowugem/ přidánjm Præpoſi-cý od: gako: Venio à luſu, gdu od hranj.

Deinceps dicitur hic Nomina verbalia eſſe ea quæ ex verbis formantur & quomodo?

Gſau pak gména Verbalia ta/ která ſe formugj zeſłow: A to ſyce dlé pra-widla od pominulého času Indicati-wi, ſkonanýho na al neb el/ proměně literu l wo ſylabu nj: gako ſſtapal wo ſſtapánj/ ſtonal wo ſtonánj/ zč. Skonaná na ll ménj to wo cnj: gako wſtaupil/ wſtaupcnj: Skonaná pak na nul/ l pro-měňugj wo ti/ gako napomenul/ wo na-pomenutj. Která ſe tjm prawidlem nezprawugj/ zwyk ge známá činiti muſý.

Ultimo hic docetur nos Futurum Infinitivum ſupplere verbo mám/ & Infinitivo ejus verbi quod exprimere velimus:

K wy-

K wyſlowenj Futuro Infinito wźjwáme budu neb mage a Infinitivo toho ſlowa ktere wyſlowiti chcesme: gako: luſurus: mage hráti/neb ktery má hráti/neb bude hráti: luſura, magic hráti/neb ktera má hráti/ꝛc.

PARTICIPIALIA.

Hæc quidam Laurentius Benedictus Tevtobrodenſis Rector vocat modum Participialem: quem cùm compendiosè deſcribar, ego in gratiam amantium brevitatem ſic eum ejus verbis refero: Modus Participialis eſt duplex:

Primus, cujus præſentis & futuri temporis ſingularis numerus deſinit in é/ vel a/ pro Maſculino & Neutro genere: in c/ vel cy/ pro Fœminino, in c ultimâ, in ic penultimâ correpta: pluralis in jce/ & auce pro omni genere. Maſculinum & Neutrum formatur à thematis tertia plurali, j verſo é, vel ab au detracto u/ut čtnj činé/milugj miluge/berau bera: Fœmininũ činjc & činécy/ beruc & beruchy: Plural: omn: gi činjce berauce. Sed in Plurali frequens eſt apocope, ut činjc berauc.

Par-

Participialis modus ſecundus eſt, qui in ſingulari numero temporis Præteriti deſinit in w/ pro maſculino, in wſſi/pro fœminino & neutro genere: in plurali in wſſe/pro omni, ut wčiniw/ wčiniwſſi/wčiniwſſe. Maſculinum formatur à præterito, l vertendo in w. Maſculinum tamen interdum eſt in d/ unde reliqua genera ſunt in dſſi/ut wyſſed/wyſſedſſi.

Gá pak na Czeſko takto Participialia wypiſugi:

Participialia gſau vocabula, to geſt/ ſlowa verbi partis, gakobys řek/přiſpadnoſti Gmén a Dlow ſpolu aučaſtná: ačkoliw zem Gén ne participugi wjce než Nominativum caſum a Numerum ſingularem vel pluralem: odkudž ſnad proto ſe nazýwagi Participialia, nepak Participia. Ze Dlow pak participugi čas přitomný/pominulý a budaucy.

Gſau pak Participialia toliko Activa a Neutra. Ma a e gſau Præſentis & Futuri temporis a to Muzſkého y Neutrius pohlawj Numeri ſingularis. Formugi ſe od třetj oſoby mnohopočetnj Thematis: au proměně w a: gako:

ſſta-

ſſlapnau ſſkapna: i pak proměně w e: gako ſſkapagi ſſlapage: dadj wſſak má dada/ne pak dadě: a gedj geda. A že třetj Cójugacý tu oſobu někdy má dwog-náſobnj/gako: Mujj hledj/a Mujj hleděgi/ proto také to Participium geſt dwogj/totiž: hledě a hleděge/ atd.

Adhuc ulterius docetur formatio Fœminino-rum & Neutrorum.

Z těch ſe formugj/ženſká/a gakž w některých Autorjch proti ſwému zdánj nacházým y Neutra na gedno-ſtegnau terminacý e neb ey/přidanau k a neb t e: gako ſſlapna/ſſlapnauc/neb ſſlapnaucy: hledě/hledec neb hledecy/gakž Háget mluwj: neb změněnjm e w i hledě/hledic/hledicy: wěže/wěžyc/wěžycy/ gakž nynj mluwjme.

Fœminina ſingularia, pariunt pluralia omnis generis.

Dále z těch ženſkých gednopoče-nych formugj ſe Participialia mno-hopočetnj generis omnis, proměně-njm toho e neb ey w ee: Gako ſſla-pnauc/neb ſſlapnaucy/ſſlapnauce/hledjce/

wě-

wèżyce; dlauhého předposledniho j ý. Participia pak také posledni ý dlauże magj.

Docetur Participialia in w esse Præteriti temporis, & formari à Præterito mutato l in w.

Na w gsau Præteriti temporis; a formugi se od prwnj muzské osoby Præteriti Indicativi singularis, l proměněw w: gako sslapal/sslapaw: včil/včiw:

Docetur ulterius aliquando finiri in d vel in aliam similem consonantem.

Někdy se wssak skonáwagj na d/ neb h/neb na giná consonu; tehdáž/ totižto/kdyžby na ż zle znělo: gako za sslew/sedw/mohw/chrkw/ač rcy sled/sed/ meh/chrk: a obyčegně když se Præteritum Indicativi končj na dwě consony, tehdy se posledněgssj consonans odkládá. Někdy pak se nemůże tak zlepssiti: gako: Ráw/braw/znaw/ač. A tehdáž místo nich užjwáme Participialnjch Præsentis temporis: gako: boge se řekl: bera Gežíss dnky na lokety swé: znage mysslenj gegich. Z těch mužských se formugj zenská přidánjm ssi: gako:

to ſſlapaw/ſſlapawſſi: wčiw/wčiwſſi: ſſed/ſſedſſi: moh/mohſſi/ač. Neutra gſau podobná muzſkým: gako: Semeno padna w zemi dobrau neumřeli: *Ioan.* 12. 24. Aby dytě vkáže ſe před Hoſpodinem tam zuſtalo: 1. *Regum* 1. 22. ubi ly vkáže eſt Participiale Neutrum. Přidaſſi pak ſe/ tedy bude Participiale mnohopočetnj omnis generis: gako padſſe a wſtawſſe muži/ženy/zwřata.

Z ſtrany pádů Participiálnjch ſlowjček řeč Czeſká geſt bohatſſj/než Latinſká: poněwadž gich Latinſcý nemagj.

PARTICIPIA.

HÆc propriè ſic dicta; (quia à Nominibus participant genera, numeros & caſus: à verbis autem tempora & perſonas) ſunt terminatione thematis duplicia: Activa ſcilicet & Paſſiva. Activa terminantur in cy, & ſunt omnis generis: temporis autem tam futuri, quàm præſentis. Et hæc formantur à tertia perſona præſentis Indicativi Numeri Pluralis, addendo

ad

ad ejus terminationem syllaba ch: ut Sstapagj/ sstapagjch: řkau/řkauch: wlekau/wlekauch/ &c.

Passiva autem terminantur in n: Genere masculino: cui additur a pro Genere Fœminino, & o pro Genere Neutro: ut sstapán/sstapaná/sstapáno: slyssen/slyssena/slyssено: wěřjn/wěřjná/wěřjuo: psal psán/ &c. Et hæc sunt solius

Præteriti temporis: formanturq; à Præterito Activo sui Verbi, Persona primâ Numeri singularis; illius l mutato in n: ut sstapal/sstapán: mlowal/ milowán: slyssal/ slyssán: slyssel/ slyssen.

Vocales i & y ante illud finale l stantes solent mutari in e ut: chwálil/chwálen: podobil/podoben: prosyl/prosen.

Post punctuatas autem literas quales sunt č ř ň p ř s t z illud parvum seu tenue i eleganter perseverare solet: ut ewičin/odin/minin/trpin/wěřin/snášin/klátin/prazin. Aliqua pro n abcisçũt i ut gal gat/ wzal wzat/ bil bit. Et aliquando ultima litera præteriti activi cùm immediatè præcedente vocali omittitur: ut hotow pro hotowen.

Hæc pro puris Boëmis sic explico:

TA gedna gsau Activa, a to Præsentis Temporis na ch dlauhé skonana/ generis omnis. Formugj se od třetj osoby mnohopočetnj Præsentis Indicativi, přidánim toho ch: gako sstapagj/ sstapagjch: sstapnau/ sstapnauch: řkau/ řkauch.

Dru-

Druhá gsau Passiva, a to Præteriti temporis, w Pokolenj Mužským na a skonaná. Formugj se od slow Activi Generis Præteriti Indicativi, od prwnj osoby Mužské / proměnjc l w u / a krátké a před l stogjcý w dlauhé: gako sstapal/sstapán. Pakli před l stálo e krátké, to se tak nechawá: gako sslyssel/slyssen: ba také i & y se w ně proměňuge: gako chwálil chwálen: wssyl wssen: Ač to i někdy po punktowanych Consonantjch č/ ď/ ň/ ř/ ť/ ss/ ť/ přepěkně w těch Participijch trwá: gako: twořin/ odin/ pokaussin/minin/rozkazin/wěřin/trpin/snássin: některá za n magj e: gako gat/ wzat/ bit/ zč. A někdy se poslednj syllaba opaussti: gako hotow il hotow.

Ženské Participium z toho Mužského včinjss přidanjm krátkého a: sstapán/sstapána: slyssen slyssena: wěřin/ wěřina: Neutrum pak přidanjm o/sstapáno/zč. Slowa Neutrius Generis, gakožto nemagjcý po sobě žádného casu, neformugj toho Participium: ne-

bot kde nenj Actio, tu nenj Paſsio.

Neutris verbis ſimilia ſunt quæ regunt tantum propriæ perſonæ Accuſativum: modljm ſe oro, ſtydjm ſe pudet me, &c. Unde carent Participio Paſſivo. Ulterius docetur fieri ex his Paſſivis nomina addita maſculinis ý /ié.

Ta Paſſiva Participia w gmény o s bratjſs/přidadaMužſkým dlauhé ý/ a ženſké kratké a ſmíné s dlaußým á; Neutrius pak o s dlauhým é: aby tak z proměnén/proměnéna/proměnéno/bylo proměnený, proměnená/proměnéné/ꝛc.

Adhuc ulterius dicitur de Activis Participijs quòd etiam in Nomina mutentur: cujus mutationis factæ ſignũ eſt, ſi tempus non adſignificent.

Předeſſlá pak Activa Participia na ý ſkonáwana/bezewſſi w ſobě proměny w gmény ſe obracý. Znamenj ježby gak Activa tak Paſsiva Participia w gmény proměnéna byla/geſt/když newyznamenáwagj čaſu: gako: Blahoſlawená Panna Marya: Welebný Pane Děkane: Zwon zwučjcý: zwířata běhagjcý: ubi abſtrahitur à tempore. Ale w těchto přjpowidkách: Stolice gſau po-

postawený *Ps.* 121.5. Gsauc̃y Matkau Djtek *Ps.* 112.9. Newěsta přiwedena bude *Ps.* 44. 15. postawený a přiwedená/gsau Participia, gsauc̃y pak gest Participiale: Nebot se w nich słyssi čas/gsauc̃y syce Præsens, sau postawený Præteritum, a bude přiwedená Futurũ Et finiũtur brevi vocali.

Assumunt tempus per verbum *Sum*: ut sem welebný/byl sem welebný/budu welebný.

Hæc Passiva Participia aliquando assumũt significationem temporis indefiniti, sicut Latina Adjectiva in bilis & bile desinentia, v. g. newyprawné a newymluwné sstody: t. newyprawitedlné/tć. inenarrabiles: wiz Kronyku Trojánskau:

Tak dobře řjkáme nenabyté sstody/ za nenabytné: nesskonaný za nesskončliwý: zažitá srmé/pro zažiwná: nepřemožený za nepřemožitedlný/tć.

Veteres Præterita Activa Indicativi modi in al/el/il/ul/ mutabant in Participium, terminatione quidem Passivum, significatione verò Activum, &c.

Ut Chronica Trojana: Lit: J. 4. ultima editione Aby račil pomocen a raden býti: to gest: pomáhati a raditi: ubi Infinitivus pomoci explicatur per pomocen býti. Hinc adhuc dicimus: nejsem tobo žáden, to gest/nežádám toho.

Prawého Participium nikdy ginák

położeného nenacházým/ leč w Nominatýwu neb Vocatýwu. Odkudž znamenj gest/że se taky nedeklinugj: a nagdauli se w giných casibus, wěz to/że se w giména proměnila: nebť slogj bez času.

Ex aliquibus derivantur nomina na ec: wypowědén/wypowěděnec: wyhnán/wyhnanec/ zc.

Participia Præsentis mutata in nomina sic declinantur:

To gest:

Gména včiněná takto Deklinug.

Singulariter.

	Mascul:	Fœmin:	Neutr:
N. & V.	Včjcý	včjcý	včjcý
G.	Včjcýho		včjcýho
D.	Včjcýmu		včjcýmu
A.	Včjcýho včjcý		včjcý
L. & I.	Včjcým		včjcým

Plu-

Pluraliter.

N. A. V. Wčjcý
G. & L. Wčjcých
D. Wčjcým
I. Wčjcými. } we wſſech pokolenjch.

Neginác deklinůg ſſlapagjcý/ ſſlapnaucý/ſſlapjcý/ꝛc. Jtem gina gména Adjectiva omnis generis: gako Bożj/ Cjlowěčj: wſſechna Comparativa a Superlativa, Numerale ſtýcý: Pronomen čj a gegj. Maſculina in Singulari magj dwa Accuſatýwy / prwnj pro Żiwočichy/druhý pro giné: gako: Slyſſjm mluwjcýho Cjlowěka a jnégjcý Cymbál.

Præterita deklinůg gako Swatý / ſwatá/ſé. wčený/á/é/wčeného. ſé.

A to budiž doſti o Etymologij wſſech Participij; nebť ſe w giných dwauch Conjugacých rowné tak formugj a deklinugj.

SECUNDA CONIVGATIO.

Thematis jy u Characteriſticæ/ ſic ſonat.

Druhá Conjugacý.

TAdlé nawrhnutj/ in Themate se naj y u skonáwa: a má Characteristicam e. Conjuguge se pak na tuto Formu.

Indicativi Ptæsens.

Skonaných na i.

S. Hnigi/ hnigess/ hnige/
P. Hnigeme hnigete/ hnigj.

Skonaných na y.

S. Tresey/ tresess/ tresse/
P. Tresseme tresete/ tresey.

Skonaných na u.

S. Blednu/ bledness/ bledne.
P. Bledneme neb blednem/ blednete/ blednau. *Hæc Tyronibus sufficiunt.*

Kdež widjss/ že Slowa na i y skonaná w třetj osobě mnohopočetnj toj ý prodlužugj; owssem pro rozdjl od gednopočetnjho w prwnj osobě.

Pro poopraweni pak některých sprostěgssjch gak Morawců/ tak Czechů znamenáss/ že se newssechna

slo-

ſlowa této Conjugacý ſkonáwagj na u: gako oni říkagj hnigu/trescu/hnigau/trescau.

Præteritum Imperfectum, geſt.

geſt rownē prwnj Conjugacý.

Præteritum Perfectum podobnē/ gak z ſtrany Formy/tak z ſtrany Formacý: krom że dlé rozdjlnoſti ſkonánj Præſentis, rozdjlna ſkonánj in Præterito, gak tu okážj/má/a ſwau charakteryſtyku obyčegnē mēnj.

1. Skonaná na i promēnj ge w al: kaſſi/kaſſal/ſtřebi ſtřebal: a geſtli před tjm i ſtogi Conſonans mutabilis, gako č ř ſſ ž/zč. tedy ſe dlé gich práwa ſwrchu na ſtraně 11. zapſaného/mutuge: gako ſkáčj ſkákal/žehřj žehral/wážj wážil: totiž punktownj w nepunktownj.

2. Na gi ſkonaná proměnugj ge w l: hragj hral/ligi lil.

3. Na ugi w owal: litugi litowal: obětugi obětowal: wymin kugi/kul.

4. Na u ſkonaná mĕnj ge w l telu tekl/wletu wlekl.

5. Na nu přidáwagj l/bohatnu/bohatnul: táhnu/táhnul: kteraž ſe také oſtřj opuſſtěnjm nu: bohatl/tahl/tlustl/ per Syncopen.

6. Na cru ſkonaná mĕnj ge w ral: beru bral/peru pral/žeru žral.

Některá ſlowa té Conjugacy na u ſkonaná magj obzwlaſſtnj Præteritum: gako čtu četl/gdu ſtel/gedu gel/lhu lhal/mlu wlel/čtu čtl neb čet/roſtu roſtl neb roſt/čnu čnul/ſtonu ſtonl/ſtelu ſtlal/ſtrwu ſtrwal/ſsu ſsal/ženu žnul/žnu žwal/ žwu žwal/ič.

Præteritum Pluſquá Perfectũ.

Gako w 1. Conjugacý.

Futurum.

S. Shnigi/ shnigeſs/ shnige.
P. Shnigeme/ shnigete/ shnigi.

Podobně Conjugugj ſtrecy/zhlednu.

Z čehož widjſs to/co ſe při Futurũ prwnj Conjungacý nawrhlo/ že Fu-

tu-

tura swau formacý berau od compositis z Præpolicý na/do/ze. A to welmi často: neboť wlastnich Futur nemagj/mimo těch/ktera gsau Thematibus rowná: gako káji/kossiugi/ nadégi se/ zwěstugi.

Imperativi Futurum.

S. Hnigmy/ hnigon/ neb ať hnige/
P. Hnigme my/hnigte wy/hnigte oni/neb ať hnigi.

Rdeż zaše widjše/że to/gako w prwnj Conjugacý/se formuge z prwnj osoby Singularis, odloże posledňj literu i y u/ bude hnig/ze. Ač u obyčegně se w i proměňuge: gako chřadnu chřadni/wládnu wládni. Wymiň skonaná na cy/ktera tu gsau rowná Themati: gako tresecy tresecy. Přidey k tomu kassli. Chcy wssak a nechcy/magj chcig a nechcig. Některá slowa w tom Imperativu měnj proměnitedlné litery: gako lhu/lji: řku/řcy: wru/wři: teku/tec: wlecku/wlec.

Optativus & Conjunctivus.

Gſau rownj Prwnj Conjugacý.

Infinitivus podobné hnil/hnjti.

Kráſné ſe mēnj w Nomen Verbale přeneſſenjm dlauhoſti předpoſledniho i na poſledni i gako gitj profectio: pitj bibitio: getj captio: zagetj captivitas.

Geſtli i před ſebau má liweru proměnitedlnau/tedy gi tu mēnj: gako rekl/récti/récy; wlekl/wléctj/wlécy.

Ktera in Præterito nul magj/mēnj ge w nauti/tiſknul tiſknauti/ wanul wanuti. Gdu ma gti/chcy chtjti.

TERTIA CONIVGATIO.

Thematis in m/ Characteriſticæ j vel ý.

Třetj Conjugacý.

TA, gakž ſem napřed prawil, na jm neb ým in Themate ſkonaná/má charakterystyku j neb ý: Formu pak conjugowánj takowau.

In-

Indicativi Præsens.

S. Wčjm/wčjſs/wčj: muſým/muſýſs/muſý.
P. Wčjme/wčjte/ wčj/neb wčegj: muſýme ꝛč.

Kdež widjſs že třetj oſoba Singularis Numeri geſt s třetj oſobau Pluralis Numeri gednoſtegná: ač ſe ta třetj Pluralis někdy také na egi ſkonáwá; obzwlaſſtně w pochybném ſmyſlu: gako wčj ſe pachole/wčegj ſe pacholata. A někdy na jgj gako: pjm pjgj/ bjm bjgj/occido.

Od ſlow té Conjugacý pocházý mnoho Subſtantiw na ec: gako chodec/ holenec/praſtiwec/ſſeditwec/ſpaſenec/wčenec/ ztracenec/zatracenec.

Præteritum Perfectum.

Singulariter.

M. Wčil ſem/wčil ſy/wčil: muſyl ſem/ꝛč.
F. Wčila ſem/wčila ſy/wčila: muſyla ſem/ꝛč.
N. Wčilo ſem/wčilo ſy/wčilo: muſylo ſem.

Pluraliter.

M. Wčili ſme/wčili ſte/wčili: muſyliſme/ꝛč.
F. Wčily ſme/wčily ſte/wčily: muſylyſme/č.
N. Wčila ſme/wčila ſte/wčila: ſyla ſme/ꝛč.

Characteristica i y zachowati se má přes celau Conjugacý ; ačkoliw in Præteritis, &c. krátká : odkudžbys zlé řikal/žiženěl/žiženěti : kwjlel kwjleti/zč. Ač bydlim má bydlil y bydlel : odjwám/ neb staré odim má odjl y oděl/přiodil y přiodět.

Hic ulterius recensentur Verba mutantia Characteristicam in e.

Wymiň pak tato/a proměň i we : ſedjm/běžjm/ blistjm/dnjm/hanjm/házým/ hlaupjm/ hledjm/ klanjm/ krwawjm/ lakomjm/lejm/ vissjm/ skawjm/ sedjm/ swrbjm/ rwnumjm/ slyssjm/ sázym/ smáčjm/ skaupjm/ střjlim/ trpjm/ vmjm/ widjm/ wězým/ zahájim a mnohé giných.

Addicur hic etiam 1. & 2. Conjugationem in hoc pati susceptiones.

Gakoj y Prwnj y Druhá Conjugacý swé wýminky magj : neboť tresc/trestal/trestati : slowu/slauti/slauti : gsu/ssal : jmu/hnal/zč. dobře říkáme : nedbagjc na charakteryſtyku.

Widal/hledal/sedal/běžal/lejal/zč. místo widěl/hleděl/zč. Hagek často vžjwá: gako w listu 133. straně 2. Klassého wě-

wěku to giż zatuchlo: lečbys předce tak mluwiti chtěl pro varietate.

Adduntur quædam Anomala præterita.

Obzwlaſſtnj Præteritum magj bogjm bál/gjm gedl/ házým hátel/ſpjm ſpal/ ſtogjm ſtál/ wjm wěděl ſem.

Præteritum Pluſquam Perfectum. Geſt rownĕ Prwnj Conjugacý.

Futurum.

S. Budu wčiti/budeſs wčiti/bude wčiti: Pomuſým/pomuſýſs/pomuſý/

P. Budeme wčiti/budete wčiti/budau wčiti: Pomuſýme/pomuſýte/pomuſý neb pomuſegj.

To Pomuſým nenj z ſtrany wyznamenánj wlaſtnj. Ale giného nenacházým Futurum téConjugacý ſe obyčegně béře ze předkládaných tomu ſproſtému ſlowu w hodnych Præpoſicý/dlé toho/co ſe w prwnj Conjugacý prawilo: gako běžim poběhnu; blíſſtjm zablíſſtjm; lezjm polezjm.

Imperativi Futurum:

S. Wčiſ/ať wčj/neb wčen: muſýwč.

P. Wčme/wčte/ať wčj neb wčte ani: muſme.

Ten Imperativus někdy ſe ſkonáwá na ey gako Imperativus prwnj Conjug: ut wcházým wcházey/ſázým ſázey.

Subijciuntur anomali Imperativi.

Obzwláſtnj Imperativum magj/gim gez/wim wěz/ſtegim ſtúg/widim wiz.

Optativus a Conjunctivus gſau rownj předeſſlim. Infinitivus podobně: gako: včim včiti/muſým muſyti: některá ſlowa na čtj w Infinitu ſkonaná pěkně to čtj obracý w jti: gako odpowědětí w odpowědjti.

De Conjugatione Verborum Paſſivorum.

O Conjugowánj Slow Paſſiva řečených.

TO conjugowánj ſe nedělj od Participium Paſsivo, kromě přídánjm ſlowa gſem gſy geſt w ſproſtých ſlowjch, neb ſlowa býwám/býwáſs/býwá w ſlowjch, Frequentativa řečených, to geſt w řečech/ktera wyznas

znamenáwagj čaſté nětčeho opětowanj.

Præſens.

Singulariter.

M. Dán
F. Dána
N. Dáno

gſem / gſy / geſt neb býwám / býwáſs / býwá.

Pluraliter.

M. Dáni
F. Dáne
N. Dána

gſme / gſte / gſau / neb býwáme / býwáte / býwagj.

A ten čas také ſtáwá za Præteritũ: gako vkřjžován gſem ſy geſt / ꝛc. Ano w ſkutku wjc znamená čas pominulý / než přjtomný.

Præteritum.

Singulariter.

M. Dán / neb dáwán ſem byl / ſy byl / byl /
F. Dána / neb dáwána ſem byla / ꝛc.
N. Dáno / neb dáwáno ſem bylo / ꝛc.

A tak conjugũg oſtatek toho / y budaucý čas / y giné dále in omnibus Modis.

Infinit: Dán / dána / dáno býti / neb dánu býti in omni genere.

Sta-

Staŕj těch slow často vžiwali: ut připrawenỳ buďte lodj, scilicet od wás, Kladli mjsto Activum: wy připrawte lodj: Kladte se penjze časně: drž se saud kazdoŕỳ hodně: zpráwce a zpowěd se pjsste literatj.

Qnâ auctoritate fretus sæpè in Ludovico de Ponte dico:

Rozgjmey se tu: wmajůg se: připomjneyte se/ atď. & in ortographia hujus Limæ: pjss se/ pjsste se/ atď.

Verba Frequentativa & Semifrequentativa.

Docetur quid sint & quotuplex sit eorum usus.

TA wyznamenagj časté nakého djla opakowanj: gako čjtám často čtu: stáwám často stogjm: wozỳm často wezu/ atď. Obyčegně se tolikо na am a na im/ neb ym končj. Některá na ugi skonaná in Præterito a Infinit: gsau Frequentativa: gako kupugi/ kupowal/ kupowati/ atď. A takowá z sebe gesště giná Frequentativa formogj: gako kupowal/

ku-

kupowáwal: chytal chytáwal. Newjm/ w čemby wjce Brusu potřebowala/mimo napomenutj/aby se gindy nevžiwala/než když se zpráwa činj/ že se nětco často dělá: a naproti tomu aby Primitiva mjsto nich neštáwala/ lečby spolu méla wyznamenánj slowa častokráte dělánj: gako sedám/wstáwám/plnjm/ic.

Odkudž ráno wstáwagjce dobře každý pro sebe takto řjkánie: We Gmenu Otce/y Syna/y Ducha S. wstáwám; bychom to koliko ten gedenkrát dělali: a takowá gsau chwalám/ chytám/padám/počjnám/bjrám.

Slowa na ugi skonaná gsau gakožto polowičná Frequentativa: v. g. prochytim est simplex & Primitivum: prochytugi est semifrequentativum: prochytjwám est Frequentativum.

Quod intellige saltem in præsenti, & de compositis ab eo. Eandem vim habent, quædam alia, præcipuè composita ex præpositionibus, ut napágjm/wywábjm/ztrácjm/wygjssdjm.

VER-

Verba Heteroclita,

Seu Variarum Conjugationum.

Ex quibus apparet quantam copiam habeamus vocabulorum Verbi partis.

O Slowych rozdjlného conjugowánj.

TAk bohatá gest řeč Cžeská/že welikau sýlu Slow téměř gednostegného wyznamenánj ma/která se dlé rozdjlného skonánj někdy na dwě/někdy na tři Conjugacý conjugugj: Gako I. Kýwám a kynu obe Thematis Præsentis: Padám pak a padnu: počjnám/počnu: zbjrám/zberu: hýbám/hýbnu neb hnu: řjkám řku řeknu/zč. prwnégssj Thematis Præs: 1. Conjugationis; zadnégssj pak Thematis Futuri, gsau 2. Conjugationis.

II. Chwátám a chwátjm: chytám chytjm/zč. prwnégssj Thematis Præsentis a 1. Conjugationis; posledněgssj pak Fut: a 3. Conjugationis.

III.

III. Neſu/noſým; wezu/wozým; oboge Thematis Præſentis a přednj a ſecúdæ Conjugationis, druhé tertiæ.

IV. Dowěřugi dowěřjm/trefugi trefjm/rč. Præſentis & Futuri Thematis prwnj 2. druhé 3 Conjugationis.

V. Léhám/lehnu/lezjm; klekám/klekmu/klečjm rč. pokragnj Præſentis, proſtřednj Futuri temporis/kazdé giné Coujugationis.

VI. Swozugi/ſwedu/ſwodjm; wywozugi/wywedu/wywodjm rč. proſtřednj Fut: poſtrannj Præſ: Temp: 2. a 3. Conjug:

VII. Dám/dáwám/rč. oboge 1. Conjug: obrachým/obrátjm/rč. oboge 3. Cóju:

VIII. Zwěſtugi/oſtřjhám/djm/djſe/djſ/rč. gſau Them: Præſ; & Fut: nebt wyznamenagj annuncio y annunciabo; cuſtodio y cuſtodiam; dico y dicam; odkudz w mylnym ſmyſlu in Futuro ſe mēnj w budu zwěſtowat/budu oſtřjhat.

Hic ulterius ſuggeruntur modi ſupplendi Futurum Indicativi modi in Verbis carentibus proprio Futuro.

A tak hle kdyz Themata Præſentis tem-

temporis nemagj Futur regulariter formowanych/tehdy gedoplňugj některým z naſledugjcych způſobů: 1. nynj dotčenými podobnými ſobě ſlowy: gako lehám/lehnu. 2. ſwým Infinitem a ſlowem Subſtantivum budu/budeſs/bude/ꝛc. gako Rzecký národ činjwá. z přidánjm za prwnj Sylabu v/po/pu/a geſtli ſe co Præpoſicým podobné přidati může: gako činjm/včinjm; wleku/powleku; gdu/půgdu/ꝛc. 4. předložením některé oprawdowé præpoſicý z těch: do/na/ob/od/po/pod/před/při/pro/roz/s/w./z/za: gako chowám/ſchowám/zachowám/dochowám/přichowám/ꝛc. Držjm/zdržjm/zadržjm/dodržjm/přidržjm/ꝛc. Neb ſe wždy aſpoň některé k ſmyſlu nám předloženému treffj. 5. Někdy ſamým litery neb ſylaby proměněnjm Præſens ſe w Futurum obracý, buď w gedné Conjugacý: gako: Kráčjm/krocjm; obracym/obrácjm; házym/hodjm: nebo rozdjlné: gako ſſlapám/ſſlapnu neb ſſlapjm; padám/padnu; ſedjm/ſednu; kupugi/koupjm. A těmi

mi trogjmi posledněgšjmi sobě pomahati magi Němcy/když tak circũ scriptivè nässe Futura pronasseti chtěgj/gako swá: řjkagjce: Ich werde gehen/budu gjti; Ich werde kauffen/budu kaupiti: nebot magi řjkati: pũgdu kauyjm.

Mnohá slowa plodj z sebe giných částek vocabula: gako hrâm/hra/hranj/hráč: kradu/kradce/krádež: odpjrâm/odpor/odpůrce; radjm/rada/rádce; wodjm/wůdce; saudjm/saud/saudce; swjtjm/swjce/swětlo/swjcen/swjcenj; zpowjdám/zpowěd/zpowědnjk/zpowědnice.

Obwzlasstně na jm skonaná/slogjcjm gména gsau: Saudjm/saud; klidjm/klid; swodjm/swod; bydlim/byt; widjm/wid/ostrowid/zč; wtjpim/wtip; pjn/pigl/pigan/pitj/pitka/pitel/pigan: a gména na dlo skonaná neywjce se od slow formugj: držadlo od držjm/stawadlo/stawidlo: Verba Amphibologica

Dantur apud Boëmos utriusque tàm Passivæ, quàm Activæ significationis: hujus cùm addico se/ ut strassim se timeo; illius sine se: strassim timere facio, vel timorem incutio. Talia sùnt děsym terreo, děsym se terreor:

or: wčjm doceo, wčjm se disco: trápjm crucio, trápjm se crucior: wozýym weho, wozýym se vehor: fáljm maculo, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

Hic precipuè id explicatur quãdonam Præpositiones in Consonantem desinentes, post se vocalem per Epenthesim admittant, & quando sit usus Præpositionis s & z & k & pod/ze.

TA Cžástka řeči w tom hrubě Brusii potřebuge/aby se Latinské erga Cželým proti newykládalo/nybrž Præpositý k neb ku: gako když někteřj to: Est erga illum propensus, obracý na nás gazyk: Gest proti němu náchylný: zle owssem: nebť magj říjcy: Gest k němu náchylný. W tom také dobré Czechy pamatugi/že tyto Præpositý s/z. w/k/bez/nad/od/pod/před/kladauli se před vocabulum

lum odedwauch conſonancý počatého/tehdy prolepſi znění magi po sobě mjti e: gako ſehlitti/zeſlosti/wewſech/ke dworu/ bezewſſech/nademnau/ odepſal/ podeſtřel/předeſſel. Ač ſe toho časem nezachowáwá; obwzlaſſtně w Rytmjch: časem pak y před gedinau conſonau to ſe předkládá/gako odepána ze země. V někdy ſtáwa za w; obwzlaſſtně před Conſonanty: gako: v welikém počtu; pro w welikém počtu. Ale kdyžby z toho následowal mylný ſmyſl/má ſetrwati w/ gako: w welebné Swátoſti/ ne tak omylné djſs/gako v welebné Swátoſti. A to ſe též rozumě o wſſech giných částkách řeči mylný ſmyſl činjcých: nebo řeč má býti ſnadno ſrozumitedlna a gaſna.

Præpoſicý k/mjſto c někdy má u/gako ku Králi. Do/po/pro/wo/ſwé o někdy w u mění: ač ſe tehdaž to o nad dotčeným u klade takto: důwod/ pjwod/ průwod/ wůkol. Præpoſicý o před ſlowem ſtogjcý činj ge někdy Neutrum: gako: očerſtwugi ſio excitatus: ožiwugi

re-

reviviſco : ale Præpoſicý občinj ge Activum : gako občerſtwiti / recreo aliquem : obživiti / do vitam. Latinſké cum wždycky wyznamenáwá s : cum Petro, s Petrem / s Markau : ale Latinſké de, e, ex, někdy wyznamenagj s / někdy z.

s eſt in uſu, quando ſtat ante nomina materiam vel cauſam efficientẽ ſignificantia : geſt pal

1. Tehdáž z / když ſtogj před gmény materyj neb přjčinu wyznamenáwagjcými / z které neb kterau ſe něco dělá : gako : peče chleb z ržiſta ; dělá pěro z pyſku ; počat geſt Kryſtus z Ducha S. ; narodil ſe z Marye Panny.

Et quando eſt ſenſus motus per planum vel ex inferiore loco.

2. Tehdáž / když ſe vzjwá w ſmyſlu hnutj po rowině / nebo z dúlj na horu : gako : wychazým z domu / z gámy / z města / z koſtela / ze ſklepu / ze ſtudnice / ſ.

Quando verò eſt motus deorſum s eſt in uſu.

Ale když geſt ſmyſl hnutj dolů znamenagjcý / s bywá w vzjwánj : padá s ſtrice / prſſj s nebe / ſe ſtřechy / ſſel Pán Gežjſs shůry.

Obé-

Obého přjklad Krony: Trojan: J.3. s hradiw y ze wſy ſauſedé.

Pakli geſt ſmyſl bez hnutj/tehdy ſe ſſetřj na ljbēgſſj znēnj: gako w Bibljnacházým s wečera a z gitra/z zadu y s předu/s ſtaral ſem ſe/ſenui.

Non aliter dic de ijſdem s & z incompoſitis in motu deorſum.

Néginác rozuměg o týchž s a z in compoſitis, to geſt/ když ſe s ginými čaſtkami řeči w gedno ſpogugj: gako spauſſtjm ſe na Boha/ſklanjm/ſmazugi/ſlepugi/ſcházým ſe ſchodu; kdež ſe rozumj hnutj dolu. K čemuž přidey wyznamenánj Latinſkého con neb com: gako: zhlazugi neb ſtjrám nepřátely/contero & comprimo inimicos: ſtrawugi ſſpjžt/conſumo victualia: ſkládám/compono.

Alias in ſimilibus compoſitis ſemper z locum habet.

Gindy takowá compoſita wždycky z magj: gako: zstrawa pabulum, zhlazugi papjr/ pláno/ rauſſku: levigo chartam, telám, velum: zstjrám barwu/

pepř; zpjrám korporál/puryfikátoř; zkáza/zkaženj; zmazali se hřjchy/zpjčil se Jzrael/zelustl/zpustl/zpaustka/zprosstugj/zpaura/zpurný/zchwalugi/zpjwám/zpěw/zpowjdám/zpowěd/způsob/zpráwa zpustěnj/zpět/nazpět/ic. Tu hle pro množstwj přjkladu z Biblj/z Hagká a z Grammatykůw Czeskych/o tom zchwalně pjssjcých/maudrý Czytenář mi zaprawo dá. A gakás za dwadcet let cōponowana Grammatyka to per antitheses takto vkazuge: Swrhl mocné s stolic/depoſuit potentes de ſedibus: zwrhlo se wjno/vinum vitiatum eſt: sklátil owoce se stromu/decuſſit fructus ex arbore: zklácen Křestian v wjře/dubitat Chriſtianus in fide: snjal hřjchy/ſuſtulit peccata: znjal se oheň/excitatūs eſt ignis: sstjrám pjsmo stabule/detero ſcriptum de tabula: ztjrám křjdu kamenem/contero cretam lapide, &c.

Někdy syce v tu æquivocatio & euphonia, to geſt/mylný smyſl a lepssj znénj příčinau býwagj/že se s za z & contra, klade/gako w compoſitis, tak spro-

ſproſtě: gako: Nawſſtjwil nás přiſſed s wyſoſti/ a tekau wody z wyſoſti neb zwrchowiſſtj: ſprawugj/ſprawedlnoſt; zpráwce/zpráwa; ſtwrzugj práwa měſſtká/ ztwrdl chleb; ſſtupugj ſe Králowé zemſſtj/ zmyuge ſe ſukno; ſtaupil na ſchod/zſupl na wſtipu/to geſt/tupý geſt včiněn/ſrazen/ zrazen/zč. A ten mylný ſmyſl také mjſto má w proſtřed ſlowjček/byť s a z nebyly Præpoſicý: gako Nebeſká roſa/ Pan Roza/Proſba/Proza zč. Což wſſe dobrý Pjſař wěděti má; arcy pak Impreſſor.

Præpoſitio pod ſub, æque, ac apud Latinos cum verbis motus Accuſativū regit: gako: vado ſub petram, gdu pod ſkálu: ſed cum verbis quietis Iſtrumentalem; ſedeo ſub petra: ſedjm pod ſkálau. Někdy s tímž Inſtrumentalnjm wyznamená tak mnoho/gako dwě ſlowjčka za čaſu/za panowánj/za wládařſtwj/ za Konſſelſtwj/zč. Neboť takrz z wobyčege řjkáme: Trpěl pod Pontſkým Pilátem: to geſt: za čaſu neb wládařſtwj Pontſkýho Piláta. Ale nenachazým

wjce w Hodných toho wyznamená-
nj přikladů: tak že mi ſe zdá Czeſky
Paſsionál w tom nětco meze dobré
Czeſtiny přeſtupowati / kdyż pro
krátkoſt a pro wyhnutj Æquivocacý
téměř wżdycky mjſto za/neb zaċaſu/ꝛc.
klade pod: Trpěli tito a tito pod Ale-
xandrem / pod Dyoklecyánem / pod
Neròném/ꝛc. Cýſařem / pod Sewe-
rem Wládařem: geſſto Czeſké pod
wlaſtně wyznamená hmotné mjſto;
ne pak ċas: lépegitby ſe řjkalo za Cý-
ſařowánj/ za králowánj/ za Rektorſtwj / za
Konſelſtwj toho a toho: než pod Rektor-
ſtwjm/ꝛc. pod Papežem.

Alias frequens uſus fuit Præpoſitionum apud veteres in vocibus cõpoſitis pro varia valdè, tũc propria ſignificatione: quæ jam obſolevit: v.g. wpatřeny/ to geſt/ widěný: přezřjm/ přehljdám/ diſſimulo: wywádjm wůli twau/to geſt/ plnjm: přiſtanu/conſiſto: wnos/wneſſenj/odneſſenj: wradowali ſe Achylles s Patroklem: wtageno/to geſt/ tagno/wrodjm/wrodil/to geſt/porodil. Teku/tekám/přitekám/přiteku/přitekl: Wytekám/ wytekl/ wyteknu: ſumptũ neutraliter, ſignificat wyſtakugi/wyſkytám/ v.g. Kdyż w bog

w bog na Reky wytekl/a přitekl/mnoho koňůw vstrassil. Zásoba provisio: zástawnjk pignus: zarućenj rukau slibenj: zaroweň gednosleynĕ/gak geden tak druhý. Hæc omnia collegi ex Historia Trojana.

DE ADVERBIO.

Hic inprimis docetur quomodo Adverbia fiãt ex Adjectivis omnium graduum & ex Numeralibus, atq; substantivis nominibus. Postea elegãtiæ quædam aliquorum Adverbiorũ explicãtur.

Oté Cžástce řeči / která ginými Cžástkam přidaná gegich wyznamenánj wykládá a ge k nětčemu gistému zawazuge/ dosti mnoho k zostřenj přicházý. Neboť 1. rozhognuge se počet Adverbiorum ze gmén Adjektýw na ský/ný/skonanýchproměně posledni dlauhé y w krátké: gako mužsky viriliter, angelsky angelice, &c. neb w e: pracný pracno; hodný hodno / diwno/hněwno. Item z týchž in positivo gradu ginač/ než na sky skona-

ných poſledni dlauhá vocalis ſe mění w krátké e: gako: dobrý dobře; ſwatý ſwaté; tuhý tuze; wyſoký wyſoce. W Cóparatýwých a w Superlatýwých egſſi ſe mění w egi: gako prudčegſſi/prudčegi; neymilegſſi/neymilegi. A tim ſe mohau hágiti Impreſſoři/ když Comparativos a Superlativos nominum literau g před tim ſſikladau: gako milegſſi neymilegſſi. Rozhogňugi ſe také z početnich: gednau/dwakrát/častokrát/atd. Také Subſtantiva počet Adverbiorum množj: gako: den dnes/dům doma; gitro zgitra neb zeytra; wečer wčera; řád řádem/ pořád; hrdina hrdinně; pole polně; wůle wolně.

2. Adver: tehdy/ tehdáž/ tehda/ tunc/ma liteřu h: Conjunctio pak ergo tedy/ gi nemá: gako: ergo eas, tedy gdi.

3. Gednák ſignific: aliquando gako: gednák ten/gednák onen. Item pene, téměř: Hágek dj: Tehdáž ſe gednák wſſechni na hledánj ſtřibra wydali. Item denique/ſummau: gako gſemk gednák člowěk.

4. Eo-

4. Ecce častěgi wykládáno nachá-zým słowjčkem ay/než hle.
5. Utique pěkně wyložjſs per ano/gi-ště/owſſem/neginác/w prawdě.
6. Skoro dobřj Czechowé wjce wžj-wagj za brzo/než za témeř: gako ſko-roliž mne poréſſjſs? ſkoroli přigdeſs? Vi-get hæc ſignificatio apud Moravos.
7. An/ana/ano kladeje za & ecce: ga-ko: an ſedj/ana ſe modlj/ano ſe paſe. Item za že: ſlyſſel ho an čte. Item za ba: gako: dámi to; ano y toto.
8. Dwě ſłowa z Adverb: ne ſložená/a proſtředkem Conjunkcý ani ſpoge-ná mohau ſyce ſpolu w gedné propowědi obſtáti: gako: Negedl ani nepil/až ſe pomſtil: wſſak nicmé-ně mně je zdá žeby ſe druhé z nich lépegi opuſtilo: Negedl ani pil/prw nej ſe pomſtil: nebtby to ani bylo mj-ſto poſledněgſſjho ne. Ale pro co-pia phraſium wži obého. Gak ge-dno tak dwě ani ſtáwagj za ne: ga-ko: Ani proſba/ani obět můž to změniti. Ginác rcy o tými Adverbium ne

bez Coujunkcý ani: gako Nijádný wâs neſwozúg/ kdež má druhé ne.

9. Kdyż pěkně ſtogi za ponẽwadż: Kdyżť ſmj lhátt/ takéżky y vkradl.

10. Tu pěkně za tehdy: Tuť gá ho w řeči poſtihnu. Tu Janek bledne.

11. Co za gako: Mrzy mne co pes: vmjſs co gá. Item za proč: Co myſljte zlé wěcý w ſrdcých? Co ſtogiſs gako pěſ? Co ſe ſſtrabeſs?

12. Obych/obyſs/oby w giſtých mjſtech pěknẽgi znj než kyż: Tady za tudy hâe čaſto nalézám.

13. Wżdy pěkně djſs za práwẽ/dokonce: Aby wżdy bylo nic na nie: aby wżdy widěl a poznal: aby wżdy bylo dobře. Item za an/anť: ut wżdyť geſſtě na nebi negſau.

14. Onde y onde znamená hic & hic. Ale gediný onde znamená někde/tu neb tam v.g. mnoho rad ſme y onde ſtuſſowali.

15. Ondy pak a onehdy znamenagj nuper.

16. Wěru á giſtě/ giſtotně/ zagiſto/ w giſto-

ſtotě; arcy/w prawdě/owſſem/nepochybně wyznamenáwagj vere, omnino. Item neginák/na krátce.

17. Mlče / mlčem/ mlčečky znamenagj tacitè.

18. Sotwa / ledwa a gedwa ſunt ſynonima.

19. Auhrnkem/hromadně/wrchowatě/ſere ſynonima.

20. Bzdek a mermo coactè, lermo pak a larmo wzhůru znamená.

21. Konečně mimo wyznamenánj do konce/giſtě a owſſem/také wyznamená penitus, finaliter *Pſ:* 43. Nezahanbug nás konečně/to geſt/dokonce.

22. Gako zle ſtáwá mjſto než poſt Cōparativos nominum: Nic wětſſjho ſtrachu dáblu nenahánj gako dobrá Zpowěd: máſs řjcy než dobrá Zpowěd. Nebot neřjkáſs: Gá ſem lepſſj gako Zid/nýbrž než Zid.

23. Dwě Adverbia ſuperlativi gradus za gedno krásomlumně položená nachazým gako: Přeſſirocě náramně: náramně přeſylný Hektor.

Co pěkně ſtáwá za gak mnoho: newjſs co vgde/co nevgde/ač.

Proſtě za dokonce omnino: ut zljbj ſe proſtě wſſem tarada.

DE INTERIECTIONE.

Datur hic definitio ejus & varia exempla.

ZA wyznamenáwá rozličnámyſli popuzenj: gako litugjce nětčeho řjkáme ay/ey/ach/běda/ pčeběda/ naſtoge. Když ponaukáme řjkáme hey/hay/hola/medle neb mnedle/ nu/nuže/weſelé/wzhůru. Když chwalime řjkáme Bohpomozy neb Bepomozy/ mehoděl. Když za hanbu klademe řjkáme pfy/pfuy/hanba. Když proſýme/ wolame/diwjme ſe/wykřikugeme/ litůgeme/ač, řjkáme ó!

DE

DE CONIVNCTIONE.

Definitur & dantur aliquæ elegantiæ arq; raritates.

CConjunkcý gednu Cžáſtku řeči s druhau ſrownáwá a ſpogu-ge. Proz oſtřenj gegjm proſtředkem naſſeho gazyku roſo znamenám.

Že Conjunkcý ale někdy ſtawá za aſy/neb za ſnad: Nebudauli ale zahanbenj? Item za aſpoň: Pod ale ty/ Judic: 9. w 14. an/ana/ano/ ſtáwagj za že: By za aby/zdaby za zdalyby/zda za zdali: bychť/byſte/za kdybych kdybyſte.

Aj mjſto je čaſto vžjwá Hágek: gako w liſtu 3. ſtraně 1. Rozhněwal ſe aj hozabil. Tak zběhlý geſt w Cžeſkém gazyku/aj Grammatiku ſmj wydáwati. Ginj pak y za takže/tehož aj vžjwagj: gako: Tak ſobě to eſſkljwil aj mu pſal. Item za nybrž/neb za ano/neb za ba: gako běſſe/to geſt/býwal ſem/geſt w vžj-

wánj Bosňákům/ Charwátům/aż y tém Srbům: Sedisse pak Slézákům/ Morawanům/aż y Czechům: gako: Angel genż sedisse.

Pak a tożt/pěkně stogj po punktu za potom/rč.

By latině si pěkně se předkládá před slowa Optativi Modi/s přiloženým ch k prwnj osobě/a s k druhé: gako obych/obys/oby: abych/abys/aby: bylbych/bylbys/bylby: kdybych/kdybys/kdyby: lečbych/lečbys/rč. Ač druha osoba někdy dobře bez s stogj: gako: Pomni aby den swátečnj swětil; ačbys wlastnégj řekl pomni abys/rč.

Ač netoliko znamená Latinské quamvis neb Czeské ačkoliw/ale y Latinské liquidem, to gest/gestliże: gako: Każdý kdoż prosý béře; ač se hřjchů waruge/ to gest/gestli że se hřjchů waruge.

Hned někdy sslechetně stáwá za Latinské vel: gako: Co oni pokautně činj/hanba gest hned mluwiti: quæ occulte agunt turpe est vel loqui.

Conjunkcý y gest, nercyli Copulati-

va,

va, gako a/ale také Illativa, gako: proczeż neb tedy/hoc eſt, ergo: gako: Žádoſtiw byl Paulin aby/rzē. y pſal k Jeronymowi: Biblia Nornbergica, *pag:* 1. Klade ſe rzěž za nercyli/y za také/y za ale také: gako: Vkřižowán/vmřel y pohřben geſt: Drážil y gá wás na gednu wěc/kterauž powiſeli mi y gá wám powiſi. Rſám Bůh y dobrý Czlowěk hřichu nenáwidj. Rza a tak: gako: Dal ge Pohanům y panowali nad nimi: *Pſ.* 101. Stáwá rěž za rřebas: gako: Neobljbůbys oběti/ bychť gi y dal: *Pſ.* 50. 18.

Neb a nebo ačkoli gſau gednoſtegnéhо wyznamenánj/wſſak nicméně před náſledugicý vokálnj literau lépegi zni neb než nebo: gako: Bůh neb Angel; lépegi djſs než nebo Angel: gakož y nebo před Conſonau lépegi ſtogi než neb. A to ſe rozuměg y o giných ſlowich na vocalem neb na conſonantem ſkonáwaných: neboť y v Czechů platj to Rhetorycké prawidlo: Hiulcam reddit orationem vocalium concurſus & aſperam aſperarum conſo-

nantium collisio. Takowá vocabula ſau krom kromě/gſt gjti/prázden prázdný/gat gátý/ſc. Wiz njże Paragogen.

Dwé Conjunkcý gednu a tauż wěc wyznamenáwagjcýkrátkowněſpolu ſtáti znamenagj: ginák maudroſti neobdrżjm: gediné ſcěby mi to Bůh dal: *Sap:* 8. Tak ginde Bibly: Gediné koliko/nechaż/nechaï ale/y také/wſſak niemenš/ſyc ginák.

DE METAPLASMO.

De hoc tantùm vetcrani neceſſe habent ſcire: Tyronum captum excedit.

CO Emmanuel Alvarus při koncy ſwé Proſodye dokládá de Metaplaſmo/to geſt přetwařowánj/neb proměňowánj některých ſlow neb Vocabul, ſkrze přidánj neb odnětj/neb přeložénj gegich liter/časem y ce-

y celých ſylab / když toho potřeba Werſſůw vkazuge / to zde přjhodně po Etymologij kladu: ponéwadž dobře k nj, obzwlásſtně in Thematibus patřj. (ač y Orthographij zprawuge.) O Werſſjch pak málo pſáti minjm / proto / že od ginſſjho Cžeſſtiny Promotora ſem vgiſſtén / o geho brzy na ſwětlo wygjti magjcy Grammatice / kdež o werſſjch a rytmjch pſáti chce.

Geſt pak Latinſký (a podobně Cžeſſky) Metaplaſmus dewětnáſobnj / těmito werſſjky wypſaný:

Protheſis apponit caput id, quod Aphereſis aufert.
Syncopa de medio tollit, quod Epentheſis addit.
Apocope demit finem, quem dat Paragogæ.
Tmeſis verba ſecat, Meta ſed theſis ordine ſpreto
Transfert literutam, Antitheſis ſalvo ordine mutat.

To geſt:

K ſproſtým ſlowům literu neb ſylabu

Pro-

Prothesis napřed přidáwá/
Aphæresis napřed bráwá/
Syncope z prostřed odkládá/
Epenthesis pak tam wkládá/
Apocope z zadu krade/
Paragoge pak tam klade/
Methates: pořádnost měnj/
Antithesis s ginau měnj.
Tmesis slowo na dwě dělý/
A wprostřed nětco přiwtělý.
Přjklady se to wyswětlj.

Protheses Exempla neb Přjkladowé.

Sprostě bez Prothesi dobře pjsseme:

Fales / faukám/ filec/ Filip/ fjk/ fisek / foch / forma / fortuna / zč. gedinym f/ předloziffli k tomu gesstě gedno f/ gako ffales/: č. bude zbytečné. Cysterna y čisterna: dokud y aždokud; at y nechať y nechážť. Ale před slowa Oběd/ obět/ okausám/ okno/ eko/ okolek/ opice/ opilý/ opisgjm/ opjm se/ořech/ osel/ ostřjm/ ostrowtipný/ owce/ožjrám se/ zč. Někteřj předkládá.

gi w. Sed multiplicant entia sine necessitate: to gest: ale bez potřebně.

Vjezd/ vklad/ vrážka/ vraz/ vědnjk/ vskok/ vtok/ vtočisstě/ vzkost/ a tém podobná dobře/ gruntownē/ s dobrau derywacý/ y obwykle pjsseme a mluwjme. Předložené k nim a/ aby bylo augezd/ atd. nynēgssj obyčeg wymluwná činj. Syce gá tu/ y w celým tomto Bruse wždycky tlačjm na grunt/ na přjčinu/ na derywacý/ na potřebu. Dřjmánj/ hřesstil/ sstjhám/ sužugj/ třessně/ třjda: hoc est alternatio: třjdnik/ alternis vicibus aliquid agens: třjdko/ twořjm/ wadnu/ a málo podobných bez Prothesi s/ a w některých ž/ dobře djss: s Prothezý pak/ aby bylo zdřjmám zhřesstil/ sstjhám sužugj/ střessně/ atd. také dobře. ač y nechať: sobugi/ osobugi; běžně/ odběžně; by y žeby/ byť y žeby/ djl y oddjl; dosti činjm y zadosti činjm; wděčen powděčen; zwomjnám wzpomjnám; dlé podlé; lnu přilnu adhæresco ut stupa; kýž/ gaký neb který; polati plápolati; zeptám wzeptám; zebrati wzebrati/ atd. oboge nalezám: ale prwnēg-

négſſj bez Protheſi częſtégj a pěknégj. Apheresis ſe zdá býti Cera pro Dcera filia; ſſtřjc pro wſtřjc; zbán pro dzbán: ale owſſem zlá: ſſkwrkám ſe/corrugor; ſſkwrſem ſe/corrugatus ſum dobře djſs.

Syncopes Přjkladowé.

Dobře ſe Syncopugj mnohé Diphtongi gako au w u/hauſle w huſle/ ſaumyſl ſumyſl: ey w y/wymeyſſljm wymýſſljm/wyweyſſil wywýſſil: ie w i/Bożieho w Bożjho/zč. Item po punktownjch čechro literách č/ř/ň/pi/ť/ſſ/ť/Diphtongi ie/ij/to: gako diábel w ďábl/Boſtwj za Bożſtwj/dieljm w dělim/zč. Tak okolowáni za okolkowáni/Bopomozy za Bohpomozy/chatrný za chaterný/ckáti za cýkati/ vdjlim vdjlil/zč. za vdělugi vdělowal/ zrzawý za zerzawý/a litera z w ſylabách ca/ce/cy/co/cu má ſe opauſſtěti a pſati Cýſař/ Cyrkew/zč. Myſme za myſlme/ ſhlť za ſehlť/řemeſnjk za řemeſlnjk/ včednjk za včedlnjk: a mnohá gina ſlowa conſonu před l magjcý.

Epen-

Epenthesis Příkladowé.

Mile milliare & gratè' milé gratum, Panna Virgo, Páná Dominum, Swatost Sanctitas, Swátost Sacramentum, winna rea, wina culpa. Kdež widjss že se duplikuge i/n/t/ pro rozdjl wyznamenánj gednoho slowa od druhého. Præpossicý bez/od/s/z/k/w/ nad/pod/před/ často po sobě připausstěgj e neb u; obzwlásstně před dwaumi consonami: gako: bezezdj/ode pána/ku pánu/zč.

Hrozná a hanebná sýla z pankartilých Synkop a Epenthezý do Czesstiny se wlaudilaz něco z nevměloſti/ něco z nepozoru Pjsařů a Jmpressorů/něco z warowanj se mylnosti/ něco z hledánj křtaltu. Takowé Syncopes gsau cný/cná/cné/cnost/ocnu/ dwacet/třicet/čtyrycet/klece/něco/očjm/ potuchlý/přece/prázdný/rossaffný/ wlasnj.

Gesstě dobřj Auctores takto pisstj: cný/cná/cné/cnost/odcinu/dwadcet/ třid-

třídcet/ čtyřídcet/klecce/něco/otčjm/podtyculný/předce/prázný/rozſſaffný/wlaſtnj.

Epentheſes pak zubaté tyto čjtám: Léřho/Lucyge/Maryga/hoc poſt tolerari ob Actorů 1.14. Paſſige/krumplugj/krumplowánj/krumplyř/muſſim/muſſiſs/muſſj/řč. oſum/owotce/pauſtewnjk/poddrobugj/rada/ conſilium wesſele/ wzácný/ zlatto/ zwrcti/řjcti/řč. Kteréž takto nabrauſſýſs: Léto/Lucye/ Marya/ Paſſie/ krumpugj/ krumpowati/ krumpyř/ muſým/ muſſýſs/ muſý/řč. oſm/ owoce/ pauſtenjk/ podrobugi/rada/wesele/wzacný/zlato/zwrcy/řjcy/řč. Derivacý příčinu toho okaže: & malus mos bona ratione corrigendus.

Podobu Syncopes y Epentheſeos ſpolu w těchto nacházým/ obogjch dobrych.

WE wſſech Adjectiwjch Pronominjch a Participijch/ſub tribus formis trium generum, Muzſký Nominativi: gako dobrey y dobrý/ſwarey y ſwatý/ kterey y který/žádaucy y žádany/řč. Item dokud y dokawádž/pokud y pokawádž/lec-

kdos

kdos y ledakdos/lecos y ledacos/loże y loźce/ genźto y gejźto y gesſto/Pronomina me, te, ſe, magj mě y mne/tě y tebe/ſe y ſebe: Mechi in Genit: mchu y mechu: nic ničeho y ničeheho: korolwa y koropewa: pohřbugi pohřben/y pohřebugi pohřeben: očerſtwugi y občerſtwugi Activè y Neutraliter: ežiwugi tantùm neutraliter, a obžiwugi tantùm Activè. Tak dobře oſpaloſt y oſpaliwoſt/páliweſt y pálčiwoſt/poſylenj y poſylněnj/ſehlcitt y ſhlticí/ſtřjźwjm y ſtřjźliwjm/ſtřjźwý y ſtřjźliwý/takýtaká také y takowý takowá takowé/ſproſtý y ſproſtný/ſproſtoſt y ſproſtnoſt/vpřjmoſt y vpřjmnoſt/tyden y teyden y tyhoden/wrtký á é/y wrtkawý á é/vdjljm y vdělugj/wůkol y wokolo/zámutek y zármutek. Wien a Vienna, glau Syncope Města Widen a Widěna.

Těm nègak podobná prokraſomluwnoſt přidáwám.

Bjedugi bidného činjm; blažjm blahoſlawená dělám. Tak anžjm/bojjm/chwáljm/křiwjm/ſſiřjm/wýſſjm/ac. Po podobném wyznamenanj boleſtjm

ſtjm/ ljteſtjm/ žaloſtjm/ꝛc. boleſt/litoſt/žaloſt mám: neſſwářjm/neſſwárný ſem: ſmělјm/ſměloſti nabýwám: ſnjm/w ſen padám: nuzým nuzyti/nuzna činjm: žiwt žiw ſem: teſknjm: ſtanu ſtaneſs/ſtane/budu ſtáti/ꝛc. Wjce ſe takowých rozſſaffné wymyſliti může/a leckdes z Autorů ſe nachazegj: gako: přjmim/přjmě činjm.

Apocopes Přjkladowé.

Dobře ſe apocopugj některá gmé/na Adjectiva Maſculinorum na ý ſkonana: gako: mladý/ſtarý/nowý/plný/ſytý/ꝛc. odloże ý zůſtane mlad/ſtar/now/pln/ſyt/kratochwjl za kratochwjle/ꝛc. Item Genit Pluralis na ůw: Bohůw/odloże w bude Bohů. Item Præteritum Indicativi primæ Perſonæ Singularis maſculini na dl/ odkladagel/gako/ ſedl/ſed. Item Futurum Indicat: Pluralis Primæ Perſonæ na me ſkonané odkládage/gako budeme budem; ſedneme ſednem/ꝛc. Item verba Infinitivi modi: gako: milowati/ wčiti/čiſti/ſlyſſeti/ꝛc. odloże izůſtane milowat/ꝛc. Item

Par-

Participia Fœminina in cý & omnis generis in ce/odkládagecy neb e:chtjcý neb chtjce/chtjc/ſč. Item Enclitica ſy poſt Pronomina gaký á é/ktery á é/a po Præteritjch Singularis numeri, opauſſtécy: gako: ktecyſy ktecys/bylſy bylſ/ſč. Taz Enclitica ſy po Præteritjch kladena/ pěkně ſtawa při ňákem giném ſlowjčku blizkém od ſtehoz Præteritu: gako: Ales cy toho prw newěděl: ales cy tomu nerozumněl: čehos cy nezual: Mezys včenými widěl. Wjce takowych regul pilný zpytatel wyſkauma. Tak říkáme zlws/pěkjys/ſč.

Chotě ſponſus, non eſt apocopatum: cujus fœmininum eſt Chotě ſponſa. Mañ y nañěg: zañ y zañěg dobře djſs: zda ſtáwá za zdaliz.

Paragoges Příkladowé.

SRlaba tě a litera ſ pěknau Paragogen dělagj/ ſtogjce miſto ſlowjčka geſt/ po gménech/ miſtogménech/ ſlowjch a ſkoro po ginych wſſech čáſtkách řeči: gako Pánně nebPáné/

ous

oncē neb onť/chodilcē neb chodilť/milowáncē neb milowánť/tucē neb tuť/ačcē neb ačť quanquam eſt.

Item rowné ta litera ī klade ſe za nebo/za proteǰ/za a tak/anť/ꝛc. a wyznamená gakéś ſtworzenj toho co ſe prawj: gako: Petrť/gáť/mněť/námť/přigdeť/neboť/někdyť/gakť/ꝛc.

Nápodobně litera ǰ ſkůro w témž wyznamenanj/a obzwlaſtně po Imperatýwjch má moc ſylného pobjzenj/gako deyǰ/hledmeǰ/ſedmeǰ, dokawádǰ/pokudǰ/wyſlyſſiǰ pro wyſlyſs.

Někdy ſe před tjm ǰ náká vocalis pro lepſſj znění klade: proteǰ/ſkyſſiǰ/zhledniǰ. Někdy pak po něm: gako: geſtliže/někdy celá ſylaba: gako kdoǰto/genǰto.

Někdy po tom ǰ ſtogj e/a wyznamenáwá geſt: gako: Kdoǰeto? za kdoǰ geſt to: kdyže byl/za kdyǰ geſt byl? wſſe kráſně.

Prwnj/ Druhé a Čtwrté Declinacý gmén na conſonu ſkonanýchNominaaivi poſtednj literu měnj w o-

wé:

wé: gako Měſſriani Měſſtianowé / ſtarcy ſtarkowé ꝛc.

Nadto Paragogica ſe zdagj býti neſnáze za neſnáz/ dýle/ myſle/ půle/ za dýl/ myſl/ půl/ pawlače/ pece/ ſeče/ za pawlač/ pec/ ſeč/ zbraně za zbraň/ země za zem/ ſlzý in Genit: plur: za ſlz/ nekolika za několik/ Kreyčjř za Kreyčí/ peleſſe/ rozkoſſe/ wewſſe/ za peleſs/ rozkoſs/ wýſs.

W Præteritjch na d h t ꝛc. ſkonaných přidáwa ſe l: pad padl/ ſed ſedl/ leh lehl/ chrk chrkl/ ꝛc. dle ljbeſti a potřeby.

Nepěkný Paragoge gſau hnedky za hned/ hynky za hyn/ nynjčky za nynj/ pořádem neb peřáde/ za pořád/ ſemotame za ſemotam/ protiwa za proti/ ſchledw/ ſlyſſew/ ſwrhw/ a podobna Præterita Participialia zle znějjcý: nebť ſe mjſto takowých magj wzjwati Præſentia per Enallagen: gako ſhledna neb ſchled/ ſlyſſe ſwrhna.

Dobrých Antichezý Přjklatowé.

Proſtě a dobře takto ſe pſáti a

mluwici magj: Abyſkę/ Angel/ beru y
béřu/ bylina/ bydlil/ dadj y dagj/ dowěrnỳ y
dáwěrnỳ/ dowěrnoſt y dáwěrnoſt/ dowěřu-
gj y dáwěřugj/ hrázenỳ y hrazenỳ/ hledám
quæro, dohlédám inſpicio y dohljdám/ y-
hlédám y vhljdám. loże neb lůże y lożce.
obydlé y obydlj/ obilé y obilj vſyle y vſvlj.
kamenek a kořenek/ quia derivantur a ká-
men/ kořen: kudy/ kwetu/ kweť/ kweſti/ flo-
reo, flore, florere; ut diſtinguantur a
kwětu flori & kwět flos: muſým/ mu-
ſýſs/ atď. muſyti. Měd měděnỳ/ cuprum
cupreus, nabydu nabydeſs/ y nabudu na-
budeſs/ atď. dobydu ne dobudu/ přibydu y
přibudeſs/ quamvis in præſenti ſit nabý-
wám atď. tady y tudy. nýbrž y nýbrž. Oděl
ſem y odjl/ cum compoſitis přioděl/ coo-
perui. oſtroha calcar, meliùs quã oſtruha.
Pečet/ probugi/ poběrky/ počepky/ pomlſky/
pérce/ péro/ y pýrko calamus, polodne qua-
ſi polowice dne/ y poledne ex uſu: for-
te ab antiquo puole omiſſo u bude pole/
& addito dne bude poledne: odgjmám y
odnjmám/ odgato y odňate/ pobadugj y po-
bodugj inſtigo, potřebj geſt y potřeba geſt/

prec/

preč/pro Boha/y pro Bůh/powědětj y powědjtj/ſtarobylý/ſegi/ſurowý/ſwatba/quaſi ſwatá doba y ſwadba/ſſlapěge y ſſlepěge/ſkreyſſe y ſkrýſſe/ſýň neb ſýně y ſýnce/atrium, ſlyſſel y ſlyſſal/tady y tudy/třpytjm/řeřawý/řeřawá/řeřawé/teneta/téměř y takměř/táji ſe y tijm ſe/vdatnoſt y vdatenſtwj/vjáſnu ſe/wěgečka/y wěgička/wáži y wjži/widěl y widal/wjdycky/wočima mluwiti/zřjzedlnice ab antiquo zřjm deſpicio de monte, zdadj ſe/pro zdagj ſe/videntur. Mnozý Localnj caſus Nominum končj ſe na jch y nech/gako ſſewjch ſlowech zč. Wiz Declinacy a gich Antitheſes. Superlativorum prwnj ſylaba geſt ney/ne pak neg: gako neypěknějſſj/neylepſſj: ale předpoſledňj tychž y gegich Comparatýw geſt gak ey tak eg: mileyſſj y milegſſj. Adverbiorum pak comparativi a ſuperlativi magj toliko eg/gako čiſtě čiſtěgi neyčiſtěgi. Prwnj Conjugacý Imperativos primæ perſonæ wždycky w dobrých Autorů nacházým per ey/gako ſſlapey/zč. ale zda mi ſe že y per g.

může obſtáti. Mnohá gména Adjectiva na ný ſkonaná / ſo ný w en pěně mění: pilný pilen / podobný podoben / ſylný ſylen / prázdný prázden / ꝛc. Participia paſsiva mění ſe w en w jn / widěn widjn / eleganter ſſyſſen ſſyſſjn / miněn minjn / vide paginam 79.

Příkladowé naprawenj hodných / některým ted dotčeným odpornych / Antitheſý.

AByſſce / Anděl / bilina / bydlel / kamynek / kořínek / kady / muſel muſeli / muſeet / muſſim / muſſime / muſſici / med / ze. pabérky / pačepky / pamlſky / řezawy / ſyrowy / tenata / wěci / wždy / wždycky / zpitugi / vzaſnu / zřeredniee: wſſe drtiny. Zlé také Antitheſes gſau / když ſe krátká vocalis klade za dlauhau / a dlauhá za krátkau: o čemž mnoho položjm wyše de Proſodia.

Metatheſis Příkladowé.

ZLe ſe říká hedwáwi za hedwábj / mſíwáu za wſſinám / ynhed za y hned / ſſery

ry

ry za čtyry / zanewidjm mjſto nezawidjm/ pozmenáhla za zpomenáhla / pinwice za pinwnice / powolně za powlownè / powraz za prowaz / potkáwám za podkáwám / powolný za powlowný / koblauk za klobauk/ zč. kázně/ lázně/ přjzně/ ſſalſſe / za kázeň/ lázeň/ přjzeň/ ſſaleſs.

Tmeſis Přjkladowě.

DObře djſs: Yakkoliw ſe djti bude / y gak ſe koliw djti bude; kohobych koliw y kohokoliwbych; kolik gich koliw y kolikkoliw gich; coby ſe nám koliw y coby ſe koliw nám zč. Leckdes ſe w krásomluwně pjſſjcých Autorjch Bohatě tohoto namjta: gako w Poſtylle Scypionowě/ rozeznawagi zč.

Mezy ty Species Metaplaſmi může ſe přidati odnjmánj půlkoleček nad c d e n p t z / kdyžby ſe nad nimi nacházeti měla: gako kdybys prſt země ſuperficiem za prſť pſal: neb contra. pecet za pečet. čiſterna/ kwětu/ za cyſterna a kwetu floreo. hnětu/ dřewěnný a ſtawěnný mnozý s půl kolečkem pjſſi. Zda ſe mi ze daremně.

DE ARCHAISMO ETYMOLOGICO.

ARchaiſmi zde gſau ſlowa buď dokonce ſtará a zatuchlá: gako byſſe byl/ diſſe řekl/ ſtachu ſtali/ gděma gděta/ gděme gděte / wece řekl/ řekla/ řeklo ač gichž ačkoliw wžjwati nemáme / wſſak nicméně se naděgi'/ že chwalitebné wſſetečnému Čtenáři a Staročeských Bibliotek ſtaumateli přjgemně včinjm / geſtli cu z Kronyky Boleſlawſké od Dalimila Kanownjka Staroboleſlawſkého/ okolo léta 1320. ſepſané / a léta 1620. přetiſſtěné / kus Předmluwy přiložim: kteraž takto znj:

Co ſe Terminacý dotýče / znamenati ſluſſj přednē; že Dualis numerus, na přjklad Řeckého Jazyku / Předkům naſſim geſſtě před ſta lety w wžjwánj byl / ale nynj od nás Potom-

ků,

ku, Jazyk naſs Německým / Wlaſkým a Francauzſkým pulerugjcých, aneb radēgi přetwořugjcých, opuſſtěn geſt / tak že giž malo kdo co o něm wj. Na to tedy muſý ſe pozor dati w této Kronyce/ že kdekoliw o dwauch wěcech neb oſobách ſe mluwj/ terminatio nominum ac verborum ſkonáwá ſe na literu a, neb na y. Na literu a podobně gako w Kapitole 7. kdež Libuſſe prorokugic o dwauch Oliwách/ prawj: že ty z Prahy wyndeta / totiž, wygdau: wzhůru wzendeta / totiž, wzegdau: Mieſto oſwiecita / totiž, oſwjtj: zemi obranita / totiž, obránj. Též w 25. Kapitole Swaté Lidmily wrahům Drahomira Stříbro ſlibj gjma / totiž, gim dwaum/ aby zbawila / totiž, zbawili/ zadáwila/ totiž, zadáwili/ což oni ſlibiſſta/ totiž, ſlibili: a gakž ſe dálegi dokládá/ Komňatu wyrazyſſta/ Lidmilu zadáwiſſta / čertu ſe doſtaſſta / gi pak k Bohu poſlaſſta/ totiž, wyrazyli/ zadáwili/ doſtali / a poſlali. Na y pak

skonáwá se podobně/ gako w Kapitole 70. Knjžete Soběslawa Synowé prawj: Nass Otec může vmřjti bez nagy/totiž, bez nás obauch: Otec, pak k nim: Rchcy wy včiti/totiž, was dwa: a dále/ kázalbych wagy vkopiti/totiž, was oba. Též w Kapit: poslednj: Než wassi nepřátelé budau wy sauditi/ totiž, was Pany a Hemany/ onichž semluwj. Ačto slowo wy, na wětssjm djle in plurali numero se wžjwá/ gako yto ny/ totiž, nás. Verborum flexio gakož w mnohých přjčinách od nynějssjho zwyku se dělj/ tak také má rozlične swé terminationum rozdjly/ neywjce pak wedlé přjtomného a pominulého času. A gsau téměř tito: skonáwagj se zagisté nebo na a, gako, wzraza/ obra/ dobra/ korunawa se/ totiž, wzraženeb oraže/ aberě/ doberě/ korunuge/ aneb, wzkázal/ obral/ dobral/ korunowal se/ tak sta se/ totiž, stalo se: nebo na e/ gako, gá wiedie/ powiedie/ porze/ totiž, wjm powjm/ počnej

čne; aneb/wěděl ſem/powěděl ſem/ počal on: wyple/ totiž, wyplenj neb wyplel: wzpuzic/zapuzie/totiž, wzpuzuye/zapuzuge: nebo na i/ý/ gako: to mienij/tbagj/hledagj/žádagij/totiž, to minjm/dbám/hledám/žádám: nebo na y/ gako, mogemy/znamy/mamy/ totiž, můžeme/známe/máme: by ſmutna hodina/ totiž. byla: wry/vkry/ doby/ſmy/totiž, wryl/vkryl/dobyl/gſme: nebo na u/ gako, pogiedu/ ſe ſnidu/prziwezu/nalezu/ totiž, gedau/ ſe ſegdau/ přiwezau nalezнau; neb, geli/ſeſſli ſe/ přiwezli/nalezli: nebo na ech/ gako, nalezech/mniech/totiž, nalezl ſem/mněl ſem: anebo na chu/ gako, nebachu/brachu/dobychu/zbichu/ totiž, nedbali/brali/dobyli/zbili: aneb na ſſe/ gako, zdaſſe/ bieſſe/ ſtogieſſe/ ſtowieſſe/ totiž, zdalo ſe/bylo/ſtalo/ ſlaulo: a geſtliže geſſtě které ſe wynagdau těm podobné/ kteréž wſſak wſſecky bedlliwému a ſaudnému Čtenáři, bezewſſj témeř práce/ſnadně k wyrozumenj přigjti mocy bu-

dau: neż to také přitom znamenati ſe muſý/że ſtarż diphthongos tak wyſlowně nepſali / ani newypowjdali/ gako ſe to nynj dĕge: nebo kdeż my takto mluwjme; Maudrý ſaud: reż wraubiti/ wylaupiti: Starż rjkali; mudrý ſud / wrubiti / wylupiti: coż ſe y o té nahoře położene terminacy na u rozuměti ma / zwolaſſtě tehdaż, kdyż wyznamenánj geſt præſentis vel futuri temporis, gako: Muż mnuidu / wynikn: totiż, wygdau / wyniknau; aneb, wycházegi / wynikagi. A to aż podtud budż powĕdjno o rozdjlném Jazyka naſſeho proměnĕnj.

GJná pak naſſe ſlowa gſau Staročeſka/geſſtě nerak hrubě zatuchlá: alebrż pro poctiwoſt ſtaré Czeſſtiny a pro hognoſt ſlow ceſkých/obwzlaſſtně w Carminjch a w Rytmjch injrného wżjwanj hodna: gako/ Bočiti/ bokem ſe wyjrati / latus opponere: hinc zbočiti bdjtel vigil: bjm/ zbjm/bigi/zbigi/ cædo, occido, concido: brázdjm w wogſſtě rekowně/ ſulcos facio in

præ-

prœlio heroicè: brzo nunc: ut brzo ten / brzo onen wyhráwá/ nunc hic, nunc ille vincit. čeſſník / pocillator, Ganimedes Mundſſenk: cud/ mrawy/cnoſt: cudný/ moratus: daubrawa / dubowý les/ quercina ſilva: dýſſ// dýſſeſs / dýſſe neprawoſti/ ſpirat iniquitates: doba/ſſtěſtj/zwůle/pohodlj/ commoditas, opportunitas: draſtiti / aſperare, hinc draſtawý/ draſtawě. druhdy, aliquando: druh/towaryſs / ſaufed/přjtel/ ſocius, quaſi druhý gá: druželbnoſt/družitta/ ſodalitas: drzy / drzá / drzé/pertinax, intractabilis: dařjm ho/munero illum: hinc podařjm/podařiti/podělugi / podéliti / diſtribuo dona: dworno/ rozkoſſno/mjlo/ libezno / volupe; dynchowati / illuminare: ginoch / juvenis: ginochſtwj / panictwj juventus: zkemonitý gonák/procerus juvenis: giſtba/refectorium: ginowka / Allegoria: hladina æquor: Goſſek/Joannes: hljdka/ſtráž/ſpecula: kázati/ treſtati / reprehendere: kázaný/cwičný/ mrawný: kliditi/ miřiti/ pokogiti/ rownati/componere: hinc klid & poklid. rozkliditi / rozdéliti/ diſimere. klo-

potám/co kůň dusám/ quadrupedo: hinc klopotně/ cwálem wjkati/ celerrimè fugere: Kněz/ Knize/ Princeps: Knězstwo/ Principatus: Knjně/Knězna: koniti se/ equos tractare: kosmatý/hirsutus: ljčný/ ljčně patrně/ manifestè quasi in faciem tuendo: ljtice/ljtá/ wkrutná/ nemilostiwá/ crudelis: medwěd/ medwědice/ ursus, ursa; significantius quàm nedwěd: mohutnost/moc/sýla/ vis, potentia: náčitý/ videtur significare admodum magnum: hinc in Trojana hist: náčitě wražedlný boj/ valde cruentum prœlium: oř/ kůň gizdný/ equus pro equitando, caballus: ostrwa/ osekaná ratolest/ arbor absectis ramis. Panosse/Rytjř/zeman/ wládyka/ od stawu člowěk/ nobilis: picnik/ miles pabulator: porokowati/ wytýkati/ za zlé miti/vitio dare: porok pudor: rosádka silná/ forte præsidium: přjspora/ přispoření/parsimonia: Plut/rod/familia: Králowic Králiw Syn/ Filius Regis: Rudolfowic/ Rudolfu Syn/ neb towarysš: Slechta/ wrozenost/nobilitas. tanu/ taniti/ namysl padati/ in montem venire.

trus-

trudili/ rmauiti/ contristare: trudit se/ tristari: trud/ smutek/ tristitia: trudný/ smutný. Wáclawowny/ Wáclawa Sestry neb Dcery/ Wenceslai filiæ vel sorores. Zákon/ordo regularis. zarubiti/ zasekati/ cæduis lignis munire. zbožiti/ bohatiti/ditescere. Zhořelice/ Gerlicium.

Která dale následugj skůro z samé Bibly naſſeho wěku tlačěné/ w Czeſſtině nad giné chwalné ſem wybral: Bugnim/ gſem bugný. Chaulim se w řečj/ přestáwám pro stud mluwiti/ conticesco ex pudore. Chwalný/ chwály hodný/ laudabilis. chwěgi se/ třesu se/ tremo. čestný/ poctiwý. čilý čilegſſj excitatus, prōptus: čerý/ rmawý: odtud geſſtě říkame: wečer: snad odtud pochazý ſſerý/ſſerá/temná/ſubniger color: čestně/ to geſt poctiwě/ honeſtè. Dim djti/ nomino, nominare. dnim ſio dies. dluzen/ powinen/ eſt ejus officij. dowodim/ dokazugi/ probo argumentis. dřimawoſt/ oſpalost/ dormitatio. dřewnj/ quaſi dřjwnj/ primus originalis, počatečnj hřjeh. drkotagj rtowé/ zubowé. Gedlý a ptlý/ grati

sa-

saporis. Hmyzým se/wssechno se hmyzylo/to gest/ co hmyz se hýbale. Hnizdim se/ metaphoricè vsazugi se/ byt sobě zarážjm. Hřmjm/ tono: per metaphoram přihřmělí na mne/ s hřmotem rychle připadli. Kolotám se/ kolotati/ metati se/ w kolo se točiti. wrtochj/ sem a tam se wrtjeh. Katati/kutiti se. Litý/náramně wkrutný. leskot/to gest/leskutj. Malatnjm/mdljm. Metanina/titubatio. mdljm/activè mdlá činjm. Otrapa/ zstrápenj/ omámenj. Odiwa/ diwné znamenj. Odwažowati se nebezpečenstwj gest/ opowažowati se. Odsekati/ per metaphoram est wzdalowati se: odsedám rozkosse/ absisto à voluptate. Obmysl/ lest/ dolus. Odlaussiti/ odlepiti. Odiwa/ odiw/ diwadlo/ spectaculum, na odiwu býti. Ohnizjw/ neb ohnizjl/ Salamandra. Opažugi/ opážeti držjwjm gedlowým/ to gest gako pásem swázati. Ositi se/ oblehnauti. Owlastnitt a osobiti sobě/ appropriare sibi. Ozjwu/ozjwess/znowu žjw budu. Pěstugi/pěstj bigi/y popilsmis mulceo. Pálozitý/rownj. Powoláč/ pahonči/Accerlitor. Plám/plál/pláti/ flammo.

Pj-

Pilim/gsem pilný. Přelud/ přeluda/ perversor, seductor. Přičiniti hřjchu/přidati/multiplicare. Přikwáčiti/náhle připadnauti. Přezřjm / přehljdám. Rokugi / gednám o něco/ smlauwám se. Porokugi/ za haubu držjm a wyčjtám: Slitownice/ propitiatorium sic dictum, à verbo slitugi, slitowánj. Synowec/ nepos. Bratranec / fratris filius. Sestřenec / sororis filius. Spiknutá zběř / lehkowážné spiknutj. Stanu / stogjm y státi budu. Stkwaucý / bělostkwaucý / blestkostkwaucý / třpitjcý se / spledicans. Stulugi se/ponemedlně se podkládám / subrepo, nequiter me humilio, ossemerně podljzám. Syroba / proprium viduarum & pupillorum. Přissel na syrobu/w syrobě postawený/ sýrý/á/é. Strostorawám / perážjm na zemi gako skoty. Ssamám / ssamati/ we tmě makati. Syljm / přesylili sito Trojanské. Srdečnost / affectus. z roho srdce / ex toto affectu. Sselmjm se/nequam fio, sselmiti se / sselmilý/á/é. Ssalba/dolus. Sswěholjm / sswěholiti/ gako wěssecy dělámagj. Středozemné moře / Mediterraneum mare.

Ssj-

Eſilym tě/decipio te. Eſilný/nemaudrý/nawſtekliý/poſſetilý. Taulym ſe. Tauchám nětčemu/appeto aliquid. Tužba/ tauženi. Trupel/ videtur eſſe materia. Twrdý/ ſtarým byl-ſylný/ pewný/ welký. Teku/ přiteku/ walem gdu. Trauditi ſe/ pro ſmutek ſe w traud obracet. Vnáhliti a vſpjſſiti ſe/geſt náhle nětco činiti. Vnawiti vžaſti ſe. Vžaſnauti. Vſpjti někoho/geſt ſen na něg vwesti. Wáhatt/geſt wáhawěti. Waz/wazowé těla/ tendines. Wětrnjk/ co ſe po wětru obracý/ gako korauhwičky na ſtawenj/ metaphoricè dicitur de vano & inconſtanti. Wětrnjky ſe zprawuge: wěrj ffortuně. Wytečný/ krásny. Winauti ſe/přiwinauti. Zawilý/ztočený/ gako dřewo hinc metaphoricè zawilá myſl/ zawilý lid/ twrdoſſjgný. Zbjřjm ſe/zbjrám ſe. Zjřjm/zkauſám. Zlobim ſe/ zlobiwjm. Zamjžjm oči/ zawjrám. Zanáſſeti ſe nětčim/ geſt zaneprazdňowati. Zanětcugi/zažjhám/ſuccendo.

O Slowjch cyzyho Nazyku.

Gako Latinjcy Rzeckých a Němcy

ncy Latinských / Wlaských / Francauzských / ꝛc. tak my mistně a před osobami w tom zběhlými a tomu zwyklými / můžeme a někdy máme slow cyzých vžiwati; obwzlasstně w nedostatku wlastně Českých. A tak před Dwořáky můžem říjcy: Korunal / sceptra / triumfy / triumfowati. Marssálek / Kancléř / Truksses / Stolmistr / Hoffmistr / Heytman / Purgkrabj.

Před wogaky: Kyrys / Mustrher / Mustrsstayber / mustrowati / plundrowati / retowati.

Před wčenějssjmi Městriany: Monarchya / Hystorya / Policya / ꝛc. Purgmistr / Konssel / Rychtář / Politykus / ꝛc.

W Doktorských a Apatykářských wěcech: Puls / pulsnj žila / nerw / podagra. Klister / tvrť / konfekt / pilule / syrup / purgacý / komplexý / medycána / lektwař / dystyllowati.

W Prawnjch: Trybunál / Apellacý / citacý / proces / replika / duplika / notula / ꝛc. Prokurátor / Krýda / supplikacý / Magestát.

W Cýr-

W Cýrkewnjch: Krystus/Apostol/ Ewangelium/Epistola/Ewangelista/Angel/Faryzeus/Publikán/Trún Bożj/ mamona/Patryarcha/Sakrysta/Possie/Pasionál/Brewiář/ Missál/neb Mssál/ Postylla/ Katedra/ꝛc.

Před Sstudenty: Theologie/ Filozoffie/ Teolog/ Filozoff/ Magister/ Bakalář/ Retoryka/ Grammatyka/ Regule/ Figura/ Fráses/ Forma/ Partes/ notowati/ ton/ Rektor/ Kantor/ꝛc.

W Počtýrstých: Aritmetyka/ Addicý/ Snbtrakcy/ Multiplicacý/ꝛč.

W Xmpressorstých: Prinz/ Faktor/ Secar/ Trukař/ Kassa/ Pres/ Wynchát/ Korrektura/ Forma/ Tenákulúm/ Dywizoryúm/ Exemplář/ Sstýffle/ꝛč.

Syče bezpotřebné nemáme plásť mantlstem/ rádnj dúm ratchauzem/ wozatage formanem/ wrchnj sstýt matzhauzem/ krunýř panczýřem/ zástěru sstorcem/ vbrusec tissluchem/ **a tak dále s nassj hanbau nazywati.**

LIMÆ LINGUÆ BOEMICÆ

PARS II.

Brusu Gazyka Czeskeho Kus Druhý.

De Constructione.

To gest:

O dobrém gedné částky řeči s druhau skládánj.

NOn ago hîc de compositis, seu de modo conjungendi unam partem orationis cum altera, quando nam illa in unum vocabulum coire debeant: quod in multis fit eleganter: ut Bohu-jel/Deo dolendum, bezprawně/injustè, blahoslawjm/beatifico, nagewo/manifestè, naruku/porrige/ad manum, nenám/non nobis, nemrtwj non mortui, nechaf

sine

sine ut, Nowéměsto Nova civitas, Malástrana Micro Praga; MladáBoleslaw/ StaráBoleslaw / &c. Hæc enim simul juncta apud probatos Auctores reperio; haud dubiè propter axiomata Philosophica: *Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, & non sunt facienda per plura, quæ fieri possunt per pauciora.* **Mnoho takowých dobrý** Pofitor **wměle gednim slowem klade.**

Nec ago contra Hebraismos, quales sunt: činiti přikázanj / facere mandata; pro quo nos bene dicimus plniti přikázanj: očekáwage očekáwal sem / expectans expectavi, **kdež se ma říjcy** / žádostiwě sem očekáwal: afferte Domino laudem, přineste chwálu/ pro wzdeyte chwálu: misericordiam DEI cantabo, milosrdenstwj Bożj budu zpjwati / pro o milosrdenstwj Bożjm/ &c.

Nec contra Latinismos, qualis est: curo fieri, činjm dátj se / cùm debeamus dicere dám dělati.

Nec contra Germanismos, quales sunt: Laſt vns beten/ nechať se my modlj-

me/

me/ mjſto/ medlnu ſe/ oremus: Ich hab mir laſſen machen/ mechal ſem ſebē dēlati/ mjſto dal ſem dētati.

Non intendo, inquam, hîc tales aliarum Nationum modos loquendi in noſtram linguam irrepentes corrigere: hæc enim ipſa frequens bonorum Auctorum lectio & purè Boëmicè loquentium auditio tollet; & per hæc Boëmici ſolœciſmi non commituntur.

Ago ergo tantùm de bona partium orationis in Genere, Numero, Caſu, Tempore, Perſona, &c. conſtructione; præcipuè propter Participia & Participialia: propter Pronomina Reciproca & Verba tum negativa, tum quædam compoſita, & nonnulla alia; propter quæ potiſsimùm hæc Lima in lucem prodit.

De Conſtructione Intranſitiva.

VErbum perſonale finiti modi antecedit Nominativus apertè vel occultè ejusdem numeri & perſonæ: ga-

Ko: Bůh weli/poslechni člowěče / DEVS jubet, audi homo. O bychme rozuměli! utinam intelligeremus!

I. Appendix. Personæ sive articuli apud Boëmos perinde ac apud Latinos non explicantur; nisi tunc, quando diversa studia significantur: Já se tak starám/ a ty heyřjss/ ego tantopere sollicitus sum & tu peccas. Aliàs foret Germanismus: nam Germani semper utuntur articulis.

II. Appendix. Verbum infinitum interdum partes Nominativi agit: Pobožně zpjwati gest se dwakrát modliti, devotè cantare est bis orare. Præsertim post nomina potřeba neb potřebj a čas: potřeba gest bdjti a bedliwu býti/ tempus est vigilare & attendere: čas wstáti/ tempus est surgendi. Et post Adjectiva neutraliter vel cum voce wěc posita: dobré/ swatě/chwalitebné gest pobožně zpjwati; hanebné gest lháti; snadno rozuměti; mjlo slyssetj. bonum, sanctum, laudabile est devotè cantare; vituperabile est mentiri; facile est intelligere; volupe audire.

III. Ap-

III. Appendix. Voces copulatæ ſæpe verbum plurale deſiderant: Petr a Jan wſtupowali do chrámu. Petrus & Joannes aſcendebant in templum. *Act. 3. 1.* Cum eodem verbo plurali conjungitur nomen ſingulare, ſignificans multitudinem: Slyſſeż dome Dawidůw / audite domus David. *Iſai. 7.* Eſtiaſtnj gſte rode Kolowratůw/Slawatůw a Chanowſkých. k ſmrti zázračnè napomjnánj / Felices eſtis familia Kolovvratiorum, Slavatarũ &c.

IV. Appendix. Verbum plurale nobiliorem perſonam ſequitur: Ty a twůg ſyn na nic nègſte. Tu & filius tuus nil valetis. Imò & nobiliùs Genus: Otec twůg a gá hledali ſme tebe. Pater tuus & ego quærebamus te. *Luc. 2. 48.* Kdeż w hledali malé i geſt muzſké. Yakoby tu chléb a wjno trwali/ nepak trwala.

V. Appendix. Verbum ſum inter duo nomina, unum ſingularis, alterum pluralis numeri poſitum, pluraliter ſtat: Slowo gſem/ mezy dwaumi gmény/ gednjm ſingularis, druhym pluralis numeri poſtawene/ w počtu mnohém

Hém se kládáwá: Koruna ozdobná gsau sſediny. Corona ſenectæ canities. Malé dietky gsau malá ſtaroſt/ welké welká. Parvi liberi parva cura, magni magna.

Inter duo nomina poſitum, utrumq; numeri ſingularis, ſed diverſi generis, ſtat cum alterutro eorum genere.

Mezy dwaumi pak gedinéhoſyce počtu/ ale giného a giného pokolenj/bywá kteréhokoliw z nich: A to ſlowo byl Bůh/a žiwot byl ſwětlo lidj. *Io. 1.*

Nominativus poſt verbum ſum ſtare ſolitus eleganter mutatur in Inſtrumentalem: ut homo eſt creatura Dei. Deus eſt ſummum bonum.

Nominativus po ſlowu gſem ſtogjcý pěkně ſe mění w Inſtrumentalem: gako: člowěk geſt ſtwořenim Božim: Bůh geſt neywětſſim dobrým.

Nomina Adjectiva.

NOmina Adjectiva, Pronomina & Participia cohærent cum ſuis ſubſtantivis in Genere, Numero & Caſu: ut pilné pachole/ diligens puer, Dietinás/

Pa-

Pater noſter, modlécy ſe zena / orans mulier. Quod intellige etiam de Numero Duali in Ablativis ſeu Inſtrumentali caſu: ita ut malè diceres: Mezy wſſema lidmi / inter omnes homines, s dſtkami ſwýma / cum ſuis liberis, debrýma ſlowy: nam wſſema / ſwýma / dobrýma ſunt Duális numeri, lidmi verò dſtkami & ſlowy Pluralis. Vide paginam 20.

I. Appendix. Hanc regulam ſeqvuntur Verba, ſeu vocabula Verbi Partis, in Præterito Indicativi & in alijs inde formatis, utpote Genus Nominum ibi habentia (ut dictum eſt paginâ 75. mediâ) & Nominativi caſus: ut Rzekl Angel / ait Angelus: odpowědčla Marya / reſpondit Maria: zpléſala nebeſa / plauſerunt, gaviſi ſunt cœli: oby ony byli! utinam illi eſſent! oby ony byly / utinam illæ eſſent! oby ona byla / utinam illa eſſent! Quod eſt maximè Germanis boëmicè volentibus loqui obſervandum, ne dicant odpowědél Marya: oby on byla ꝛc.

II. Appendix Seqvuntur & Participialia tam Præſentis temporis, de quibus

paginâ 91. v. g. mluwě a řka Angel / loquens & ajens Angelus: ſlyſſic S. Panna / audiens S. Virgo: ſpiwagjce nebeſſtj duchowé / canentes cœleſtes ſpiritus: quàm Præteriti paginâ 94. ut zaplakaw w kolébce Gežiſſek / plorans in cunis JESULus: wzdechſſi nad tjm geho Mátí / ſuſpirans ſuper hoc ejus mater: wzřewſſi to paſtyři / videntes hoc paſtores. Sed circa hanc maximè neceſſariam doctrinam interponam aliquid pro puris Boëmis.

Ta hle Regule/a obwzlaſſtně teď položená druhá Appendix, geſt přednj přjčina ze čtyr / že ſe tento Brus na ſwětlo wydáwa. Neboť (ach wěčná Čzechům hanba!) netoliko w mluwenj a w pſanj liſtůw / ale y w tiſſtěnj knih / od let čtyřidcýti y wjc na ſwětlo wydaných a wydawaných / neylepſſj řečnjcy Soloeciſmů proti nj ſe dopauſſtěli a dopauſſtěgj: takto (ať přjklady položjm) tiſknauce: Bywſſi ty Boże hoden: mjſto gſa nebo byw ty Boże hoden; Fœminínum bywſſi za Maſculinum gſa nebo

byw

bym kladau: Latinſky: cùm tu fœmina Deus fueris dignus. Jtem/genž pro hřichy naſſe on wſtawſſe: gakobys po Latinſku řek: cùm Chriſtus ſurrexiſſent. Jtem/Cýrkew S to přigawſſe: hoc eſt, Eccleſia hoc acceptantes. Jtem/ Bratřj nedáwagc přičiný; za nedáwagice neb nedáwagic/ ſingulare pro plurali: Latině: Fratres non dans.

Ná ſám w knihách ſwých před ſeſtj lety k tiſknutj danych tak ſem chybowal; neginác ze ſlyſſenj a čtenj knjh tohoto wěku wynaučen. Až mne potom oſwjtila Grammatyka Pátera Drachowſkyho S. J. w Holomaucy/ léta 1660. přičiněnjm P. Mathiæ Steier, také S. J. na ſwětlo wydaná: a až mne w tom oſwjcenj potwrdili gini ſtarſſj Gramatycy; obwzlaſſtně pak čtenj newyměleyſſich w té přjčině Czeſkych Auktorů.

A ač tak potřebné čenj zas opakugi: wěc ta ſama w ſobě těžka neni: toliko když ſe na to pozor dá/ že 1. Participialia (neb dlé některých

zdánj Participia) na a skonaná/gakož y na e (když před e nestogi c neb ſſ) gako padna/sluge/leže/ gsau Masculini & simul Neutrius Generis. 2. Na c neb na cy/ kratkého i/ gako padnauc padnaucý/ slugic slugicy/ včic včicy/ gsau Fœminini Generis: ta pak wſſechna čtwerá Numeri Singularis. 3. Na sylabu ce/ skonaná/ gako padnauce/ slugice/včice/ gsau Omnis Generis, a to Numeri Pluralis. Kteraužto wſſechna pětnásobnj/ neb pateryho skonanj Participialia gsau sama od sebe Præsentis temporis; ač také in Futuro pěkně slaužj: gako in Præsenti dobře djss: Nečiň se neslyſſe to gest/gakobys neslyſſel: modle se muž neb medlicy se žena/ zahořjwá láskau Božj/ to gest/když se modlj: in Futuro pak také dobře: To vslyſſe Syon rozwesselj se/ to gest/ když vslyſſj. Bůh rozpomena se na nás/ pozehná nám/to gest/když se rozpomene: Muž modle se zahořj láskau Božj. Ba slaužj také w pominulým času: gako: Běžic vnawſſem se; běžecy vstala. wſſe krá-

so-

ſomluwné a figurativè. 4. Na w/ a zřjdka na d/h/k/ſ/ſkonana: gako chodiw/ lezew/ pad/ leh/chrk/ lez/ nalez/ꝛc. gſau toliko Maſculini Generis numeri Singularis. 5. Na ſſi pak kgiž gmenowaným mužſkým přidané / gako chodiwſſi/ lezewſſi / padſſi/ lehſſi/ ꝛc. gſau Fœminini Generis y Neutrius ſpolu/ také numeri Singularis. 6. a napoſledy na ſſe / rownè k těm mužſkým přidané/gako chodiwſſe/padſſe ꝛc. gſau Omnis Generis Numeri Pluralis. Ta wſſechna trogj / ktriž w 4. 5. 6. počtu gſau Præteriti temporis.

Kdo tedy w conſtrukcý těch oſmnaſobnjch Participialnjch ſtow ſe gmény/a mjſtogmény ꝛc. neſſetřj na Reguli Nomina Adjectiva &c. a na gich čas přitomný neb pominulý / ten ſe Ceſkeho Solœciſmu dopauſſtj/ hjř než po barbarſku mluwé / neb pyſſe. Gſau pak ta Participialia toliko Nominativi caſus; čjmž ſe ſnadno od Participij na cý/dlauhé ſkonanych a w gména proměnených rozeznagi:

poněwadž Participia w gména proměněna také in obliquis ſtawagj. Wiz toho přjklady w Epiſſtole S° Pawla k Židům w 11. Kapit:

Že ſme pak w nich, po hřjchu, tak zhruba a potwornĕ chýbowati počali/ y giž to w zwyk těžce naprawitedlný wwedli / neywětſſj toho přjčina tato ſe býti zdá / že Participiale Præſens druhé Conjugacý geſt æquivocum a podobné třetj oſobĕ Singulari, Præſentis Indicativi, rownĕ též Conjugacý: gako w tomto přjkladu: hnige/miluge/jaluge / wyznamená gak putreſcit, amat, accuſat vir, tak putreſcens, amans, accuſans vir, neb putreſcendo, amando, accuſando vir. Když tedy per Participialia neb Gerundia miluwjcý lidé chtégj mylnému ſmyſlu/ neb æquivocacý wyhnauti/padagj z kyge na palicy / a místo Miluge Petr Boha / amans vel amando Deum Petrus, kladau Milugice neb milowawſſe Petr Boha / amantes vel cùm amaſſent Deum Petrus. A odtud potom

y w gi-

y w giných poſtawad wyčtených Participialnich y w Participijs chybowali a chybugj / čim dale tim hůře. Aniž ſe ten blud / a w něm hanebné tápanj prw naprawj / leč ſe tu neb ginde od dobrych Gramatyků w dawná zpráwa dobře pochopj / čtenjm neylepſſich Autorů potwrdj / a pſanjm y niluwenjm w zwyk wwede. Nakby ſe pak té æquivocacý wſtřjc wcházeti mělo / něco njže doložjm de Figurata Conſtructione

Páter Drachowſký to Latinſkým Razykem takto wyklada:

De Conſtructione participij.

IN participiorum conſtructione graviſsimè erratur, cùm genera commutantur, maſculinum pro fœminino, pluralis numerus pro ſingulari ponitur.

Erratur in genere: ut cùm maſculus dicit: Pigjc Sſpanielſké wjno podrauſſil ſem ſe: ſlyſſich hromobicj vlekl ſem ſe. Nam participia cý & c finita ſunt fœminina, aut neutra, Dicendum: Pjge, ſlyſſe.

Sic quoque erratur, si dicat fœmina: mage muže zlýho nemohu dobrau zůstati: lehna hned vstau. Quia participia a/e/ finita sunt masculina, aut neutra. Dicendum: magicy / vel magic: lehnauc y/ vel lehnauc.

An Neútrum a/e finitum idem sit cum masculino? Alij asserunt: & testatur Grammatica à Georgio Melantricho ab Aventino A. 1580: item Schumanianis Typis edita A. 1616: insuper Scriptura, quæ masculina non distinguit à neutro, ut Matth. 4. v. 9. toto wssecko tobě dám/gestliže padna klaněti se mi budeš: ubi padna est masculinum. Joan. 12. v. 24. zrno pssenicné padná w zem newmřelí / onoť samé zůstane/ ubi est neutrum. Alij dubitant, ut M. Matthæus Colinus in sua Grammatica Pragæ Typis Thomæ Mitis & Joannis Capri A. 1564. vulgata, Nobis affirmativa placet.

Erratur in numero, cùm unus aliquis dicit: padnauce wrazyl sem se: wstyssewsse ro/ zradowal sem se; nam padnauce / wstyssewsse/ sunt pluralis numeri. Dicendum

dum masculo: padna/vslyssew. Fœminæ: padnauch/seu padnauc/vslyssewssi.

Sic è contrario erratur, cùm dicitur: slysse to lidi diwtli se: padna na kolena modlili se: quia slysse & padna sunt singularis numeri. Dicendum slyssice/padnaiue.

In locutione elegans & frequens est usus Participiorum, maximè quæ aliàs per conjunctivum efferuntur, ut kdyż sem sedĕl/vsnul sem/ cùm sedissem, obdormivi: meliùs per Participium dicit masculus: sedna / vel sedĕ vsnul sem. Fœmina dicet: sedĕcy vsnula sem / sedens obdormivi. kdyż nine vbili / teprwa vtekl sem: melius per participium: vbit / vel vbitý vtekl sem. Fœmina dicat: vbitá matka gsem.

Sic quoque erratur à viro dicente: odslyssewssi Ewangelium slyssel sem kázaní. Dicendum: odslyssew: nam odslyssewssi est fœmininum.

Errat etiam fœmina, cùm dicit: modle se/ omdlela sem: Dicendum: modlic / vel modlicy se: quia modle est generis masculini. Hactenus P. Drachovius.

Pomjgjm tu Participij Passivi Generis, na en skonaných: ponewadž w nich dobrj Czechowé Solœcismů nedělawagj: ač o gich Etymologij a Prosodyi začaltý zawazugj; čehož gá ginde mjstné poopraxugi. Toho wssak přjhodné zde dokladám/že když w wyslowenj neb slyssenj gich w Nominatywu mnohopočetnjm pochybugess/ bylaliby obracena w gméno / čili ne / gako Blahoslaweni / zrápeni/tehdy proměň ge w Nominatiwum Singularem, w Blahoslawen / zrápen / genž gsau Participia, neb w blahoslawený / zrápený / genž gsau nomina: a tu ktery těch dwauch částek řečj Singularis Nominativus k přitomnému smyslu se lépegi trefftj/ té částky bude ý pluralis Nominativus: a budeli Nominis Partis Blahoslawený/ tedy geho Pluralis bude se psáti dlauhým j: ginak krátkým.

Zaostřj se dotčená Regule Nomina Adjectiva, gestli se mezy ně a mezy Substantivum nětco na způsob Paren-

the-

thesis polożj: gako Hagek mluwj: Ljdmila w welikém mēla tu niedlu pocziwosti. Wlasta posadila se na swé/dlé obyczeg/ stolicy.

APPENDICES.

I. Appendix. Substantiva conjuncta ferè Adjectivum, & Substantivum, & Verbum, & Participiale multitudinis requirunt: Petr a Pawel neyslawnégssi dwa Apossolé ssli weseli/ dauffagice w Boha. Pawel a Tymoteus służebnjcy Gežissse Krysta. Idem etiam intellige de Adjectivis & Pronominibus, quando stant loco substantivorum, ut tyż y tyż nawracugjce se pokaussely Boha / Pl. 77. 41.

Quod si Adjectivum singularis sit numeri, cum viciniore substantivo genere, numero & casu consentiet. Aby se tichoss a mlčenj zachowalo. Non aliter construuntur verba præteriti temporis & Participialia: Slunce a mēsyc w obydlj swém zastawil se. Abac. 3. 11. a swjtiw wogsku srdce přidal.

II. Appendix. Adjectivum plurale, præstantius Genus sibi vendicat, virile

præstat muliebri & neutro: Obawa/ gak muż rak żena gsau lehkewážni· sic & Verba & Participia, Abraham a Sára byli stárj. Krkawec a holubice z korábu wyplussčnj. Muliebre videtur præstare Neutro: vrozenost a krása/bohatstwj a vmětnj spatné w něm gsau.

III. Appendix. Nominativus & Verbum, Adjectivum & Substantivuum interdum sensu & significatione consentiunt, quamvis voce discrepent. Tjmtiż sau se odplacowati měli Bohu ne bláznowý: dome Aronu dobrořečte Beha: Samson zmužilý hrdina: bogowali hrdinssij Knjżata/za bogowala hrdinská Knjżata Tak: včili se pilnj wácholata/ modlili se pobožné dewčata. Idem dic de Relativis: Twogi gsau Pane/ kdo ť mylugi: wssecko to gsau služebnjcy twogi. Pf. 118. 91.

Newidjm we čemby se dále Czeská intransitiva construkcy bratrstwi měla.

Neutrum singulare tot/ & quædam alia eleganter stant cum Masculino vel Fœminino Substantivo, seu in singulari,

ri, ſeu in Plurali numero: v. g. Tot geſt národ hledagjcých Boha. Pſ. 13. 6. Toť ſau bláznj: totě diw: totě diwná wěc.

De Conſtructione Trãſitiva.

Genitivus poſt nomen.

QUotiescunque duo nomina Subſtantiva rerum diverſarum in oratione continuantur, alterum erit Genitivi caſus: gako: Gediný Syn Matky ſwé: Stwořitel nebe y země: množſtwj much. Huc refer: mládenec pěkných mrawů: muž weliſtého rozumu a powoláňj ſſtoda/potřeba toho ꝛc.

Appendix. Adjectiva cùm ſubſtantivè ponuntur, more Subſtantivorum conſtruuntur: Prwnj Apoſſtolůw. Wrchnj Kollege neb Eſtoly. Idem dic de Poſſeſsivo Pronomine, twůj ze ſtogj miſto ſwého gména: Krew geho (to geſt Kryſta) na nás/ ſanguis ejus ſuper nos. Způſob gegich (to geſt Gežiſſtiných) wſſe obrácžſſ/imaginem eorum in nihilum

lum rediges. Et Pronomina ce / nĕco / to / regunt Genitivum Adjectivi stantis pro Substantivo: milugeſs to zlého geſt: geſt to nĕco diwného / eſt hoc quid mirabile: co to má zlého neb neſſlussného býti / quid hic mali poteſt latere.

Eundem Genitivum regunt adjectiva *Diligentiæ*: ut: pilný a bedlivý práce / diligens & attentus in labore. *Copiæ*: & ſaturitatis: plný wody / ſwárů / Božích darů / plenus aquæ, rixarum, Dei donorum: Syt chleba a hoře / ſatur pane & luctu. *Notitiæ*: powědom toho ſkutku / conſcius facti: ſwědom hřichu / conſcius peccati. *Cupiditatis*: chtiwý a žádoſtiwý pokoge / cupidus pacis: milowný winé-ní a ſwornoſti / amans ſcientiæ & concordiæ. *Dignitatis* ſeu aptitudinis: hoden auřadu a odměny / dignus officio & retributione. *Participationis*: aučaſten kořiſti / particeps prædæ. *Sensûs*: čitedlný křiwdy / boleſti / přjſtoří: ſentiens ſeu apprehendens injuriam &c. *Amicitiæ*: přjbuzný Krále / amicus regis. *Officij*: powinen toho neb tjm / eſt hoc ipſius officij,

cij, debiti. *Obediẽtiæ*: poſluſſen Dcce/ Cýrkwe ý Cýrkwi/ obediens/ parenti, Eccleſiæ. *Menſuræ*: dlauhý/ ſſiroký/ wyſoký hlubo-ký dwauch ſáhů/ čtyř vjdj/ longus, latus, altus, profundus ad duas orgias, quatuor ſpithamas: quamvis etiam dicamus na dwa ſahy/ ꝛc. *Remotionis & proximitatis*: daleký Prahý/ bljzký hrobu/ remotus Pragâ, proximus ſepulchro.

Eundem Genitivum regunt hactenus recenſitis contraria:

Numeri à quinque uſque ad mille: pět mužů/ ſto oſob/ tiſýc zwířat/ quinque viri, centum perſonæ, mille animalia: ſtolet dĕr/ tolik wĕr: In Teſtam: Patriarcharum lego: nás deſet Bratrůw/ oni deſet ſynůw.

Quanquam Comparativi Boëmici Nominativum requirant, interveniente conjunctione nežli: ut lepſſi geſt cnoſt/ nežli bohatſtwj/ melior eſt virtus divitijs; tamen & Genitivo gaudent, ut: člowĕk geſt málo menſſj Angelůw/ minor Angelis: gſy ſylnégſſj mne/ es me fortior.

Superlativi Genitivum Pluralem habent cum præpoſitione z/ ut neylepſſj z nich/ optimus illorum. Da-

Dativum regunt Nomina Adjectiva. *Favoris*: gest mi přjzniwý/ est mihi favens. *Utilitatis*: bude ti prospěssný y vžitečný/ erit tibi utilis & proficuus. *Similitudinis*: podobný Petrowi/ similis Petro. *Æqualitatis*: rownný tobě/ par tibi. *Fidelitatis*: wěrný Pánu/ fidelis Domino. In summa, Nomina quibus commodum, voluptas, favor, æqualitas, fidelitas & his contraria significantur: Buď mi milostiw: laskawý/ přjzniwý/ přjgemný lidem: mjlý Králi.

Accusativum personæ regunt nomina in nj finita: ut cwičenj se/ exercitium: modlenj se/ oratio. Quamvis nonnunquam sola sine casu stare soleant: ut cwičenj w ctnostech Křestianskych/ exercitium virtutum: bude seděnj/ erit sessio.

In eodem Accusativo ponuntur substantiva temporis: ut celau hodinu se modlim/ totâ horâ oro: dwa dni se postjm/ duobus diebus jejuno: lezel tři dni w hrobě/ triduo fuit in sepuchro: třetjho dne wstal z mrtwych/ tertiâ die resurrexit à mortuis. Quamvis & Genitivum admit-

mittant: třetjho dne wſtal: kazdého giera bdjm / quavis aurorâ vigilo.

Diverſos caſus habent Nominalia & Verbalia, non ſecus ac nomina vel verba primitiva à quibus derivantur: ut wjra a dauffánj w Bohu / confidentia in Deo: chozenj po mori / ambulatio ſuper mare.

In ſumma ſimilia nomina à nominibus vel verbis Intranſitivis orta, præpoſitionum beneficio in caſus tranſeunt.

De Conſtructione Pronominum.

To geſt:

O Skládánj Mjſtogmen

s ginými Cžáſtkami.

Bježné tu Cžtenáře pamatugi / že z naučenj na ſtraně 119. a 133. daného / pěknégi říkáme přegi mu / než přegi gemu. Jcem řkau gemu / než řkau mu: Kdeň přechážý gegi

než

než oheň předcházý ho: dám ti / než dám tobě: wezmi sobě / než wezmi sy: můžeteli mi okázati / než můžeteli mně okázati.

Reciproco *sui, sibi, se, secum*, utimur, non tantùm quando tertia, sed & quando prima & secunda persona transit in seipsam.

Czeského Mistogména sebe / sobě / se / sebau / v nás gest w wzjwánj nercyli když třetj osoba sobě něco dělá: gako winssuge sobě / miluge se / dobře sobě poradili &c. ale také když prwnj a druhá / buď w gedinem neb w mnohém počtu sobě w něčem slauzj: gako opatrugi sebe / nepak mne; powažuges sobě / nepak tobě; miluges se / nepak wás; wládneme sebau / nepak námi.

Idem intellige de Reciproco *suus, sua, suum*, quando dicta prima vel secunda persona transit in rem à se possessam: modò absit amphibologia.

To též rozumiěg o Reciproco swůg / swá / své / obogjho počtu a ve wssem trogim pokolenj: když takowé Reciprocum náležj k tém / gessto něco

oko-

okolo ného činj/neb y ono ſamé okolo nich: gako: miługi ſweho BOha/ nepak mého: wezmi ſwůg kříž / a ne twůg: odpauſſtjme ſwým winjkům/ne naſſjm: cti otce ſwého y matku ſwau/ ne twého a twau.

Přichazý mi wráženj dobré Czeſſtiny w té přjčině tak neſneſytedlné/ że ſobě to pokladám za Druhau přjčinu/ pro kterau ſem tento Brus ſformowal. Neboť ſe to w mluwenj welmi často treffjwá: aż hanba a pfuy: ponéwadż nyčaſtégi o ſwých wěcech/nynj w prwnj / nynj w druhé/ nynj w třetj oſobě řeč mjwáme/a z pauhé zwyklоſti téż z naſledowánj Latinjkůw a Němcůw mug/ má/ mé; twůg / twá / twé; mjſto ſwůg / ſwá / ſwé wžjwáme / proti nám přirozenému způſobu; gakż Grammatycy prawj.

Těżce ſem koliks přjkladu w Bibli wynaſſel/ kterými ſe takowj Latynyſmi a Germanyſmi y nas wymluwiti mohau: a to 1. propter vitan.

tandam amphibologiam, pro wyhnutj myſlenému ſmyſlu: gako / Kterak tě mezy mými nalezu/negſa ty ani mezy ſwými nalezen? kdež mymi wſhodné ſtogj mjſto ſwým / proto ze bez toho potom ſtogj ſwým: proč ſy ſmutná duſſe má/dauffey w Pána: neboť budu chwalitj geg/ Spaſytele obljčege mého y BOha mého: ly mého ſtogj za ſwého. Zemdlely očj mé / pro obljdánj ſe na Boha mého/ kdež ly mého ſpectat ad me, non ad oculos. 2. Když w obdžilné řeči mjſtenégi ſtogj Reciprocum ſwág: gako: nawraťte ſe od ceſt ſwých zlých/ a od ſkutkáw waſſich zlých. Zacha: 14. Neywjce pak verba in plurali numero poſita, mohau wymluwna býti / gako: Učiňme člowěka k obrazu naſſemu / podlé podobenſtwj naſſeho. Geneſis 1. 26. Nepoſlauchácě Boha waſſeho. Ierem: 42. 21. Kdežby wſſak předce lépegi ſtálo ſwého. Nako neyposledněyſſi zde tiſſtěná Bibli naprawila předeſſlé: řkaucý: Yakož y my odpauſſtjme ſwým winjkům: geſſto w ſtarſſich Biblich

ſto-

ſtogj / gak obyčegně řjkáme: odpuſſtjmic gaſſjm winſtům.

A tak mnohem ſluſſnégj ſe magj naprawiti Modlitby po Kazanj ſlowa Božjho od newměljch Jmpreſſorů takto wytiſſtěné: Na ſtráſt a bjdu twých wěrných / za ſwých. Jtem: Skrze Gezu Kryſta twého milého Syna / za ſwého. Jtem: Proti ſpaſenj mé wbohé duſſe / za ſwé. A Litanye o Gmé-nu P. Gezjſſe / y giné / w nichž tiſſténo ſtogj: Skrze twé přjſſtj / twé narozenj / twé obřezánj ꝛc. kdež wſſudy máſtari ſwé: nebť geſt toho tento ſmyſl: Ty Kryſte ſmilůg ſe nad námi ſkrze ſwé přjſſtj / ſwé narozenj / ſwau ſmrt / ꝛc.

Pronomen *qui, quæ, quod*, kterýž / která které / genž / genžto / eleganter ſtat in alia perſona, quàm fuerit ſuum antecedens; gako: Zahanbent budte / kteřjž hledagj pádu duſſe mé. Confundamini qui quærunt lapſum animæ meæ.

Idem concordat cum Subſtantivo ſui antecedentis Adjectivi, in genere & numero, ut: Tať geſt ſláwa Jákobowa / kterého

réhoj miługi: hæc eſt gloria ad Iacobum ſpectans, quem diligo: hledám cti Bo-ží/gemuż ſłaużim/ quæro honorem DEI, quem diligo Byłs náſs ſtrážce této nocy wřed ſtiwau dábelſkau mocy/gehoż ty ſtem edpornegeſs.

De Conſtructione Verborum.

Gakby ſe vocabula verbi Partis ſe Gmény zć. ſkładała.

QUamvis Boëmica verba ordinariè Latinorum verborum conſtructionem ſeqvantur, & 1. ferè omnia infinitivum regant, ut Gdu widěti/vado videre: żádám ſłyſſeti/ cupio audire: chcy miłowati/volo amare: budu čiſti neb wčiti/amabo vel docebo: dopuſt mi pochowati/permitte me ſepelire. 2. Plurale jungatur cum ſingulari nomine, & contra, *ut ſup à pag: 167.* tamen nihilominus has quaſi exceptiones à Latinis

Re-

Regulis in Boëmiſmo reperio. Quæ res poſt Participiorum & Reciprocorũ conſtructionem eſt Tertia cauſa hujus Limæ in lucem editæ.

I. Genitivum regunt verba neganti & vim negationis habentia, to geſt: Ačkoliw ſproſtá verba Activa ſive Accuſativa po ſobẽ mjwagj Accuſandi caſum; wſſak když ſe ſpogj s Adverbium ne/ a proto býwagj zapjrává/ tehdy obyčegně Genitivum mjtí chtẽgi: gako/ geſtli ſlowu jandſm ſiwé y mrtwé/ předložjſſ ne/ aby bylo neiandſm/ tu giž djſſ/ neſandſm ſiwých y mrtwých. Tak dobře ríkánie: Nebudeſs mjti Bohůw giných předemnau: newezmeſs gména Bożjho nadarmo: nepromluwjſs křiwého ſwědectwj. A zlebrs řekl: nebudeſs mjti Bohy giné ꝛc. per Latiniſmum: non habebis Deos alienos, &c. Tak ſe dobře prawj: gehož gá nedbage: nedbám toho: nedbati gjdla a gich wſſech.

Což y o těch ſlowjch rozumẽg/ktera ně̃co zapjrawého před ſebau ma-

magj: gako: anij mu dám pokoge; anij sem čeho znal. Psal. 75. nec dabo pacem. &c.

Imò vi hujus negationis verbum Substantivum *Sum*, aliàs neutrum, Genitivum quasi abstractivum & infinitum regit: ut, nenj wody/nenj chleba/ nenj Boha/nenj spravedlnosti/saudu/vpřjmnesti &c. Esto aliàs in sensu finito & certa persona habeat post se nominativum vel Instrumentalem: ut: gá negsem Bůh neb Bohem: ty negsy Král neb Králem: on nenj zapsán &c. Solum anij aliquando reperio cum Accusativo: Nesmyslný sem byl/anij sem co znal. Psal: 72. Reperio etiam has duas locutiones: nic wjce newybjrenyc. Luc: 3. 13. Beru co sem nepoložil Luc: 19. 22. Sed una hirundo non facit ver.

II. Eundem Genitivum habent quædam verba composita seu similia compositis ex præpositionibus na/o/po/přj/s/u/wy/za/&c. ut: dostal sem dobré duse. Sap. 8. 19. sortitus sum animam bonam: dosahugi ctnosti/daswědčugi a dokládám se Boha/nebes/&c. nabývám vjmčnj a skutku/

nac-

nakleň ke mné vcha swého: okaussjm bjdy: potěssugi zarmaucených: počjtám dnůw: pozdrawugjc Maryc: ostala ho zymnice: přičiňugi hřjchu/postu/modlitby/almužen: strhám se Boha: vděkugi milosti: wyhledáwám lásky: wyslýchám stjžnosti: zapowjdám hry: zapřelt wjry. 1. Timot. 5. 8. začal neb počal stawěti domu.

Mnohým se ti we sse Bibelnj přjkladowé dosti drsnaci zdáti budau/ obwzlasstně ly: Zapomenul gjsti chleba. Psal. 101. 5. Nauč mne činiti wůle swé. Psal. 141. 10. Zdobýwal měst. Isai. 36. 1. Umlčel sem se y spraweditwého odperu. Psal. 38 3. Nenj wssak tomu ginák.

Odkudž gakys Grammatykář znamená/ že gednak ta slowa Activa a Neutra Genitivum po sobě magj/ ktera we sobě gakssy kryge slowjčko částka neb nětco/ neb drobet/ neb málo/ neb mnoho/ neb hognost/ neb dosti/ dostatečnost/ neb nětco podobnéžo: tak ze by to stálo za gedno gméno Substantivum, a rozuměla se přitom ona Regule: Quotiescunque duo nomina

Substantiva in oratione continuantur, altcrum erit Genitivi casûs. A wyſwěcluge to přjklady Pjſemnjmi: Dalby ti wody žiwé. Jan. 4. 10. rozumég/gakbys mnoho chtěla neb potřebowala: Yako gest pjſku mořſkého. Tak dobře řjkáme: dey mi chleba/ wjna/ octa/ ſoli ꝛc totiž kus/něco/drobet/ꝛc. Proočež když předřečená compoſita Accuſativum casum po ſobě magj/rcy/že ſe w nich nynj dotčená ſlowjčka: částka/ něco/ꝛc. nekrygj: gako: Porazjm ge. Pſal. 88. 24. Lid můg potjrati. Pſal. 93. 5. Nakloň ſrdce náſſe: pochowáwey mrtwé: zamilowal ſem twá přikázanj: kdo to obežre: vſkanowil nohy mé: wywrdil kroky mé: wyſlyſs modlitbu mau: pokládám naděgi: pokauſſjm a popauzým Božſkau dobrotu. dey mi chléb máſlo: wyprawugi ſkutek Bożj/ wyzdwihugi ruku/ꝛc. Ač ſe nacházegj některá ſproſtá ſlowa od takowých liter/nebo ſylab začará/, gaké ſau wewſs wyčtené Præpoſitiones o/ po/ꝛc. okazugi/popuzugi ꝛc. a ka owſſem gakožto Acculativa regunt Acculativum.

III.

III. Genitivum etiam regunt, dicit P. Drachovius, verba utendi: Vžjwati mĕſtſkých ſwobod / uti libertate civium ſem aučaſtni podjtu. Petendi, žádám al.: muſiny/proſyti chleba. Metûs, Fugæ, & his contraria: warowati ſe zlého towaryſſtwa; opowážiti ſe hrdla: cyzým ſe Pawla: vyſkám ſmilſtwa a modlářſtwj; ſlow twých ſe lekám y dĕſym: hrdla ſe opowážjm: držjm ſe práwa: očekáwám odkadĕgi ſe miloſti/aurody/ králowſtwj nebeſkého.

Attentionis, Obſervationis & Æſtimationis: **přidey ſlowa ſſetřenj / bedliwoſti a wáženj**: A oni ſeřili ho / hlaſu/rozkazu ꝛc. Oſtřjhám Božjho přikázanj: pozerugi twého pokynutj: wážjm ſobĕ rodičů / přátel / včitelů. Doloris, a ſtowa litowanj: Litugi ſwých hřjchů: željm ſmrti přjtele. Interrogationis. **Pranj ſe**: ptám ſe ho/tâžj neb tjžj tĕ. Mutationis: **Půgčowánj**: půgč neb zapůgč mi chleba. Præſtationis: **Dowádĕnj**: dowádjm kunſſtu. Menſuræ: **Měřenj**. gdu měřiti Geruzaléma / neb Geruzalém / weyſſky neb weyſſku. Experientiæ; **Zku-**

ſſenj: Zkuſyl gich Hoſpodin: gdu zkuſyti wolu. Temporis: Slowa čaſu a odpowědj na otázku koy: gako: onoho čaſu/ toho roku/ měſýce/ tyhodne/ hodiny/ chwile/ těch třidcyti let.

Nominativus verbi Neutrius ſtáwám eleganter mutatur in Genitivum: ut Hrnek čim za nowa za wřexim zawáchá/ dokud ho ſtáwá. Poshowim tě Pane/ pokud mne ſtane.

Dativus poſt Verbum.

DAtivum regunt verba dandi & contraria: dal a wzal mu. Acquirendi: oſobil ſobě/ učinil ſobě/ obcuge dědicowi Hoſpodinowu. Imperandi: Wdanym přikazugi. Serviendi: Slauziti Hoſpodinu. Declarandi: Wykládey mi. Promittendi: Slibil Bohu. Repugnandi & contra: Kdo ſe Wrchnoſtem protiwj/ Božimu řizenj ſe protiwj. Wſſemu wěři. Studij: wčj ruce mé bogi a prſty mé bitwě: rozumim twé chytroſti. Similitudinis: připodobňugi mu tebe. Denique eadem ferè omnia, quæ apud Latinos

nos Emanuel Dativum regere dicit, ut verba quæ auxilium, adulationem, comodum, favorem, &c.

Infinitivum býti antecedit & ſequitur Dativus: Nenj ti dobře býti ſamotnému.

Accuſativus poſt Verbum.

ACcuſativum regunt Activa omnia, hactenus datis regulis non comprehenſa, ut cuilibet perito Boëmo conſtat: přikwačugi někoho/repentè comprehendo aliquem: chopil Petra/apprehendit Petrum: miługi tě/amo te. Ita ut mirum ſit cur etiam docti dicant: pět gde ſaudłe ziwých y mrtwých/cùm ſaudjm regat Accuſativũ: & ſi quis coram illis diceret: yá ſaudjm obzalemaných lotrů/riderent illum. Huc ſpectant verba Ponderis & pretij; ut wáji celý centnýř/pět liber. Stogi mne ta wěc kopu. Tam Activa quàm Negativa ſuos caſus quandoque aleganter mutant in Inſtrumentalem: ut včinił ho Pánu/včinił ho Pánem: nazwał ho klukem/zlodějem/&c. neděley ſe tjm/čjm negſy: neděley ſe ſwatým.

Instrumentalis post Verbum.

HUnc regunt omnia verba, quæ aliquid tanquam instrumento fieri dicunt: ut chodj sstkem/ wonj wjnem/ gest lisstkau podsstitý/ chlubj se zlým. In eundem pulchrè mutatur Nominativus verbi sem/ gsy/ gest: Sem Pánem / budu etrosem. Et Accusativus verbi gmenugi neb nazýwám: ut Nazwal Daniele Balthazarem / Azaryásse gmenowali Sydrachem. Sed etiam bene dicitur: nadáwám mu Pánu/ zlosynů/ nevážných/ vrwalců/ lenochů. Proklinagi mnau / pohrdám a zhrzym nětcjm/ eleganter dicitur.

Participia Activa regunt eos casus, quos eorum verba: vče djtky / docens proles: nemage peněz / carens pecuniâ: wyprosyw sobě chleba.

Participia Passiva Genitivo gaudent cum Præpositione od: Sem cten od Pawla: požehnaný ode Pána: žádám z toho srce.

De Conſtructione Præpoſitionum.

DIcitur hîc quòd Impreſſores & Scribæ hâc ſcientiâ opus habeant, propter accentûs in certis caſibus.

Pauzý Czechowé/ a obwzlaſſtně Impreſſoři y hlawnj Pjſaři / proto o tom nègaké zprâwy potřebugj / aby wměli Accenty dělati nad a c ky / in Inſtrumentali Singulari, Genitivo & Locali Plurali, dlé Regul / které ſe w Proſodyi o těch ſkonawánjch miſtně położj. Proczeż gim také potřebj geſt wměti Declinacý nahoře/od ſtrany 33. předſtawené.

Ulterius traditur quem caſum quævis Præpoſitio regat.

Verba abſoluta & Intranſitiva præpoſitionū beneficio in caſus tranſeunt. ut Sem w Koſtele/ſtogjm při Oltáři.

Tranſitiva præter proprium caſum, etiam præpoſitiones cum ſuis caſibus admittunt: Přepſs meč ſwůg na bedra.

Genitivum Caſum tyto *Præpoſicý* magi:

Bez/ ſine, abſque; gako: bez gidla/ bez pitj/ bezewſſeho pohodlé a zpatřenj.

Blijž/ blijzko/ dlé/ podlé/ wedlé/ penes, ſecundùm: gako: blijž Prahy.

Do/ in, ad: když ſy dwé Latinſké Præpoſicý wyznamenáwagj hnutj do nětčeho: gako: Pùgu do ſtkoly/ do koſtela: djwá ſe Bůh do času.

Krom/ kromě præter, když wyznamenagj wýminku od nětčeho: gako/ žádný nepeychá krom geho/ kromě rebe: wſſichni ſe pokleſli/ kromě Petra.

Mimo citra, má ſkůro též wyznamenánj: mimo BOha neni mocného Pána/ mimo Kryſta neni z lidj Boha.

Mjſto loco, pro, mjſto Otcůw ſwých máſs Syny/ gdi mjſto něho.

O/ de, když znamená čas; O půl nocy/ o poledni.

Od/ à, ab, abs: od Boha mám duſſi/ od rodičů tělo Vzjwá ſe za před coram: ut: neſkrýmey twář ſwé od ſluzebnika ſwého. Pſal. 68. 18. zahynuli od twáři twé/ od Boha.

Oko-

Okolo/circum, circiter: gest okolo pěti hodin/dýlka okolo tŕi mil.

S/ kdyż wyznamena de vel ex, cum motu deorsum: s nebe/s komory/ se schodu/s hory/de monte.

Wokolo/ wůkol/ circumcirca: wůkol města/wokolo mne.

Z/ ex, kdyż wyznamena materyi/ z které nětco gest: z mědi/z pýsku/z vláma: a hnutj z nětčeho po rowině neb z důlj: gako z komory/ z hlubiny/ z wody/ z Hory Města Kuttenberg řečeného/z Pýsku gde neb gede/de civitate Písek venit. Tak dobře djss: Sem geden z nich: negsem z lidu obecného/sem z powýssených.

V/ kdyż wyznamenawa Latinské in, Ablativo junctum: gako: Nevrozené v swěta wywolil Bůh.

W prostřed neb vprostřed/inter: w prostřed města/w prostřed swatých lidj.

Za/ sub: kdyż se tkne času/dnj/let/ wěku/hodin: gako/ za dnůw Herodesa Krále: za Cýsaře Augusta.

Observa hîc nonnullos falli, existimantes, quòd sicut Præpositio a, vel ab

apud Latinos; ita apud Bohemos Præpositio od sextum casum regat. Sed falsum id esse patet ex his, similibúsque locutionibus: Od těchto slow/ Králůw/ ryb/ domůw / qui omnes genitivi sunt, cùm: slowich/ Králích/ rybách/ domích, necessariò sint Local: casus. Ablat: carēt Boëmi.

Dativum Casum tyto:

K/ad: gako: k Bohu/ k Matce Boží. A to k sobě někdy literu c neb u pro lepší znění připaussti: gako: Ke dwerřim / ke zlému / ku Kryštu / ku potupě. obwzlásstně před sylabau od dwauch Consonancý začatau. Wiz nahoře de Præpositione Etym: pag: 119.

Při / cum, apud: při Petrowi / při prawdě. In Plurali petit Genitivum.

Proti a naproti/ contra: proti Turku tažení proti hřichům sočení: naproti pak tomu.

Accusativum Casum tyto:

Do/ de, když se klade zao: gako: Wssi co do sebe? Co se do nás domniwáss a nadēgess? nenadálbych se čeho do něho.

Me-

Mezy/ inter, kdyż ſe prikládá ſlowům gmutj někam: gako: Přiſſel mezy ſwé/ wpadl mezy lotry.

Mimo juxta, penes: gako: Sſel mimo město/ mimo ſſatlawu/ non ſſatlawy.

Jtem/ kdyż ſtogj za nad neb přes/ ſupra, ultra: Kryſtus geſt překráſný mimo wſſechny ſyny lidſké.

Na/ ad, in, ſuper, ſupra: Na Boha ſe ſpauſtjm/ confido in Deo: lezti na ſtřechu: wiſ̌ na to přiſahu.

Nad/ ſupra: Nad wſſechny geſt Bůh/ nad wſſeliké Krále.

O/de, s ſlowy peci neb bezpečnoſt znamenagjcými: gako: Starám ſe o ſtrawu.

Po/per, s ſlowy čas wyznamenáwagjcými: po wſſecky časy/ po dwa dny/ po každý tyhoden.

Pod/ ſub, ſe ſlowy gmutj k mjſtu: wegdi pod ſtřechu/ poběhnu pod ſamý zdi.

Před/ ante, ſe ſlowy gmutj: Sſel před matku/ poſtawil ſe před ně.

Přes/ ultra: Přes mjru/ přes hranice.

Pro/ pro, per, propter: Pro Boha/

pro Matku Boží / pro wssecky Swatý: Staří také figuratè říkali: Pro milý Bůh / to gest / pro milého Boha.

Skrze / per & propter, s hnutjm skrze nèco: Skrze kostel procházýym: skrze Krysta a Matku geho prosým skrze Swaté a Swètice Boží.

V a w / in, se slowy hnutj: v wsse mocnáu: w ruce twé poroučjm. Item / se gmény čas znamenagjcými: gako: w den zlý / w tu hodinu.

Za / post, ultra: za wodu / za mezniky.

Za / pro: Pros za nás / to gest / pros pro nás · dey za mne mnoho.

Za / pro, když znamená plat: Koupili za nè pole hrnčířowe Item / znamenj: Bude za smlauwu wěčnau; držjm to za sstjch.

Localem Casum tyto:

Na / in, se slowy pokoge: Na místè: ležím na loži. Jan odpočjwal na prsých Krystowých.

O / de: O wálkách mluwiti: slyssjm o něm.

Po /

Po/per, se slowy hnutj přes mjsto: Po stezkách choditi: po něm sslapati.

Po/cum vel de: Co mi po něm: ecti po bratřjch.

Po/post; po hodině: po dwauch dnech: Běžj po nich.

Při/apud: při newocnýmm nocowati: při kázanjch býwati.

Při/penes: při harffě zpiwati.

Ban/s slowy pokoge a bydlenj w nětčem: Býti w kostele: lsbost má w přikázanjch. B pokogi lehnu a spáti budu. Psal. 4.

Instrumentálem tyto:

Mezy/inter vel intra: se slowy pokoge: Gsem mezy wámi: swornj mezy sebau: pokog mezy Cýsařem a Knjžaty Rjjšskými.

Nad/super: nad nimi Bůh panuge: nad swětě se smiluge. Mjwagj to ta slowa/která w Latinjku magj Genitivum: gako: Miserere mei, Smilug se nademnau: zapomněl se nad Bohem.

Pod/sub, se slowy pokoge: pod skjnem odpočjwá/ podezdmi leżegj.

Před

Před/coram: před Králem/před Saudcy/před wssemi dobrými.

S/neb se/cum: s milosti Boží/ s bližnjmi swými/ s dskcinēnjm.

Za/post: za cyzymi Bohy odessli/ stogj za stēnau/ za Prahau. Et hic finitur Constructio Præpositionum.

Z nichž widěti gest; že rozličný Casus tyto magj/ dle rozličného wyznamenánj:

Mezy/nad/pod/ před/ Accusativum a Instrumentalem.

Mimo a v/Genitivum a Accusativū.

Na/o/po/w neb v/Accusat:a Localē.

Za/Genitivum, Accusativum a Instrumentalem, gak se z přykladů widělo.

De Constructione Adverbij.

Nominativum regunt:

AY/ey/hle/eyhle/ tu a málo ginych Nominativum magj: Ay Matka twá. Hle Syn twug. Někdy se tu ta-

gi

gi slowo sem sy gest: Tu přjtel náss/scilicet gest. Někdy magi Genitivum y giné dalssj casus: ale tehdaž se tagi slowo tyž casus magjcý: gako: Hle gich hle/scilicet sseř. Tu hle mého Bratra/scilicet máss.

Genitivum.

Co/něco/ mnoho/ málo/ hognē/ dosst/ přjliss/wjc neb wjce/nic/drobet/daleko/podál/a giná některá Genitivum po sobě magi: mnoho nauze/málo zwůle. Prosyk leží bljzko Prahy. Bljž Božjho Narozenj/okolo welikė nocy / w čas letnic. Obwzlásstně ta / která pocházegi od gmén Genitivum magjcých: Hognē toho/hognē nauze.

Item Adverbia comparativa; Čjnj to čerstwěgi gich: to gest/než oni. Dřjw wýchodu / odgezdu/ &c.

Dativum.

Diwno/hněwno/hodno/pracno/těžko/a podobna mnohá magi Dativum casū: gako/widělo mi se pracno/gest mi těžko.

Důležitě/ hoduě/ přjhodně/ slussně/ treffně/ náležitě a podobné od gmén Dativum

vum magicých posslá / Dativo slauží: v. g. příhodně lidem / mile gim &c.

Constructionem Interrogativorum sic tradit P. Drachovius.

Yak dlauho? quàm diu? Respondetur per Accusativum, celé léto / totum annum: vel per, za, ut za celý rok / per totum annum: vel per Præpositionem, přes / cum Accusativo, přes celau zymu / per totam hyemem.

Kam? quò? Respondetur vel per, do / cum Genitivo. do dwora / in prædium: vel per, na / cum Accusativo, na pole / ad agrum.

Kde? ubi? Respondetur per na / w / cum Ablativo, na Stodole / w Stodole / in horreo.

Kdy? quando? Respondetur vel per Genitivum, předesslého roku / præcedenti anno: vel per před / cum Instrumentali, před Měsýcem / ante mensem: vel per po / cum Ablativo, po hodině / post horam.

Odkud? unde? Respondetur per od / vel ode / cum Genitivo, odedworu / ab aula, od Pána / à Domino: vel per z / cum Genitivo, z Města / ex civitate.

Pos-

Počem? quanti? Reſpondetur per po/cum Locali: po kopé / unâ ſexagenâ.

Proč? quare? Reſpondetur per pro/ cum Accuſativo, pro chudobu / propter paupertatem.

De Conſtructione Interjectionis.

Ay/et/ ach/hay/hey/ó/ nu/ nuže/ wžhů/ nuz. obyčegně gſau wzýwagjcý neb ponaukagjcý: odkudž Vocativum magj: Ach Pane! djtě ſem. Pakli magj Nominativum, tedy ſe také giné ſlowo při tom tagj: Ach gde Pán k ſaudu.

Běda/přěběda/ Bohpomezy/ mehodět/ Dativum magj: Běda wám Faryzeowé. A pěkně ſe k tomu Genitivus přidáwá: Běda mně / ſſedin Otce mého!

Ach také a auwe/ pěkně Genitivum předcházegj: Ach auweh bjdného toho žiwota! Ach wkrutněyſſj této poroby! Auwe toho ſſauženj.

Na-

Nastoge mjwá Præpolicý na 8 Accusatýwem: Nastoge na ten hřích.

De Constructione Conjunctionis.

COnjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cùm ad idem Verbum referuntur, similes casus connectunt, & similes desinentias Genit: plural: & similis speciei verba primitiva vel frequentativa, aut saltèm semifrequentativa. v. g. z strany sstatu a auřadu: nepak z strany sstatů a auřadiw. Chodjwá a zpjwáwá: nepak chodjwá a zpjwá: yakž/takž; a ne gakož/takž; takož jam exolevit. Wymiň tu přjhodu/w kteréby provocali nebo consonancý následugjcýho slowa cacophonia, to gest/zléznění nastedowalo: v. g. Tak bohatý/gako y chudý: tak krásný/gako sskaredý. Přidey k tomu composita z Conjunkcý yak tak/dokud dotud/pokud potud/&c. v. g. yaký gest střjzliwý/taký gest opilý; gaká gest pa-

panj/ taká ſlužebnice: yaké včenj / také prozpjwánj: yakowá práce/takowý plat. Dokawad nepige/ dokawad geſt maudrý: pokom pauhý blázen. Chodjce a ſedjce/ne pak chodjce a ſedjc.

De Figurata Conſtructione pro ſolis bene peritis Patriæ linguæ & valdè limatè loqui conantibus.

JAko ſem w Prwnj Čáſtce tohoto Bruſu po Etymologij nětco o gegich Figurách přiložil / gakáž geſt Metaplaſmus a giné krerés ozdoby; Emanuele Alwara w tom naſledowaw: tak y w tomto Druhém Kuſu přikladem geho prawjm/ že řeč neb Conſtrukcý tyto tři wěcy dobré do ſebe mjti ma: 1. Býti Emendata, to geſt, zprawná neb zprawená / a dlé Regul naprawená / bez Barbariſmu a Soloeciſmu. 2. Býti Dilucida, to geſt, ſrozumitedlná

dlná a patrná. 3. Ornata, to geſt, ozdobná.

O Zprávné řeči poſawad w Etymologij a w Conſtrukcý neb Syntaxi geſt pro pauhé Čzechy doſti mluweno / a gegj auhlawnj nepřátelé Barbariſmus a Solœciſmus ſau z nj pléně-ni / neywjce w Conſtrukcý Participiorum, na ſtraně 170. a Verborum Negativorum na ſtraně 191. y Pronominum Reciprocorum na ſtraně 186. a geſſtě ſe z ſtrany tiſſtěnj neb pſánj / a z ſtrany ſylab dlauze aneb krátce pronaſſenj / w oſtatnjch Ruſých mluwici bude.

O Dilucidé neb ſrozumitedlné nelze doſti Regul dáti. Naučj ſe gj wlaſtenſkého yazyka milownjk z knih ſrozumitedlně pſaných / gakéž gſau Haykowa Kronyka / Scypionowa Poſtylla / Bezzenſtwj Knéžſké a Rozmlauwanj S° Rzehoře / některé čtenj hodné Weleſlawinowé: a neylépegi z Bibljcohoto wěku tlačených; wſſak komu ge čiſti

ſwěd-

ſwědčj. Zwrdj ſe také w nj/ geſtli ſam bude hledĕti ſrozumitedlnĕ mluwiti a pſáti; ſſtitĕ ſe a wyſtřj-hage ſlow cyzých/ wetchých/ neobyčegnych a neznamých; gakaž gſau religie/ libomudřec/ wece/ ſpáſa/ ſpaſowánj/ za ſpaſenj/ ljtoſt toho mám/ za litugi toho: też newlaſtně to/ co ſe minj/ wyznamenawagjcých: gako kdybys mjſto wlaſtně rekl wyřjmně w této propowjdce: Baba wyřjmně znamená ženu kopu neb ſkeletau. Jeſum: to ſluſſj neb přiſluſſj tobĕ/ za/ to náležj na tebe. Neyméně/ mjſto/ aſpoň: na každého záležj/ mjſto/ na každého nálezj; proti němu nachýlený/ mjſto/ k němu nachýlený ꝛc. Jtem/ kdybys hanc paſsivam locutionem: In Carolino docetur Jus & Medicina, na Cžeſko takto obrátil: W Karlowe Kollegi ſe wčj Práwa a ljkařſtwj. A ſu: Filia mea malè à Dæmonio torquetur: Dcera má zle ſe od dábelſtwj trápj. Nam propter amphibologiam utrumque Boëmicè debet activè dici: W Kollegi wčj Práwim: A dceru mau trápj

dá-

Bábelstwj. Jtem/kdybys wžjwal slow smysl nedoplňugjcých; gako: dal mu wenduſſky/to gī/dal mu gedu pjti/dedit illi aconitum, ſcī bibere. neb pro zbytečnost smyslu překážegjcých: gakéž slowo bywa gest: additum Verbis Activis & Neutris. mluwil gest/slyſſel gest/milowal gest: nebo gest tu zbeywa: neb w obſſirné Perentheſi zawřených.

O zdobné řeči se znaučjſs rownē z těchž nedawno cytowaných Autorů; obwzlaſſtnē z Swato-Pjſemſkých; a gestli/mluwē nětco neb pjſſe/wystřihás se slow hanebných/a nepěknē znēgjcých ſylab a liter bljž sebe wespolek složených: čemuž obému Cacophaton řjkagj: y ginych wad od Emanuele na mjstě dotčeném cytowaných. Naproti pak tomu gestli aſpoň w nēgaké potřebě wžjwati budeſs některých také od Emanuele připomenutých Figur: gakaž gest

I. Enallage, to gest/gedna částka řeči/neb aſpoň gegj přjpadnoſti za dru-

druhau kladená: gako: Mrzý mne co pes/za mrzý mne gako pes: co Pronomen, stogi za gako Adverbium. Item: Co myslite zle w srdcých swých: co za proč. Item: Když směl vkrasti / takýby y selhal: Adverbium když stogi za Conjunkcý poněwadž. Zase: welikě zlé wěcy / za welice zlé wěcy/ Nomen stogi za Adverbium. A odstupte odemne činitelé neprawosti / za/ kteřj činjte neprawost / Nomen činitelé stogi za Pronomen a Verbum kteřj činjte.

Tak Numerus Singularis se pěkně klade za Numerum pluralem w těchto gménjch: dobrá ryba/pěkný les/ trwalý sindel/zdárná pssenice/ gadrné žito ꝛc. byť těch ryb/ sindelů / zrn pssenčných a žitných bylo mnoho.

Tak Pronomen kdo za kteřj wýborně stawa; y to za ti: Kdo gsau to? za kteřj sau to? Kdo se kagj spravedlivě / za kteřj: zdaliby kdo poručssili: kdož pásti hřich. A Pronomen to za ten: Toť gest národ. Psal. 23. 6. neb za ty wěcy: Prut twůg a hůl twá tot mne těssj.

Tak

Tak y Casus za Casum, Dativus za Vocativum: Chwála budʒ tobě Bohu / za tobě Boże / a Nominativus za Accusativū stáwá: Pro milý Bůh / za pro milého Boha.

Tak w Slowjch Verba řečených geden čas za druhý dobře stáwá: gako Præsens pro Præterito: dj mu Gežjss za-řekl mu Gežjss. Swolagi k němu wssecku zběř / za swolali ꝛc. A ta okrasa nejwjce wžiwana bywá w Hystorjch, když se nětco patheticè powjdá: gako widěti gest w Kronyce Hagkowé a Trojanské. Et Futurum pro Præterito: gako: Když bude (pro byla) připrawena hoginesť / a kryti budau olpowé / to gest / gsau. Kron. Trojan: Kni: 3. Kap. 3

A geden Modus verborum cum tempore ponitur pro alio: gako: Nezabigess / nesesmilnyss / nepokradess; mjsto nezabigeg / nesmilň / nekrad.

A Infinitivus za Indicativi præsens stáwá: Coby se prepad / nic o něm nesłyssetj / za nesłyssj se.

Tak

Tak druhá oſoba ſlow za třetj ozdobně a často ſtáwá: gako: zapýřte ſe kteřj hledagj duſſe mé: w poſupu dáni budte / kteřjž ſe kochagj w neſſtěſtj mém: zpět obráceni budte / kteřjž na mne powetáwagj. 69. 34. Přikryti budte lehkoſtj kteřjž hledagj zádu mého. Pſ. 70. 13. Chwalte tě Pane wſſichni Swatj twogj: zwelebugte tě wſſichni lidé. to geſt / ať tě chwálj &c. Oněmegte ſtowě ljživj / kteřjž mluwj.

Et ad eum modum conduntur leges & edicta Principum: etiam in Latina lingua per futurum Imperativi, ſive Modum Mandativum.

A naproti tomu třetj oſoba za druhau ſtáwá: gako: nechažť mluwj Pán můg: to geſt / mluw Pane můg. Ano y traj třetj za prwnj wcziwě ſe klade: Geſtliž nalezl ſlužebnjk twůg miloſt před tebau / to geſt geſtli ſem gá nalezl.

Tak naposledy in Participialibus Præſens klade ſe za Præteritum: někdy ſyce z potřeby a pro lepſſj zněnj: někdy pak pro elegantia neb krásomluwnoſt: gako: GEzjſe wzáhna ruku

swau/pro wzáhw: Znage Gežíss lest gegich/pro znaw: Boge se řekl: za baw se: To slyssse Bůh rozpálil se hněwem: Yati gsauce žádosti pokaussseli Boha: pro gati bywsse. Ač někdy obé bývá dobré: Bera y braw: wida y widěw.

Mistně tu znameneyte ti/kdo nétco z Latinska na Cžesko překladagi/ že některá Latinská Participia, když se w Cžeská obracý/řeč zatemňugi a nesrozumitedlnau činj. v. g. Invenerunt eum inter Doctores, audientem illos & interrogantem: Nalezli ho sedjcýho mezy Doktory poslauchagjcýho a tázjcýho se gich: lépegit tu djss/ an sedi a poslauchá y táze se gich. Item: Ego Dominus formans lucem & creans tenebras: Yá Pán čině swětlo a stwoře tmy: ty rcy: yá Pán genž stwořjm swětlo ꝛc. Také to: Ego diligentes me diligo, obrat: yá milugi ty/ kteřjž mne milugi: Summau obrat tehdáž Participium Præsens w Indicativum Præsens, a přidey k němu Pronomen ktery/ á/ é/ neb genž/neb an/ana/ ano/ neb Conjunkcý když:

kdyż: Audiente omni populo ait: kdyż ſlyſſel weſſkeren lid: nepak/ ſlyſſiczy to weſſkeren lid. Cænantibus illis: kdyż oni wečeřeli/ nepak: wečeřegicżym gim. Te faciente eleemoſynam, wyloż: ty čině/ neb kdyż činiſſ.

A ponẽwadż dlé toho/ co ſe pod Reguli Nomina Adjectiva prawilo/ Participialia Præſentis temporis ſingularis numeri ſecundæ Declinationis, neywjce tu wadj/ mylný ſmyſl činjce: gako/ Flens dico, pláče prawim/ tẽhdaż to pláče obrať w gméno pláč: a rcy: s pláčem prawjm. Jtem to: malè facit Dominus affligens ſuos ſubditos: ale dělá Pán ſſužuge ſwé poddané: ty rcy: kdyż ſſužuge/ neb že ſſužuge ſwé poddané: Nebo miſto tak mylného Participium, polož giné nemylné: gako: Novum mandatum tibi ſcribens: nowé přikázaní tt pjſſe/ ty polož předkládage. Nebo přiloż k mylnému nemylné: gako: Přiſſel Jan negeda/ani pige: wyſſel z něho kŕtice a welmi gim lomcuge.

II. Druhá Figura geſt Eclipſis, to

gest/tagenj některého slowa w gisté propowjdce/ které se k doplnénj smyslu musý z wenku brátí: gako: Komu Pán Bůh/tomu wssickni Swatj/ scilic: přege a přegj. Kam wjtr tam plášť scil: se obracý. Ne sewssim na trh/ scil: se wykládey. Ptáka po peří/ wlka po srsti a chodu/ berana po raunu/ člowěka po řeči: scil: poznáss. Srdce k Bohu/ ruka k dilu sc: sáhey. Dlauhá nocznáscil: wěc. Gak gest pjsku na břehu mořském/ scil: mnoho. Za Cýsaře Augusta/ deest Genitivus času nes panowánj. Sláwa Otcy y Synu/ scilicet buď. W té Figůře slowo gest často se tagj a dorozumjwa; obzwlassstné w Cžeských Adagiych a přjslowjch: gako: dwa gednomu Pán: tři wogsko scil: gsau: stará wjra/ stará lissta/ starý zagic. Prawý lelek/ tetřew/ třessňk/ zewcl. Za zelena cesaný. Přjlissné sstěstj/ pauhé nestěstj. Darmo wlkem woratí. Dobře hazyf za gjný mjt. Ukřižowán/ scil: gest ze.

Pak a Tak neb Taký/ Toż/ Illativæ Conjunctiones pěkně po punktu stáwagj/ tagice w sobě conjunkcý a/ neb

potom/

potom: gako: Pak geden k druhému přicházeli/ ſcil: potom pak. Tak neb Toż ſe wadili/to geſt/a tak/ neb a toż ſe wadili.

III. Třetj Figura v Latinſku z řecka Zeugma ſtuge / a geſt také tagenj některého ſlowa/ale takowého/ktereſe ne giż z wenku/alebrż z neybljżſſich téhoż ſmyſlu ſlow/ niczeho z nich neproměnĕ: gako: Blaze człowĕku gemuż odpuſſtĕno přeſtaupenj/ a gehoż hřjch přikryt geſt. Plakal ſem a poſtem trápil duſſi ſwau. Tu ſe ragi geſſtě gedno ſem/a tam geſt. Tak: Tam ſe budu weſelitj/tam prozpĕwowati / rozumĕgż zas budu. Wĕřjm w Ducha ſwatého/ Swatých obcowánj / hřjchůw odpuſſtěnj / tĕla ꝛc. wſſudy ſe rozumi wĕřjm. Na Boha ſpomjnal ſem a kormautil ſe: deeſt alterum ſem.

IV. Čztwrtá Figura ſtuge Syllepſis, kdyż to/czeho ſe w přjpowjdce nedoſtáwá z bljzka ſe ſyce také brawá / ale s proměnau některé geho přjpadnoſti: gako: Tichého hlaſu wjjwati magj/ anij ſe koo s blizjnjm ſwářitj; ſc: má.

Nedáwá zbožj pokoge / nez nepokog/rozu-
mĕg dáwá. Rozssířeno gest nad námi milo-
srdenstwj Bożj / a prawda geho (scil: roz-
ssířena) na wĕky. Psal. 116.

Archaismus gest způsob mluwenj od starých Czechů a témĕř gesstĕ Slawáků neb Charwátů wzjwaný: gako: Rauno zlaté střehau dwa býky hro-
zná. Dáwné wĕcy důstogný sau wždy zi-
wúcý paměti/co gest hodné gsau / aby gich paměť wždycky žila. Mnoho toho nagdess w Petrarchowi Cze-
ským/a w Kronyce Trojanské y gin-
de: kdežby se mnoho wybrati mo-
hlo/ pro zachowánj hognosti a sstyre Czesstiny. Rzekowé se naručest k bogi strogi/a wssak s nemalau wżisti. A kdyż na-
stal bog náramně lity/lomoz ratistj a ieskot mečůw byl hrozný; padagj tarče / russj se přilbice: krew barwj a čerwenj zemi: nez k ostatku mnozstwj Trojanské přemáhá. Král wida Rzekú trud syluě / s swým ry-
cjřstwem cilým k bogi přihnal/a na Troján-
ské wkrutně se obořil. Tu nebozy Troján-
stj trudně bogugi. Král Laomedon oby-

čegem

čegem lwa w hněwich řewaucýho ſwým vdatenſtwim ony kůle / ony ſeče ꝛc. Bezmeſſkánj přiteže Herkules / ſedě na oři ſylném kopiečem oſtřeným / ſwrtedlnými ranami lidi poráží a pluky rytířſké nepřátel rozráží. A to geſſtě deſti může obſtáti: ale co w Boleſlawſké Kronyce nacházým ſkoro nic: ku přikladu w Kapitole druhé:

W ſrbſkey yazyku geſt zemie /
Gyež Charwati geſt gmie;
W te zemi bieſſe Lech /
Jemuž gmie diegiech Czech /
Ten mužoboyſtwa ſe doczynie /
Pro niež ſwu zemi prowinie /
Ten Czech gmiel bratruw ſweſt /
Pro niež gmieſſe moc y čeſt /
A ot wich mnoho czeledi /
Gież gedne noey Czech oſtedi;
Y wybra ſie ſe wſſiemi z zemie
Gyež bieſſe Charwati gmie /
Y bra ſe leſem do leſa
Dietky ſwe na plecziy neſa.

(chaiſmus. Podſud Ar-

Helleniſmus geſt Řečtina neb způſob řeči / kterého wlaſtně Rzekowe

dlé regulgim obyčegných vžjwagj. A že se Slawanské meze s gegich mezmi steykaly/ mnoho gegich Phrazý y my Czechowé sme pochytili. W příkladu buď to: když některé České slowo nema (dlé formacý) wlastnjho futurum, gako: hledám/ pjsti ꝛc. tehdy gako Rzekowé bereme infinitum téhož slowa a přidáwáme mu futurum slowa sem/ aby bylo budu hledati/ budeš psáti. Kteréžto Rzečtiny y redáž vžjwáme/ když formowaný futurum máme: gako: Ostřjhám custodio: in futuro ostřjhám custodiam: tunc propter æquivocationem řeknu budu ostřjhati/ mjsto ostřjhám tondebo.

Tak: dopusť mi pochowati/ wyssel rozsywati/ přjssti ste mne gjmati/ wádu žjti/ gdu ryby lowiti. wssecko gsau Rzečtiny/ a pěknégi znégi/ než kdy bys řek/ dopusť abych pochewal ꝛc. nechte obého růsti/ než/ nechte aby obé rostlo.

Tak Latinum Conjunctivum modum řeckau Phrasi pěkně obracýme w Participium: gako: Když wsslyssel/ wsly-

vſłyſſew; kdyż ſe był poſtił / w poſtiw ſe; Simulare non audire, činiť ſe neſłyſſe/a čiňť ſe gakoby neſłyſſel: obé dobré.

Hebraiſmus, neb Židowſkeho mluwenj způſob geſt/ w pominulým čaſu inſinitiw za přitomný neb za budaucý čas: gako: Emitte lucem tuam & veritatem tuam, ipſa me deduxerunt & adduxerunt &c. pro deducent & adducent, vel pro deducant: To obé ať mne wodj a zprowodj. In toto corde exquiſivi te, pro exquiro te: celým ſrdcem tě hledám. gaudens gaudebo, welice ſe radowati budu.

Nádoba milosrdenſtwj / hněwu / ſmrti/ zpěwnj &c. gſau nástrogowé rěch wěcný/ Syn neb duch zaſłjbenj/ Syn zatracenj / Židowina geſt. Nam Hebræi abſtracta ponunt pro concretis, & ipſos actus potentiarum vel ſenſuum pro eorum objectis, ut timorem, ſpem, deſperationem, voluntatem, pro ipſa re timenda, ſperanda &c.

Latiniſmus by był: In puncto temporis, w kauſku/ w punktu/ w mrwé čaſu /

za w okamjcuj / neb za w hny / za w malé chwjli / za wegdnau / za w rychlosti.

Item quædam formulæ loquendi Impersonales ad verbum versæ: pudet, piget, pœnitet, pugnatur, curritur, studetur, &c. Stydj se / lenige se / litostj se / bogge se &c. nebť takowé lépegi obrátjss w Personale, stydjm se / teskno mi gest / ljte / potýkagj se / &c. Tak Svadetur, est consultum &c. musý se circumscriptivè pronásseti: Radiwáwagj lidé / dobrèť bývá &c.

Item tertiam personam passivam: gako: Laudetur SS. Sacramentum; Filius hominis tradetur; non bene ad verbum explicabis, sed per futurum vel activum verbum.

Wssech těch Cyzonárodskych způsobů mluwenj pilné se stříjzti mame / a raděgi swých hleděti: gacýž mi se zdagj byti: Na dobrau cestu vhodil: swaliti na Boha žádost. Tolik dene se do toho dila. Vgal se ho. Požehnaný genj se béře. Wssechno to gsau slauhowé. Nemohu se ho dočkati. &c.

LI-

LIMÆ LINGUÆ BOEMICÆ PARS III.

Brusu Gazyka Czeského Kus Třetj.

DE PROSODIA,

Togest:

O dobrém Sylab pronássenj/ a k tomu cyli o dobrém čárčiček nad a e i o u y kladenj.

Hic ponitur proloquium de utilitate & neceſsitate notitiæ quantitatum.

TEn Kus Brusu gest Jmpressorům neyplatnéyssj a neypotřebnéyssj: a gest Czwrta/ giſté neypřednéyssj/ přjčina/ pro kte-

rau ſe tento Spis tiſſtěnjm na ſwě-
tlo wydawá. Skrze znamoſt to-
hoż rozumu doſpělý Poſitor neb li-
ter Skladač a Jmpreſſorſký wče-
dnjk / brzy toho / aby za wyučenau
w Czeſſtině doſtal / zaſlauži; obwlaſ
ſtné pilný čerſtwého a pronikawé-
ho wtipu / aſpoň w Latinſké Gram-
matyce zběhlý: nachazegjc tuto po-
ſpolu ſkrze wſſechny Sylaby / nad
kterými ſe accenty neb čárčičky klaſti
magj / a tjm doſti wgiſtěn gſa / że o
kterých ſe tu zmjnka nečinj (buď in
Specie, to geſt / wesmés w přednjch
a actyu Regulych; nebo in indivi-
duo a ze gmena w Regiſtřjčkách the-
matum na zad doložených) ty gſau
krátké a bez čárčiček ſe klásti magj.

A tak tedy

Definitur Proſodia & dicitur ſigna longitudinis vocalium eſſe accentus ſupra ſtantes.

Proſodia Řecky / Latině accentus, Czeſky přizwuk ſlowe: a w ſkutku giného nic nenj / nez dlauhé neb krát-

ké

ké Sylab pronássenj. Akdyż se nékterá Sylaba dlauże / to gest / dwakrát délegi než krátká pronásseti má / nad gegj vocalem a e i o u y znamenj kládeme: nad á é ý syce gak tu widjss / a hognė přjkladů dole vhlédáss: j se pak dolu / gak widjss protahuge / a na o w Biblj nachazým přjklady w slowjch Heróes a Sydón ꝛc. a posledně dlauhé ú widjss w slowjch Bůh mug ꝛc.

Ulterius dicitur Veteres accentibus caruisse, sed usos fuisse duplicatis vocálibus; quod exemplis ostenditur: quas duplicatas vocales Neoterici mutárunt in unam accentuandam.

Starj syce Czechowé / gakż w knihách před sto a wýss lety tisstěných widjme / y z řečj sprostěyssich Slowáku slyssjme / wssechny sylaby zwukem gednostegné dlauhosti pronásseli / a místo nynégssjch čárčiček kladli ty vocales, které nynj čárčičkau / nad pozůstalau vocalnj literau doplńugeme: řjkali saw zagisté y pšá-

pſáwali Paan Buoh naaſs daa naam wſſee dobree: Jtem: Beraanku Bożie / ktereyż ſnimaaš hřichy ſwieta. Ale że ta gegich řeč / mimo neforemného wſt krauřenj / nepěkně znělá / naſſi nedáwnj předkowé accentûs neb dotčené čarčičky wymyſlili (gakéż o wſſem ſtařj Latinjcy také mjwali / a nynj ſſkodně nemagj) a dlé gich mluwili y ge pſali: neyprwe ſyce toliko nad některymi / gakż w Haggkowi w Nornberſké Biblj / w Kſſaffcu Patryarchůw / w Petrarchowi y ginde widěti geſt; potom pak nadew ſſemi / mjſta druhé vocalnj litery zaſtáwagjcými: na giehż mjſtném kladenj nynj welike knihtlačitelſké miſtrowſtwj záležj a Pjſařům také ſwědčj / pro čiſtotu a zprávné pſánj / y z toho należité wyſlowowanj wlaſtenſkeho yazyka a mluwenj. A kyż Kazatelowé a Cztenaři y wſſichni řečnjcy Czeſſtj dlé nich dlauze wyſlowugj / aſpoň in penultima & antepenultima, brzyby ſe wſſecka Proſo-

sodye Czeská naprawila / a Pjsaři y Jmpressořiby wědêli kde magj accenty klásti.

Mnohé syce sylaby / pro zwyk od týchž nedáwnjch předkůw k nám prossly / samým dobrého Czecha wyslowenjm swau quantitatem okazugj; wssak nicméně že také ty / y giné někteřj dlauze / někteřj krátce / někteřj prostředně / a w gednom Kragi Czeské y Morawské země tak / w druhém ginák mluwj / gá tu ta prawidla předepissi kterých se dočjtám w knihách tehdáž tisstěných / když w obogj zemi neypěknégi mluwili / a Jmpressoři geden přes druhého dobře tiskli / a každý w tom wměnj chtěl nad giné chwálu mjti okolo léta 1600. A owssemť slussj / aby se pro tu gegich zprawnost wssichni Kragowé gimi y nynj y naporom zprawowali / dokudby se nětco zprawnějssiho newynalssło.

Omnes vocales non accentuatæ sunt breves, esto stent ante duas consonantes:

tes: & contrà omnes accentuatæ longæ.

Přednĕ tedy weřegnĕ o Accentu mluwĕ/ prawjm/ že každá slow neb vocabul prawĕ Czeských / neb aspoň zčesstilých sylaba/ buď ona poslednj/ druhá/ třetj/ neb čtwrtá od konce/ gi krátká / a krátce se pronásseti ma / gestli žádného accentu neb čárčičky nad sebau nemá: gako: Obywatelowi libugeme/ wssichni ze gakéž gsau obyčegně antepenultimæ gmén na atel/ etel itel/ otel/ utel / skonanych: Kazatel od káži/ řiditel od řjdim / a poslednj Syllaby Genitivorum Pluralium ex duabus Syllabis thematis quasi compendio factæ, ut chwal laudum, čar linearum, gmen nominum, let annorum, sil fortitudinum, gam/ skal/ ze. (wymin bjd miseriarum &c.) též Imperativi gednosylabnj bĕř/ lib se/ měg/ kwil/ pjs/ řid/ ze. byť wssechny od dlauhého slowa neb themate pocházely/ tortiž skladatel od skládám/ čar od čára/ chwála/ gáma/ léto/ skála/ sýla/ béřu/ ljbjm se/ mám/ kwjljm/

pjs-

pisſi/řijm: a gyť gyli compoſita, gako neberˇ/neplačˇ/ připiſs ꝛc. A naproti tomu każdá Syłaba/ktterá čárčičku má/geſt dłauhá. Ačˇ v Poëtůw neb Werſſowcůw y Poſitio, to geſt/ Vocalis před dwauma Conſonami (gakž ſe niže z Pátera Drachowſka powj a w přikładu ſe vkaže) ſwé prawo má. Kteréžby pakˇ ty čárčičky neb Accenty mjti mély/ nětco ſem z Pátera Drachowſkého wytáhł a wjce ſám wyſkaumal/ napřed wečˇegně o tom mluwě takto:

Animadverto ex probatis Auctoribus ſupra illas vocales accentus ſcribi, quæ factæ ſunt ex diphthongo ſeu ex duplici vocali etiam in peregrinis Boëmiſatis vocibus. Vocalis, to geſt ſamozwuſčná litera/kdykoliw z dyffeongu na ſtraně 11. wyčtených geſt včiněná čárčičku mjti má/proto že dwě kratkoſti/ gakž Emanuel mluwj/ to geſt gednu dłauhoſt ze dwauch kratkoſtj vdělenau w ſobě obſahuge: gako: chudý/chudá/ chudé/ſtogi za chudey/chu-

daa/

daa/chudee: dilo za dielo: dábel za diabel/pýcha za peycha: a dewitka pochazý od dewět/ připowidka od připowied. Byť ta dyffrongus possla od cyzýho gazyka: gako: klinet od kleinot/ Bersabé od Bersabee. Aron od Aaron/ Galádský od Galaad: a byť slowa takowau literku magjcý byla derivata, vel composita è simplicibus & primitivis. Ač w Derivatýwjch nětco wýmjnek nacházým: v. g. Sylim má sy krátké/ sýla pak dlauhé. Nápodobně w Compositjch/ v. g. Potrawa od trávjm. Anobrž y obliqui casus non semper quantitatem sui recti servant, v. g. chlěb chleba/ chlěw chlewa/ Pán Pane/ kámen kamenem &c. Vsus hîc debet esse Magister: qui mihi hîc videtur (ut in pluribus alijs casibus) proveniisse ex abusu, ut v. g. Vocativus Pane/ olim erat prima longa, & adhuc est apud Polonos & Superiores Silesios; a longa Pán

Hîc sequentur aliquot Exceptiones, & 1. in vocabulis ex Latino vel Germa-

ni-

nico Boëmicis factis, quæ eorum longas corripiunt. 2. in diphthongo ꝛ. 3. derivativis Verbis in ugi desinentibus, cum eorum Imperativis, Parricipijs & Verbalibus Nominibus.

Wymiň přednē wlastnj gména Latinská neb zlatinilá / na us v nich skonalá: ktera my do Czesstiny přigimáme / odkládagjce toho us, gako Adamus Adam / Balbinus Balbin / Fridericus Frydrych / Jacobus Jákob / Martinus Martin / Romanus Rjman / Vrbanus Vrban ꝛc. ale dlauhosti gegich a / e / i / o / u / nepřipausstjme.

Wymiň podruhé Appellativa: gako Cometa kométa / Figura ffigûra / Fractura ffraktura / oliva oliwa / Corona koruna ꝛc. krom Táboru rybunálu a giných Bibelnjch / ktera niž in Themat: položjm. Přjčina té Excepcý se brti tato zdá: že ponēwadž my Czechowé gakšy přirozenē nebo z chtiwosti kratce wsseho pronassem / wssechny sylaby gednosslegnau kratkosti wyslowugeme / proto / které sme sobē

ja-

ſami ze ſwých dwauch vocal nevčinili / ty kratce pronaſſime: nebo prorozdjl mezy naſſi a Cyzonárodſkau pronuncyacý. Odkudž Libán horu/ Balſſám balſamum, Gelbán Galbanum dlauhým á pronaſſime / a oni krátkým. Krom ſkonaných wlaſtnjch gmen na an: gako Jullián / Maximilian/ ꝛc. nebť takowé naſledugj gména Pán. Jan autem & Jwan non veniunt à deſinentibus in anus. Contra verò Latini & Germani & omnes reliquæ exteræ nationes, debent noſtra vocabula & earum ſyllabas noſtris quantitatibus pronuntiare & noſtris literis ſcribere. Id quòd aſſequentur ſi illa prout enuntiamus ſcribant & enuntient. Enunciamus autem nos non ſecus ac Latini, prout ſcribimus: imò quoad quantitates ſcribimus accuratiùs quàm Latini: ſiquidem pro longis addimus accentus: Hinc Bogiſſawa/ Hrozňata/ Martinic/ Rozdrajow/ Slawata ꝛc. cum penultima brevi, quia ſinè accentu, & ſinè ch vel cz. Vnde Germanici

Poſi-

Positores & Sculptores, imò & Scribæ malè talia sic formant: Wegischtawa/ Hrosnata/Martinicz/Rosdraschof Schlawata. Hinc Rchephin pro Rzepin/ Schwiran pro Přibram/Gischin pro Stětin &c in Mappis Geographicis pessimè sculpta reperio: & aliàs in loquendo multa ridicula contingunt: quale illud decantatum: Má matka Prase &c.

Wymin potřerj ě s půlkolečkem nad njm znamenanym/ od dyfftonguie pocházegicý: gako Djtě/ to ě ma krátké/ byť se ono prw psáwalo per ie/ Djtie. Ginaše wěc když se ie obracy w i/ gako: widin za widěti, odpowědjti za odpowědět: Zbjhám se za zběhánj; neboť j z punktownyho ě wdělané wždycky dlauhé bywa/ proto že ě stálo za ie.

Wymiň posledně slowa Derivativa na ugi skonana/ ktera sylabu předtjm ugi stogicý wždycky krátkau magj/ byť ona prw w swém primitivum byla dlauha: gako kralugi gest derivatum od Král/ panugi od Pán/ wywyssluš-

ſſugi od weyſſim / ponižugi od nižim neb nižkỳ. Přičeniž mymin y od nich formowana Imperativa, gako wywyſſuģ: a Participia, gako wywyſſugicỳ; a dale derivativa verbalia, gako wywyſſowánj/ kralowánj/panowánj/panownjk ꝛc. a gakž ſe nedawno prawiło formata na atel/ etel/ itel/ ꝛc. obywatel/ řiditel; a na adlo/ edlo/idlo: gako diwadlo ohřiwadlo/gakž w Auktoru nachazým. Napodobně Jan geſt krátké/ byť ſe zdalo pochazeti od Joan: Jtem Jana od Johanna.

Vlterius dicitur non poſſe conſtare de omnibus. ex diphthongis profectis, nec quæ uſu longa ſunt: proinde dandas hic Regulas.

Gakkoliw tedy o mnohých vocalých ſe domyſliti neb dočiſti/neb z obyčege o nich zwěděti můžeme/ že z dyfftongůw poſſlỳ/gako wywyſſenỳ od wywenyſſeney/ ſwatỳ od ſwatcy/ wyſs od weyſs/ Pán od Páan; ne wſſak o wſſech: a řjdcỳ ſme kteřjbychom celyCzeſkỳ Dykcyonář přeče,li a wſſe pamatowali. Proteż k dowěděnj

ſe

se toho poskytnu tu předně nětco Regul těch wokabuł/ která se w giſtý pořádek skonáwanjm / deklinowanjm a konjugowánjm wwesti mohła; potom pak registříky ostatnjch Themat, dle pořádku vocalnjch liter přiložjm. Ač gak w Regulých tak in Thematibus mnohé Sylaby slow æquivoca řečených se dłauzi neb krátj/ pro samy rozdjł od ginych w podobném slowu obsazenych. Gako Genitivus Pluralis Práw legum, mělby býti krátký pro nedáwno położenau Reguli o gednosylabnjch Genitywjch: ale ze slowo Imperativum práw dic, gest kratké/ proto práw legum béře na se dłauhost. Tak bláken ma á dłauhé / blazjm kratké. A Pán dwakrát gedno podlé druhého postawené prwnj bywá dłauhé / druhé kratké.

A to neywjce znamenám w Diminutywjch / která gakkoliw se ginác od swých Primitiw dělj, totiž přidánjm některé litery/neb sylaby/ wssak-

nic-

nicméně y quantitatem contrariam magj swemu primitiwu / aspoň w prwnjch Sylabach: a to začastý; obwzlaſſtně w literách a e ij y: gako Stau ſtánek / had hádek hádě / bába babka / žába žabka / chléb chlebek / déſſť deſſtjček / dwéře dwerce: čeledjn čeleditnek (ač tu muzſka wjc swých primitiwů dylku magj) byda bidka / wjra wirka / ſýla ſylka / pjwo piwko &c. plémě plemeno. O mnohých též zwyk a obyčeg doſti dobře zprawj: o pak a w wiz na swých mjſtech dolegi.

Tak y compoſicý bywá přjčinau proměny swých primitiwů in quantitate gako ſláwa longa penultima, činj in Bogiſlawa / Přibjſlawa brevem penultimam: & pád caſus in Liſtopád brevem ultimam: item in Wáceſlaw / Boleſlaw &c. Pán Kumpan / Kumpana.

Některé Sylaby nachazym gak dlauhé tak krátké: gako wad in dekaswád dekawad. Pſal. 6. 4. & 12. 1. Ale ge geſt takowých malo / a ge pauhý Czech z čaſtého ſlyſſenj a zwyku ge-

ro-

rozeznati vmj / náſledugjcý Regulæ Impreſsorům y Pjſařům correctè pſáti chtěgjcým přece mnohý pomohau. A počjnage od poſlednjch Sylab / gakožto od těch / na nichž y o přeposlednjch y o dalſſjch od konce Sylabach někdy zprawa záležj / budte o nich tato prawidla.

Sequuntur Regulæ pro longo â in ultima Sllyabæ.

Accentowý á na koney magj.

I. Mnohá gména na ač / ak / an / ař / aš / skonana : gako bradáč / barbatus, dráč / bráč / žráč / hráč / ferè à verbis derivata : bodlák / nowák / ptak / žák / Cykán / dcbán / bubnář / hussář / kowář / strunář / sýtář / tenetář / tiskář / Impreſsor, twář / žář / Gidáš / Annáš / Kayſſáš / &c. Jowiáš / Iupiter. Wymin brak / drak / mrak / Cýsař / ſnihač / kuchař / pekař / pisař / pluhař / lekwař / a malo ginych.

II. Mnohá giná gednoſylabnj gména na gine po a littery skonaná : gako : čáp / chám ; ne chamowina /

brát/řád/pád(ne listopad/odpad/západ/ac. ani Participium pad/neb padl. Pán/Dominus, quando solum cum verbo stat, ut Pán widj: nam quando post se aliud Substantivum continuatum habet, fit ex nás/vbrevc: ut Pan Prýmas/Pan Hrabě. Wymin také Vocativum Singul: in utroq; casu: ut Pane/ Pane Dice: sic Pás/cingulum, práh/limen, non obliqui eorum pasu/prahu/prahem/ac. nec Praha. Plášt/řád/status; ne řad/coordinatio. Stág/ac.

III. Adiectiva Ženská od statých Mužských na ay/neb nowých na ey neb ý skonaných possilá: gako swatá/od swatay/neb swatey/neb swatý/sama/unica, & mera: ne pak sama/ipsa, à masculino sám: bílá od bílý/ac. s gich Neutris Pluralibus, gako: gasná nowsá/pilná/neb zauffalá pacholata.

Ginác mluw o pochálých od skonáwaných na u/neb uw/ gako: Petru/neb Petruw: ut Petrowa wira/Pawlowa kázanj. Ginác také de obliquis casibus, od mužského na en skonané-

něho posslych: gako bezpečna mnc včiň. R ginác o Participich Passivis žen-ských s gich Neutris, kteraž wssechna magj krátké a: gako: S. Judyt byla cteěna a chwálena: ty pacholata gsau dobře cwičena a zwedena. Přičina těch rodgich posledněgssich gest/že nepochá-zegj od Masculino dipthongato, gako ona prwnj.

Když se pak Participia w gména promění / dlé formacý na straně 98. wykazané/tedy gich posledni a dlau-hosti na se berau / gako blahoslawená / dožádaná ꝛc: pro tuž přičinu pro kte-rau swatá/gakže se tam powědělo.

IV. Dativus & Localis casus plu-ralis Numeri gmen Prwnj a Třetj Declinacý/gako: Městečkám/městečkách/ semenám/semenách/sýlám/sýlách.

V. Pronomina gednosylabnj/ yá/má/twá/swá/nás/wás/náš/wáš.

VI. Slowa prwnj Conjugacý/ hledám/sslapám/nalézám.

VII. Participia passiva Primæ

Conjugationis na án skonana / gako : hledáu / milowán / prán.

VIII. Mnohá præterita mužská / gedno-sylabnj Modi Indic: gako kál / od kagi / stál / od stogim : ne pak stal / od stanu / ani geho composita přistal / appulit : zůstal / permansit, &c.

Regulæ pro longo a in penultima.

Accentowý á před koncem magj-

I. Mnohá Diminutiva, to gest / maličkost wěcy wyznamenáwagjcý: gako mužská / hrádek / pásek / stánek : ženská auráška / stránka / zahrádka : a Neutra, Pánĕ / jábĕ / čápĕ / hrabátko / kuřátko / paňáško / robáško.

II. Wssechna ženská Substantiwa na arna skonana / ut Bohárna / kowárna / pekárna / &c.

III. Obliqui casus gmen nedáwno w 1. a 2. Reguli dotčených / gako bodláka / bubnáře / gidásse / čápa / kádĕ / pádu / pána / &c. Ptáků / y praků / ptákům / y prakům říkáme.

IV.

IV. Gména Verbalia na ánj skonana: gako čánj/spánj/ꝛc. Ač kájanj/přikájanj/psanj/literæ, seu epistola, přepsanj/a málo giných giž krátjme.

V. Gména početnj pátý/dewátý/desátý/dwadcátý/ꝛc. na áty skonáwana.

VI. De Pronominibus, to gest/o mysto gmenech/náſſe/wáſſe/wiz gegich Declinacý celau/, na straně 71. ktera u Positori magj z paměti wmětí/pro Accenty/a že často w wžiwánj bywa.

VII. Prwnj Coniugacý tři osoby gedineho/a dwě přednj mnohého počtu Indicativi præsentis (ne pak Præteriti, in al skonaneho) y gina tempora & modi, od nich se formugjcý obyčegně: gako chrápám/sáhám/tápám/čkánj/pochwáten/ꝛc. Wimiň chmatam/přisáhám/juro, sslapám/a něco giných.

VIII. Třetj Couiugacý literu a in penultima magjcý skoro obyčegně: gako chwáljm/wydáljm/sklánjm/krápjm/wájjm/wáljm/ Activé sumptum,

volvo &c. Wymin walsm se volvor, & klanim se/adoro, kwapim/ wadim/ a mało ginych / zwykem znamych.

IX. Participia Zenska/& Neutra od muzskych na an / skonanych possla: gako hledána/hledáno / od hledám: pokud trwagj Participia: wiz stranu 97.

Regulæ pro longo e in vltima.

Accentowý é w poslednj Sylabé mági.

I. Gmena Nemecká / od nich za wlastnj prigata/gako: Gentnét/hasléř / joldnéř/ &c. Ktereż czasem per jé / dlaubé pisseme: gako Panyéř/taljéř/ &c. Přjczina rozdyl od Nemeckého.

II. Substantiva Neutra, indeclinabilia, na é skonaná/ gako obilé/vdolé/ vshlé/wesselé. Ktereż w mnohém počtu é ménj w i / gako obilj: owssem pro někdey ssij dwogj e &

III. Masculina Substantiva, w mnohopočetnjm Nominatýwu & Vo-

ca-

carýwu/prwnj/Druhé/a Třetj Declinacý/gako: Duchowé/Saudcowé/Wýwodowé: nebť sau se někdy dwog mc pſáwala.

IV. Adiectiva Neutrius Generis in Rectis Singularibus: gako: malé/neb welké zbozj/ꝛc. Snad proto/ze gich Masculina malý/& Fæmin: malá/také poſlednj Sylabu dlauhau magj.

Ginák rcy o Adverbijch od gmén na c včinénych/gako wesele/ꝛc. Ač zagiſté/certè: gedině/niſi vel tantùm: dlauhé nachazým.

V. Pro tauz přičinu dlauzý sau Genitivus a Dativus, gednopočetnych Zenſkych Adiectýw/gako drahé/swaté/ꝛc. Nebť gsau staří říkali drahey osoby/neb osobě swatey Dorotey/neb Dorotě. Což rozumějy o gich Nominatýwu/Accuſatýwu/a Vocatýwu Pluralibus: gako Sſlechetné Panny/ꝛc. A o Muzſkych Accuſativis Pluralibus, gako maudré Muže/ꝛc.

VI. Pronomina můg/twůg/swůg; má/twá/swá; mé/twé/swé; ta/ktery/ktera/

které; kdy ká ké/ &c. kdekoliw se na e skonáwagj: gako mé/twé/swé/ té/ které/&c. Snad pro někdeyssj dwogj e. a snad můg/twůg/swůg/ psawali se per y/ odkudž gich uy/ byl Dyffthongus/ unde ejus quantitas manet in obliquis. Wimiň náss e/ wáss e/ w Declinacý Náss e nebť w nich giž dotčené přjčiný nenj.

VII. Některé Præpositiones, Adverbia, a Conjunctiones, gako: dél/dlé/ podruhé/počtwrté/popaté/ &c. posléz/ kdé/ také/též/ zagisté/ gediné (ač za gediné/ w Kssaftu čtu gedinau) a malo giných. Přičina někdeyssj dwogj e.

Regulæ pro longo é in penultima.

Accentowý é před koncem magj.

I. Adiectiva Nomina, Pronomina & Participia in Genit: & Dativ: Siugulari, Numero Syllabarum crescentibus, ut pěkného/ pěknému/ kterého/ kterému/ včeného/ včenému/ &c.

II. Pronomina mého/ twého/ swého/ mému/ twému/ swému. Přjčina někdeyssj dwě e/ neb že se můg/ twůg/ swůg/ pi-

ſſi Dyffrongem uo/ ktery ſe in obliquis mēnj w o. A tak̄ze ćeho/ćemu/geho/gemu/naſſeho/naſſemu/waſſehe/waſſemu/ nēćeho/nēćemu/ tēch przjcin nemagj/ proto kratké o magj.

III. Mnoho ſlow prwnj Coniugacy/ ktera prwnjſto toho e/j neb ý mēla/ gako lēhám/ oblēkám/ prohlēdám/ ſſewám/ ꝛc. Za lżhám/ prohlżdám/ ſſżwám/ ꝛc. Gakż ſproſtj poſawad tak mluwj; ano ſſēywám/ ꝛc. ŕżkagj.

IV. Infinitivi dwauſylabnj: gako lēzti/ nēſti pēcy/ alsare wēſti/ ꝛc. Mēnj ſe czaſto w o y.

V. Participia Maſculina & Fœminina na ecy ſkonana: gako modlēcy/ vēcecy/ modlēce/ vēce/ ſtrogēce/ ꝛc. Lēcby ſe to e punktem znamenalo/ gako: chodēcy/ ſedēcy/ winēcy.

Wſſech tēch dlauhých ē quantitas také z toho ſe poznawa/ że ge ſproſtj Lide dlauhým j/ neb y/ pronāſſegj.

Regulæ pro longo j y in Vltima.

Dlauhé j/ neb y wpoſledni Sylabē.

I. Subſtantiva na ſt/a ſť / ſkonaná: gako mſt/obrazniſt/kemeſniſt/ſekerniſt/woznſt/wolnečnſt: čiſſtě/hrnčiř/ſſtě. To též rozuměg o ſkonaných na ſtc/a ſſs/ gako Měſſtc/Zagic/Tſſtc/ ꝛc. Gežiš Mowſſs. Wymin Yaſyk. Ale o Zenſkych na ſtc/neb ycc/ z těch pochazegicych giſtá wěc geſt/ že to ſt magj kratké/ gako ſtáwniſt/ſtáwnice/pſyſt/pſyce/pauſtenſt/pauſtenice/ꝛc. Přidey tſſtě/a wymin ſtěic/y Diwlſs/Dionyſius. Snad těch Muzſkych přjčina geſt/ někdeyſſi dwogeſt/ neb ey/ gakž paſſeyk dokazuge.

Na ſt pak ſkonaná/gako holič/palič/ſolič/topič/ꝛc. gſau kratka. Item na čin/gako Gičin/Katin/Marčin/y na čin/gako: Barbořin/Matořin/ꝛc.

Wſſechna tu obſazená toho ſt Dlauhoſt neb kratkoſt/ zachowáwagj in obliquis etiam creſcentibus.

II. Subſtantiva Neutra na ſ y ſkonáwagj/gimž Nominalia, & Verbalia řjkáwagj/in omnibus caſibus: gako Boſſtwj/ přeſſenſ/ modlenj/ pomezý/ ꝛc. K Třetj

Decly-

Declinacý náležjcý. Přjčina staré te/ gako bděnj. Sem přičtj dřjwj/ drojdj/gmětnj/gummj/kořenj/ pěřj/ rěwj/ sěklj/ sdálj/sbojj/seyřj/ssířj/ swýssj &c. A ženská: Biblj / kopi / lodj / retj/ &c. o nichž wiz Declin: gměnj/pag: 39.

III. Wssichni casus substantivorum čtwrté Declinacý / swému Nominatýwu w počtu sylab rownj: gako Gilgi/Giřj/kočj/ wyběrčj/&c.

Sem se mohau přičjsti Bratřj/ Kněžj / lodj (krom Accusatýwu/ genž má t.) snad pro staré te. Jtem/ Towaryssj socij, dnj dierum, lidj hominum, bjd miseriarum : tj/čtjč/pětj in Genitivo Plur: &c. wiz gich Declinacý na straně 36. a na straně 44. a 63.

IV. Adjectiva Generis omnis na j ý skonaná in tota Declinatione: gako Bożj/cyzý/dnessnj/dwogj/obogj/ owčj/trogi / třetj/ wlčj/ &c. owssem pro někdeyssi te.

V. Instrumentálnj casus Singularis a Genitivus Pluralis gmen Substantýwu Druhé a Třetj Declinacý: gako rau

Maryj / těch Maryj / kau zemj / těch zemj / ctnosti / milosti / ꝛc. Přjčina toho gest rozdjl seu differentia ab alijs casibus i breve habentibus. Sem přináležegj Genitivi Duales nominum ocj a vssj. Wiz gich deklinowánj na ſtraně 30. Wymiň giněna decrementi w Genitýwu mnohopočetnjm z ſtrany Sylab vkrácená: neboť mělali sau w předposlednj ſylabě krátké i / gako kniha knihy / bylina byliny / ryba ryby / ꝛc. to též w Genitýwu zdržj; knih / bylin / ryb.

VI. Localnj casus mnohého počtu Prwnj / Druhé a Páté Declinacý: gako Pánjch / kánjch / ſwátcých / časých ꝛc. Přjčinu toho taky těžce ginau wykážeſs nad rozdjl téhoż i od ginych ſkonánj / také mnohopočetnjch / genž ſe končj na krátké i / Páni / kánim / ſwátcy / časy; lečby ſe taky bylo říkalo ſwátcych ꝛc.

VII. Wſſichni casus, magicý w poſlednj Sylabě Nominativi obogjſtho počtu i neby; budte oni Adjecti-

va,

va, neb Pronomina, neb Participia; wsse in themate Masculino na y skona. na: gako swatý/ktery/čtený. Přjčina někdeyssj Diphthongus ey neb ie. Přidey k nim Pronomina čj cujus, gj/nj/ à Nominativo ena: a hoc tantùm in Singulari Numero: solus Accusat: habet gj/nj. Přidey také Masculinum & Neutrum gjm/njm/tjm/wssjm: Jtem ženské wssj a gegj/přes celau Declinacý/na Straně 73. položenau.

Kdež se podobnj casus neobsahugi/když pocházegj od Possessivis na u neb uw/gako Petru/Petrů. Ani od Gmen neb Mjstogmen na n skonaných/gako geden/onen/pln/ten: ani sám rád/my/wy/mogi/twogi/swogi/jiw/wesel; nebť se gich mužský Singularis nekončj na ý. Ani pocházegjcý od Participij na n/d/t/skonaných/gako slyssen/gat. Ba ani Adverbia qualitatis na ý skonaná/gako Angelsky angelicè, hesky egregiè, přátelsky amicè. Přjčina těch posledních gest rozdjl ode Gmen tak skonáwaných.

Po-

Pochybugi wſſak o pokaydy/podruſhy/poſtečj/poſtwrzy. Pomoz w ſtaumati.

VIII. Comparativi a Superlativi gradus we wſſech pokolenich a we celých Declinacých: gako lepſſi/ neylepſſi/ lepſſich neylepſſich/ lepſſimi neylepſſimi. Sem přičti ta/ktera magj podobu Comparatýw/ gako nékdeyſſi/ wčereyſſi/ zeytřeyſſi ꝛc.

IX. Participia Activa Præſentis, kdyż ſe w ameńa proměnilà; gako znégjcý/Mjſtodrzjcý.

X. Třetj Conjugacý wſſechny tři oſoby gednopočetnj Indicativi Præſentis & Futùri, quando Futurum eſt æquivocum cum Præſenti: gako: noſſým/noſſýſs/noſſý; chytim/chytiſs/chyti/ cum ſuo incremento in plurali chytime. Item ejusdem Imperativi tertia perſona utriusque numeri: at noſſý a chyti on/ a/ o: ony/ ony/ ona; nepak Præterita na ſi neb yſi: nebyſi chytil/ noſyſi; ani Infinitivi wkrácenj/ noſyc/ wſtaupic.

XI. Třetj oſoby mnohopočetnj wſſech třj Conjugacý: gako repcagj/

bogu-

bogugi / páij neb pálegi ꝛc. Snad pro rozdjl toho počtu od počtu obwzlá-ſſtnjho Druhé Conjugacý / w prwnj oſobě: gako: gá milugi / ſchwalugi ꝛc.

XII. Třetj oſoba Singularis Třetj Conjugacý in Imperativo od ſlow gednoſylabnjch pocházegjcý: gako bdjti / ať bdj on / ať ſpj. Též gich compoſita, ať wyli / wypj ꝛc. Ginátě wěc o těch které pocházegj od dwauch a wjce ſylab thematis, gako čiſt čti / ſliš / ſmič / ty / a on / ꝛc. o nichž nedawno na Straně 232. dole. Giná raſe de Enclytica tj / po druhé oſobě přidaná: gako / wizmj / ſtereij / ſlyſſtj ꝛc. Wymin také anomalum wiz / wizte.

XIII. Participia Paſsiva Mužſká na in ſkonaná / gako wěřjn / widjn / zapřjn / zawřjn.

XIV. Některá ſlowjčka w Sta-rých Čechů per ie pſawaná; gako tudij / nenj: nyni w nynj w Bibli nachazým. a Derivativa neb Diminutiva, è primitivis per ie ſcriptis: ut přjpawěd / přjpowjdka ia penultima.

Mi

Mi Instrumentalium pluralium in nulla Declinatione est longũ: ut Swatými/lidmi/slawenými/chodiecými &c.

Regulæ pro longo j in penultima.

Accentowé neb dlauhé j ý w Předposledni Sylabě magj:

I. Substantiva Ženské na jrna/neb ýrna skonaná/ gako djrna/mučjrna/sspjžjrna.

II. Gména Substantiva diminutiva Mužského y Neutrius pohlawj: gako hrnýček/kessjček/srdýčko/slunýčko. kde se pak j mění w e/tedy to bude dlauhé/ut slunéčko.

Giná če mluw de Adjectivis: gako kratičký/maličký/pěkničký/&c. Item de omnibus fœmininis: gako dussička/hlawička/ewčička: kratičká/maličká/pěknička.

Item de Adverbijs kratičko/maličko &c. K nimž přidey tistet/poličet/a málo giných.

III. Gména Adjectiva z Participij teď nedáwno w §. Reguli dotčených

nych wčiněná/ gako zwon zněgicý/zena plačicý/moře hlučicý/ muž/ zena/ zwiře pigicý. in utroque numero.

IV. Gména početnj na cýma skonaná: gako gedenmecýma/ dwamecýma ꝛc. & in obliquis na ýti/ gako deſýti/dwadcýti třidcýti ꝛc.

V. Prwnj Conjugacý wſſechny tři osoby Indicativi Præſentis, a co se z nich dále formuge: gako ostřihám cuſtodio, ostřihámę/ ostřihalt ſme/ ostřihati. ſic ſnjmám / ſnjmáſs / ſnjmá; zbjrám in Præterito habet wzebral / zwjdám / ꝛc. obwzlásſtné ſe tu rozumějj frequentativa. Wymiň wſſak Præteritum, kdyż geho poſtednj Sylaba o pauſſtj a: gako zdwjhal / zdwihl. Wymiň y střihám tondeo, a znikám/ſſtihám/zwykám/vſychám/wyſychám/a malo giných.

Derivativa pak gména odewſſech giż dotčených ſlow pocházegicý na ač skonaná/gſau w tom i rowné kráčká: gako hlidač/ zaklinač/ zatykač: též verbalia na ánj/ gako lihánj/litánj/ſwitánj/ſſwihánj/zbiránj: quod i tunc erit antepenultimum.

V.

VI. Druhé Conjugacý slowa pigi od pjin a bjgi od bjm/ & si quæ sunt similia.

VII. Infinitivi mnohosylabnj/ gichž to předposlednj i stogj za é: gako odpowědjti za odpowěděti/ nemjti za neměti/ &c.

VIII. Dwausylabnj Infinit: wssech Conjugacý: gako bdjti/ gjti/ mjti: y když se k nim předkládagj Præpolicý a Adverbia: gako podgjti/ nemjti; ač ne wstichni/ ut nabyti/ zabjti. Skůro tě wssem obyčeg naučiti musý. Syce P. Drachowský wssechna třísylabnj Infinitiwa krátká býti prawj: ale gá nachazým nemjti/ dowěřjti/ wměřjti/ wpřjti/ nawřjti/ &c. dlauhá. A tak bych wssechna předposlednj i/ wčinil z punktownjho é/ dlauhá býti; gakž se nahoře o odpowědjti &c. prawilo. Též která in themate gsau gednosylabnj: gako gjm gisti dogisti/ gdu dogjti přigjti/ mru umřjti/ chcy nechtjti/ smjm nesmjti.

Znameney tu/ že Infinitivi dwausylabnj/ když se w gména proměnj/

ga-

gako gjsti comedere, w gjstj comestio ꝛc. tedy dlaußost swého j přenassegj na posledni sylabu; tak pitj haustus seu bibitio, gitj profectio, witi neb powitj obvolutio. o nichž 2. Regula in immediatè præcedentibus Regulis.

Regula pro longo o *in ultima.*

Accentowé o w posledni Sylabě.

Gedinké o dlauhé w Czeské řeči nachazým / totiž Interjectionem Vocantis, Admirantis, Dolentis, &c. gako: ó Boże mug! ꝛc. Snad pro rozdjl od Prepositcý o de: o Pánu.

Regula pro longo o *in penula:*

Accentowé o w předposledni Sylabě.

Sama Cyzonárodská gména nachazým / kteraby se accentem znamenala / gako Ewróna / Heródes / Mólech / Filólog, Zelótes, & obliquos casus nominis Sydon w Sydóně ꝛc. Ač y w těch pauzy Czechowé málo na tu dlauhost w mluwenj sledj; ano

La=

Latinská gména za swá přigatá in Incremento o předložena krátj/ neginać nez gako Slawibor ge declinugice a wyslowugice: gako Doktora/ Kantora/ Rektora / Salwatora / Brunona/ Zenona. Odkudž byt se ty dwě poslednj accenteni znamenaly / gakož y ony prwnj / nessetřj se na něg. Matróna wssak a Patrónka y Patróna/ častěgi prodlauzugem.

Regulæ pro longo u *in ultima.*

Accentowé ú w poslednj sylabě magj.

I. Gména Possessiva Masculini Generis na u neb uw skonaná: gako Adamú neb Adamúw / Aremú Aronúw / Hospodinú / Hrnčjřú/ Pawlú/ Petrú / ze genžto se pissi y pronásseti magj s accentem: snad pro rozdjl gich Primitivorum Adam/ Aron in Genitivo & Dativo Plurali, ktera se tam pissi s literau o nad tim u / gako těchto Aronů neb Aroniw / těmto Aronim. Item pro rozdjl týchž Primitivorum in Singularis Dativo & Locali, kde se skonáwa-

wagj na u/ a bez accentu se pjſſj. Ač wjce těch Poſſeſsýw bez accentu tlačených nachazým. Ale gá tu okazugi coby se mělo činiti.

II. Ať ů s kolečkem nad njm gednau Reguły we wſſech Sylabách obſáhnu / prawjm / tu Sylabu býti dlauhau na kterékoliw ono ſtawá. Přjčina dlauhoſti geſt diphthongus uo. Stáwá pak 1. w Thematibus a někdy w Declinowánj těch gmen/ která in obliquis, neb w ſlowjch od nich poſſlých to u/proměnugj w o: nebť ſe ono w nich gakſy tagj / a na znamenj toho ſe pſáwa nad tjm u o/ gakž tu widjſs: Bůh Boha: dům domu; hůl hole; kůň koně; ſtůl ſtolu; wůl wola; Bůwol bubalus bůwola; bůgný bogugj a boy a boyák / ut veteres vocabant militem; hrůza hrozým; důtka tegránj dotýkám; krůpěg kropjm; nůſſe noſým; odpůrce odporugi; zwůr zworáwám. To ſež rozumějg o gménech Latinſkých/ když ſe w nich gegich o w u mění: gako Chorus kůr / proba průba (ne prubu

gi

gi vrubowáu ꝛc. propter caulam ſupradictam) roſa růže / thronus trůn ꝛc. A o Niemeckých ych fohre fůra: y o Czeſkých/ktera ſe ſyce také literau o pyſſi: hůra hora / kůže koże / lůže loże / trůſt zroſt / ꝛc.

2. In Diminutivis, ktera in Primitivo měla o: gako gaheda gahůdka/podoba podůbka / poroba porůbka/yawor yawůrek / porok porůček / roh růżek. Gakoż y na proti tomu ktera Primitiva in Diminutivis magi o pyſſi ſe s kolečkowanym ů/gako horka hůra/morka můra.

3. In Genitivis & Dativis Pluralibus primæ, ſecundæ & quintæ Declinationis, gako Měſtanů neb měſtanůw/ měſtanům; přátelů neb tělůw/ telům; prſtů prſtůw/prſtům. Tak ſlowům/vſtům/ꝛc. Snad proto/aby ſe ti Plurales caſus dělili od Singularibus, ktere ſobě ſyc magi podobne: gako tomu měſtanu civi, tomu prſtu digito &c. Aneb wo giſtoté proto że ſe za ſtarodáwna ti caſus tiſkli per uo diphthongum.

4. Supra Reckos Singul: Pronomin, můg/twůg/ſwůg.

5. In

5. In Imperativis Singularibus na ûg / & Pluralibus na ûgte skonanych: gakéż obyczegné magi slowa Druhé Conjugacý na ugi se končjcý: gako milugi/milûg/milûgte: bogugi/bogûg/bogûgte: slugi/slûg/slûgte. quamvis ipsa themata retinent simplex u. Jtem slowa o Thematis tam w u měnjcý: gako slogim/slûg/slûgte.

Přidey slowo mohu/ we wssech osobách u za o magjcých: gako můjess/ můże / můżeme/ můżete / nechť můże. Fortè ob differentiam Declinationis muż vir.

6. In Præpositionibus do/po/pro/wo: quando hæ componuntur cum alijs partibus orationis: ut dûwod/ pîwod / prûwod/dûstogný/ dûstognost/ dûstogně/ wûkol/ &c.

SYL-

SYLLABVS THEMATVM

ultimas duas producentium.

Themata ultimum a produc:

Slowa Cžárkowých á na konci

NJmo ſkonaných na ač/ at ꝛc. o nichž Regule 1. na ſtraně 241. nacházým tato: Achát Achates, Bál/ ras/ cloacarum purgator. břečtán. Dokawád / odewſſád / brevi & longo a. Pán/ o němž na ſtraně 242. (kteréžto gméno a kámen/chléb/ y mnohá gina / in obliquis brevia, ſicut & poſitiones coreptæ, na wědomi dáwagj/že my Čechowé ſkůro gako Poloni non curamus quantitatē ſyllabarū) Parkán/pád caſus; non autem compoſita liſtopad / odpad ꝛc. pokawád y pokawac/páš in ſolo Nominat: Singul: předhrád/ráď libenter, nerád illibens, řád ſtatus: ne řad ordinatio vel coordinatio: ſám/ſnáz facilitas, ſwár/ſſál. Obliqui horum in incremento ſervant longitudinem Recti, ſicut & ſequentia Biblica.

Přidey Bibelnj wlaſtnj gména:

Bál/

Bál/ Balám/ Balek / Barák / Berſám / Dalilá/ Gád/ Galád/ Gát/ Hyrám/ Joab/ Jorám / Jzák / Libán hora. A procby Jan nemohla dlauhá ſylaba býti / pocházegjc od Joan, a od Johanán, oha in unicum a contractis? & uſus obtinuit, ut dicamus při S. Jánĕ / na S° Jána/ k S. Jánu, ꝛc. wſſe dlauhým á. Eſſet ſaltèm anceps.

Themata penultimum a *producentia.*

Slowa Czárkowých á před koncem.

Armáda / auráżka. Bába avia; ne Baba anus: bágka / bágky fabulæ: bágjm fabulor, bážeń: balátka apinæ: bráňka portula: bánĕ/bárka/báseň: Benátky/Benátſký: bláha ſimplex, blázen: ne blaze beatè, ani blaznjm: bodláčj/brunátný / čára / čáry / čáſtka. Dárný cum compoſitis zdárný ꝛc. dárek a giná Diminutiva: gádro/gáma: hrábĕ raſtrum: kámen in ſolo Nominat: kánĕ / kláſſter a clauſtrum, kráde tur, kráce breviter cú-

compositis & krátký & zkrátka/ krátko / ne kratce ligo ligonis, ani kratičke: láhwě lagena, cum láhwice: lázeň & lázně utrumque Nominativi casûs: ne lazebnjk: máčim / málo; pomálu y pomalu in usu est: máljm minuo: máma/ mámo/ mračim/ cum compositis omračim &c. nepak mračim se/ ani mračno: máti/ máteř/ nepak matka: mládj/ zmládj: náhle: oblátek/ oblý křemen/ cum derivatis oblátkowý &c. ochránce: Páně dominellus, & Páně Adjectivum omnis generis: Pápa infantium vox panem significans: non verò Papež / ani gebo derivata papežstw/ papežnec/ &c. pára vapor: pásstj perpetro: plápol cum suo verbo plápolám; non plamen ani plapolánj: počátek/ práce/ pracno/ prádlo/ prawě/ prawně/ cum compositis neprawě / neprawně; ne bezprawj: prázdný / prázdnjm: předhrád/ ne předhradj: prowázek funiculus, ne prowazec: ráno/ rážjm cum compositis porážjm/ rozrážjm/ srážjm &c. non in futuro srazým/ wrazým &c. rádlo vomer, ne radlice: sádlo/ skála/ sláwa / ne Sla-

wa-

wata / ani Bogislawa / ani Bohuslaw / Wáclaw a podobná: snad že pocházegi od slawjm: skála / skále; ne skalj petricetum: snáze cum composito neseáze difficultas; nepak snažjm se / snaženost / snažně / &c. válem / rana / táta / wáda / contentio: nepak wada defectus: wáha / wášeň affectus, hnutj myssli / pathos: wzdáljm removebo, wzdálj procul: wážj ligo; non autem wažba / ani swazek / wwazek &c. wrána / wráska / wzácek / zázrak & derivatum zázračný: žába. Quæ ex his in obliquis crescunt, retinent hujus á. quantitatem, sicut & sequentia Biblica.

Přídey Bibelnj Abdenágo. Chámos / Elkána / Fáran / Fálek / Fáres / Gáza / Gázer / Gezábel / Háran / Jákob / Jámny / Jáson / Jerobáal / Jthámar / Kádes / Lában / Mácha / Mára / Nábal Nábot / Náhum / Náman / Náchor / Náion Ráab / Náchel / Ráma / Sába / Sále / Sálem / Sálim / Sára / Sáren / Tábor / Támar / Táre / Zára.

Themata ul/imũ e produc:

Slowa Czárkowích ná konci

Chléb/chlém; ſproſtým chlib / chljw; ač in obliquis magj kratké e: déſſť / dýſſť; in obliquis kratce: dlé & compoſita podlé/wedlé / obé utrumque: obilé ſproſtým obilj: pergamén/ poſlez/podruhé/ prwé. Přidey Betlém/ Geruzalém.

Poſtrema tria Nomina é longum in incremento retinent.

Themata penultimum e *producentia.*

Wokabula Cjárkowých é před koncem.

Béřu ſe appropinquo; nepak beru accipio: bublénka bulla. Dwéře / dwyře / dwérky/dwyrky; ne dwerce / ani dwernj. Hlédám antiquis ſpicio ſeu inſpicio, cum compoſitis dohlédám / nahlédám / pohlédám/ohlédám/ přihlédám/ vhlédám/ ſhlédám &c. kolébka cunæ, non kolebnj. léčjm/lékař/ginač ljčm/ljkař pharmaca adhibeo: léchm lſchym/ in Præterito polékl neb polſkl. léčka: léhám/ lépe ginač ljpe: léto æſtas; ne letnj/ letnj/ letoſſnj/letnice/ podleti: létám. méně cum compoſitis: méně/ nicméně. pawéza/pawézmk/ péku

pin-

pinso, cum frequentativo & ejus compositis dopékám ꝛc. ne pekař / pekářka/ pekáč: péro calamus vel χýro pérce; non peřj plumæ. ani peřjm se / wpeřjm: plémě non plemeno: plénjm/pléna/plénky; plésám/plésij/plétj / pléwa vel pljwa / pessége: réwa/rýwa: réwj rýwj: slewám / stékám/ confluo, defluo: střédmý vel střjdmý: téměř/ zdélj.

Přidey wlastnj Swatopisémnj Bézek / Bézor / cum incremento Čéjy / Kréta/ Rebéka.

Thema ultimũ j produc:

Slowa dlauhých j na konec.

Blj̃/čeledjn/djl/djl (ne glj̃ jam) hlisse lumbricus, klj̃č / komjn/klýh/kratochwjl: lewjt/ljst/lodi/ (non nit filum) okolj / ostudj/essejy / otčjm. Panj Domina, krom Accusat: Vocat: & Loc: Numeri Singularis: pávjr/ pjch/ pjd/ potřebj: sýt/ stjn/ ssin/sstř/třj/čtyři: tj̃ gravitas, nepak tetj̃: tudj̃/ wessejy/wejy/ wstřjc. Quæ in Obliquis crescunt servant hujus j quantitatem.

A Bibelnj Cherubjn / Lewj / Neftalj / Rjjm / Serafjn.

Themata penultimum j producentia.

Dlauhých j před koncem.

Auſſtjpek ſcomma: bjda / bjdnoſt / bjgi occido y bigi: bjlek / bjlý / bjlim / bljzko / bljzký / bljznj y bluznj / hoc poſteriùs ſæpius: bljzjm ſe; nepak blizſſj / ani neybljzſſj: břjmě / břjza: chwjle / kratochwjle / čjſſe: djky / djlo / Djtě / Djcky dobrodjnce / dřjwj; gjdek / gjdlo / gjnj / gjwj / gjzba / gjzda / gjzdný / progjždjm &c. compoſita: gjzwa: hnjzdo / hnjzdjm / holjnka / hřjſſný: knjže / křjdlo / koljbka / kljſſtě / křjſſým / křjwda: ljbám / ljbjm ſecum derivat: Ljbeſk / Ljbjhrad / ljboſt / ljbeznoſt & compoſitis obljbjm polibjm (wymiň libý nelibý / libě nelibě) ljce gena, obljčej; nepak policek: ljchým laqueos pono, ljčka tendicula; ljčnj / ljha / ljmec / ljpa cilia, ljnám / ljnný: ljpám / ljſtj folia arborum; ne liſty neb liſtowé literæ. ljtý / á / é / proljwaný / á / é: ljſka corilus, ljſtj: ljtoſt /

tost: ljto mi (non litostjm/litostiwost) lwjceleena & lwjce leunculus: mjgjm evanesco, mjnjm intendo, mjle milliare & amabiliter, mjnka cum compositis domjnka/dúmysl opinio, přjmjnka/wýmjnka; přídey odmjnka ab odměňugi. Mjra mensura; nepak Mira civitas, ani mirra mirrha; mjrný/mjrnost/mjřjm/mjrce cum compositis smjrce &c. mjsa in rectis, mjsým/mjza succus arboris: mjžým evanesco; sed sæpiùs mžýým: njžjm cum compositis & derivatis snjžjm/snjžen/ponjžjm ponjžen/ponjžený: pjcnjk pabulator, pjce pabulum: pjgjm/pjha/pjla/pjlka/pjsař/pjseň/pjskám/pjskač pjsklec/pjsťala/pljsnjm/pljwám/podsjpka suffultura, pohřížým pohřížen/přílis/přjhbj/přjmo cum compositis vpřjmo/vpřjmě &c. řjhám/řjdjm/řjdký/Řjjsse: skřjně a skřjwám: sljbjm promitto, sljbil; sljbjm se w něčem complaceo mihi in aliqua re (non slib slibu) sljcný/sljcnost/sljdjm/vestigo ut canis: střjbro cum derivatis střjbrný/postřjbřený. střjhám/střjhnu custodio, cũ compositis ostřjhám &c. non střihám tondeo:

ſtŕjljm / ſtjnjm / ſtjžjm / ſtŕjzwjm cum derivatis ſtŕjzliwjm / ſtŕjzliwý & cōpoſitis oſtŕjzwjm / wyſtŕjzwjm ; ſwjtám / ſwjčka / ſwjcen (ne ſwitánj ani navſwitě) ſwjzel angaria, ſýmě ſemen : ſſige cervix, non ſſigný / nec ſſigně : ſſpjže victualia / ſſtjka lucius, ſſtjpjm : tjtěr / tjtěrka / tjžjm / non tožtjžto : tŕjbjm cribro ; tŕjſnjm / tŕjſſen. wjdlj rohatiny furca ; wjgjm obvolvo cū compoſitis powjgjm / zawjgjm : wyzgjždjm cum reliquis compoſitis ex gezdjm : wyſtjhám eſto ſtihám ſit-breve : wjra / wjtěž / wjtr / ne wicher ani wichřice : zařjtjm / zbjhám ſe / zbjrám ſe / zdjljm / zdjlný / zmjnjm / zmjnka / žjdle / žjně / žjněný ; ne znikám cum compoſitis wynikám / pronikám ꝛc. non zdwihám.

A Bibelnj Mjkol / Cherubjm / Seraſjni. Quæ nomina ex jam dictis in Genitivo creſcunt retinent hujus j quantitatem.

Themata dlauhých ý na konci.

Býk / ſproſtým beyk taurus, chl / dbl /

dýl/ krokodýl/ měsýc/ kdy/ někdy/ nikdy/ pýř/ rým à Germanico reym: rýtý/ rosmarýn/ sýr rete, tisýc/ týž/ tentýž. Quæ ex his sunt nomina & crescunt in obliquis, servant hujus j longitudinem.

Themata penultimũ ý prod:
Dlauhých ý před koncem.

Cýrkew templum & cœtus fidelium, cum derivato Cýrkewnj: Cýsař / cýnka / dmýchám flo, dýchám spiro, epafrodýtus kacýřstwj / kerstýna neb čalaun / zástěra: lamprýda; mýdlo; nýbrž; osýdlo; ptýslm cum composito rozptýslm / pýcha (non pyssný neque pychám) řidký/ rýwa vitis, stýwa / sýdlo incolarus, sýge sementis, sýla (nepak sylm ani sylný) sýmě / sýnce / atrium: týden hebdomas, wýhně neb wýheň diverticulum, wýklad (non wykládám/hinc wykládač/ wykladatel/ wykládánj) wýsest excelsum. Zeatra sýce neb zeytra sprostj řjkagi / wšak předce zytra gest krátké/ gakobys řekl zgitra/quod est breve.

Bibelnj gsau Cýrus/ Scýta/ Sýba/ Sýdon/ Sýchem/ Týrus.

Themata dlauhých o a u řjdká sau mimo cyzý. Blúma prunum / a blúma stupidus dlauze pronassjme.

Z těch Registřjku y z Regul napřed postawených může bedliwý zpytatel widěti/ že se sotwa ktera sylaba prawé Cžeských slow dlauhá nachazý / gegižby se dlaußost někdyssj dyftongu nemohla připsati: a že když některé slowjčko gest æquivocum, to gest dwogjho wyznamenánj neb y giné a giné č: siky řečj/ tehdy se nad tjm accent děla / které ma předněyssj wyznamenánj / ut Angelsky angelicus: ne angelsky more Angelorum: hesky egregius, ne hesky egregiè.

O třetjch a dalssjch od konce Sylaßach žádné zmjnky P. Drachovius (o němž gedinem wjm že nétco de Quantitatibus pſal) nečinj: snad proto že gich málo wssjmame; neb že se málo těch nachazý / kteréby se z předstawenych posawad prawidel/

bud

buď skrze incrementa neb decrementa, neb skrze formacý / neb derýwacý / neb posledně skrze compositý poznati nemohly: nebo / w příkladu mluwě / že Mládenec / mrákota / nezčistný / plápolám / wýsoko / wýssegi / magj prwnj dlauhau / řcy že pochazegj od mládj / mráčim / plám / wýssim / wýss ꝛc. a málo tak: ěžkých instancý nagdess.

De derivatis finitis in adlo & atel / certum est, quòd eorum tertia Syllaba sit brevis, esto proveniat à primitiva longa: ut přistawadlo à přistáwám: kazatel à káz̄j: obywatel ab obýwám De verbis in ugi wiz nahoře pág: 237.

De compositis ex Præpositionibus hæc restat regula: Omnes Præpositiones per se sunt breves: & monosyllabæ a i vel j / in se habentes, præpositæ verbis retinent brevitatem (exceptis přjdržjm / přisslussjm / přjstogjm) Item Participijs & quibusdam Verbalibus, ut zachážýtm / zacházegjcý / zacházenj / zasmuttelost: præpositæ verò nominibus & adverbijs sunt longæ: ut náhončj, nápadně / přjpo-

wjdka/to geſt přjſſlowj a propowidka/ wýſſřelek/západ/ wýwerně.

Hâc ergo ſcientiâ de longis Syllabis habitâ, penè totâ fundatâ ſuper Latinam regulam: Diphthongus longa eſt: & ſi etiam liceat nobis uti poſitione & duplicibus conſonantibus, quales ſuppono eſſe ř/ ſſ/ ž/ x/ & dicere quòd j cùm comprimit vocalem fiat conſonans, & quòd ſyllaba o habens ſaltem in fine, ſit anceps, & vocalis brevis ante mutam & liquidam, fiat longa ad libitum; & ſi denique alijs quibusdam privilegijs Latinorum & Græcorum Poëtarum gaudere liceat; Diæreſibus, Diaſtolibus &c. facilè erit componere Boëmica carmina cujuscunque generis: v. g. ſint hæc Diſticha:

O gediný Boże můg rač Stráżnym mým wſſudy býti/
Buď że chodjm ceſtau/buď że na miſtě ſedjm.

Tě Pane můg milugi/ ač nemohu toho wěděti miry:
Togediné mohu wſſak řjcy że tě milugi.

Kryſ-

Kryſte celého tobē ſebe mám gediné za to dáti/ (bozen.
Že twor ſem: co dám že od pekla wyſwo-
Quidam Elegiam ſuam ſic claudit.
Giž dřjwj k ſwárům nepřidáwey: doſti ſe kauřj.
Bog ſe pokut Bożſkych čas mage: Dobře ſe mēg.
Et hoc Saphicum.
Hoſpodin ráčj duſſe naſſe páſti/
Tyž také ráčj domy náſſe ſtřjſti/
Byť ſtarý dábel nemohl ſtiwých rad
S námi prowesti.
Et Dimetrum Jambicum.
Kryſte genž gſy ſwětlo rež den/
Odwrať od nás ſſpjnawý ſen;
Wjme žeť gſy ſwětlo přednj/
Slunce neyčiſtſſj poledni.
Rozpomeň ſe Tworče mocný/
Žeť člowěk geſt prach nehodný:
Sám račiž náſs ſtrážce býti/
Wſſaks wolil ja nás wmřjti.

Wjce o tom wiz w Drachowiuſowi. a brzý ſe cos wjce o tom na ſwětlo wyda.

LIMÆ LINGUÆ BOEMICÆ PARS IV.

Brusu Gazyka Czeského Kus Cztwrtý.

DE ORTHOGRAPHIA.

To gest:

O dobrém Czeském Psánj a Tisstěnj.

W Ortografiý se sstůro nerwjce Zubů / Brusu potřebugicých / dělá / kladenjm welikých neb malých liter / kdeby nemělibýti: též opaussténjm neb přidawánjm / proměňowánjm / neb přewracowánjm sylab / liter / přestáwek /

wek/punktyčku a čárek neb accentu. A o Accentych se syce dosti nedawno w Prosodyi gednalo: o přidáwánj pak/wgjmánj &c. nahoře in Metaplasmo &c. o ostatnych tedy tuto tato naučenj měg.

I. Pisste se a kladte gednostegné neb gednoho dru a registrum litery/ w celých slowych neb částkách ťeči; aniž se werssalnych (od začjnánj werssůw tak nazwaných) wžjwey/krom při počinánj některeho pisánj/ a po hrubým punktu/ a z počátku gmen wlastnych/ neb cuřad wyznamenáwagjcych/ neb pro poctiwost těmi gmény minených osob: gako Jan/ Přednjk/ Nejwyssj: a když se cyruge ňaká Swatopjsemská/ neb od gistých slawných muzů pronessená připowidka; gakož se takowé dokonce rozdjlným pjsmem kladau/ pro patrnost; ač toho staři/málo registrem mjwagjcý/ nečinili.

A gistě neslussj/ ano gakby proti rozumu gest/ tak dobře blechu/ gako

Bo-

Boha welkým Bctjti: tak wess gako Welebnau Swátost welkým Wslawiti: rownē leyno a čerwjčka / gako Leopolda Cýsaře hrubým Ly C pſáti: a toho tuto přjčinu dáwati / že rownē blecha / wess / leyno / čerwjk gſau Substantiva nomina, gako Bůh / Welebná Swátest a Leopold Cýsář. Ať mlčjm že často Positores newědj / kteréby gméno bylo Substantivum a které Adjectivum: ba ani kteréby slowjčko cujus partis bylo: treffjt se gim tedy hroznē chybowati a wſſechno zpřewraceti a zmaſti; když se nedržj Regul od dobré Ortografie předepſaných.

II. Nezatemnůg se čitedlnoſt Pjſma / protahowánjm / neb ginák miſternym ſtawenjm některých liter / dlé zlého obyčege některých Pjſařů.

III. Accentus se pjſſte nad wokálemi / dlé předepſanj w Reguljch in Proſodia obſſirně daných.

IV. Když se dwē ſ neb ſſ neb geden ſ a druhé ſſ w proſtřed některého vocabulum trefugj / tehdy před-

nēyſ-

nèyssi z nich buď točené: gako Towaryšstwo/ wyšssi: což rozumèg y spočátku slowa/ gako sstihám: na koncy pak ſſ se pisse gedinym s s dwaumi punkty/neb s dlauhym a točenym gakž tuto widjš: sstyž koss. Gedineho točeneho s zpočátku slowcu se nevžjwá/ mimo wersálnjch / gakž sme nedawno w 1. Reguli prawili: a když nesnadno může státi dlauhé ſ/ gako před literau h shlidám / shledáwám / ꝛc. Ač v neylepssjch Autorů nacházým spečetugi/skupugi/ skřiwený/ slepenj/ srozumjwám / sbjhám se / sformowaný/ stemperowaný/ schowaný ꝛc. Což gestli dobře gest/ prám se na přjčinu toho a laskawých Čtenářů žádám/ aby mi gi wymysliti pomahali.

V. Nad d/ n/ p/ s/ t/ z/ když se w potřebě z renjčka pronassegj: gako děkugi/němý/přispal ꝛc. pisse se gakš tu widěl půl kolečka/mjsto i podlé nich někdy stáwagjcyho; nepak nad a e o u po nich stáwagjcýmj: neginač než gako nad čtž když se ostře wy-

slo-

slowugj gako čas/ řek/ žák. Přjčina toho aspoň tato se býti zdá/ že nad vocalem v. g. nad a u/ často accent stáwá/ gako žábel/ ssnůra ꝛc. a takiby gedno druhému překáželo: ať mlčjm že začasty takowé litery sylabu skonáwagj a předce to polokolče mjwagj/ gako wlk/ chyt/ drž. Nikdy se pak po těch půlkolečkowých consonancých/ ani po ř ss ž nepjsse welikého neb točeného y; gakkoliw se nachazý v Hágka y v ginych giž obstarožnjch Auktorůw. Gest tu zagisté zbytečné welké y/ kde se může a má přestati na malým: gak wssichni nynj neylepssj Czechowé činj. a kdosy dj/ quòd ř ss ž hìc liquescant.

VI. Také po b f m/ když se zrenka wyslowugj/ byť se nepůlkoleckowaly/ malé/ neb obdylné j se klasti ma: gako bjda/ fjssek/ mihadla: když pak zhruba hrubé: byl/ myl.

VII. Ačkoliw ř č nemené consonantes dwognásobné gsau/ než ff/ ss a x/ a v starých se cj a rj psawali/ wssak

wſſak od let 60. lépegi ſe tiſtnau bez 3 s pùlkolečkem poſwrchu, byt třebas wetſálnj byly: quia quæ poſſunt fieri per pauciora, cur facias per plura?

VIII. Literu g w gedné a téż ſylabě wżdycky naſleduge malé i/nebt ſe wżdycky z tenka pronaſſj/ſamý Egypt a gſauli která giná Cyzonárodſká wlaſtnj gména wymiń: litery pak h a k wżdycky hrubé/nemohauc ſe ony z tenka mluwiti.

IX. J po literě l w gedné ſylabě proneſſené/że ani z tenka ani z tluſta neb zhruba, dlé ſwého přirozenj/nezmj/ má býti malé/gakożto wſſech národů abecedám přirozené/primùm & per ſeipſum in numerum literarum aſcitum; non verò per accidens & ex neceſsitate, propter differentiam mollioris & durioris pronunciationis. Proćež toliko w naſledugjcych přjbězých hrubé y po l ſe klaſti má:

1. Kdyż ſylaba ly ſtogj za ley: gako w Adjectiwjch gediného počtu/miłý/bjłý/miłýho, bjłýho/za miley, bjłey ꝛc.

w ce-

w celým gediné osoby počtu Mužského y Neutrius pohlawj. W mnohém pak počtu (ač 2. Reg: 5. 2. stogj předesslých časů) wssak nicméné tenkrát místo má: snad pro differentia singularis numeri à numero plurali. Wiz toho příklad w Declinacý bjlý na straně 46. a znameney že se tehdaž to y zdá znjti gako g/ gakž se na straně 27. pravilo. Což také rozuměg o Imperatywjch Prwnj Conjugacý: gako zastáwey/zastáweyte/ a o některých Třetj/ gako sázey/ wcházey.

2. Když sylaba ly gmen samostatných na l in themate skonaných/ gako přjtel/ cymbál/ přjwal/ rumpál / gest numeri pluralis: gako Kazately/ Přátely/ concionatores, amicos &c. Owssemk zase pro rozdjl od Singulari numero, in quo scribimus tomuto kazatelj concionatori, dobrému přjtelj bono amico.

3. Když sylaba ly pochazý od gmen samostatných ženských na la in Nominativo skonaných: gako Lidmily od Lidmila / modly od modla / regula/

se-

ferula/ ly. nepak kdyż ſe Nominativi ženſſtj ginak ſkonawagj/ gako myſl myſli/wůle wůli. Ratio iterum eſt differentia.

4. Kdyż ly mnohopočetnj pochá-zý od gednopočetnjch ſamoſtatnych Neutrius Generis na lo ſkonanych: gako w těchto vdidlych/těmito vdidly/iſtis frenis: w těchto řemeſlych in his artibus, těmito řemeſly/ his mechanijs. Takowá Neutra ſunt máſlo/ſádlo/rádlo/ čelo/oko/vcho: oči widěly/vſſi ſlyſſely ꝛc. Pro ratione hujus eſt authoritas Bibliorum.

5. Ly w gménu lyſý a lyſyna/ a w ſlowu plynu/ blyſſtjm/ ſlyſſjm neb ſlýchám. Ratio mera auctoritas.

6. Kdyż themata ſlow na ly a lym ſkonanych gſau Ženſkeho pokolenj/ gako yá ženu kaſſly/ myſlym a přátelym ſe ꝛc. A to proto aby byl rozdjl mezy ženſkym a muzſkym pokolenjm. Neutrum Muzſkeho nasleduge.

7. Kdyż ſlowa in Præterito Plurali na li ſe ſkonawagjcý gſau ženſkeho pokolenj: gako neſly ſlepice/ praly pra-

dli/ ženy předly/ gepřiſſky zpjwaly ꝛc. Ač když ſe k tomu ženſkému ly enclitícum li přikládá/to bywá s malým i/ gako pralyli ſau/ předlyli ſau ꝛc.

X. Zawřený ſlé zdanj některých Orrografu ſe klade w ſylabách al/el/il/yl/ol/ul; otewřený pak w ſylabách la/le/li/ly/lo/lu.

XI. Zawřený v z počátku ſlowců: otewřeny w proſtředku y na koncy.

XII. Když ſe w gednom vocabulum ze dwauch včiněném pohodlně mohau zachowati litery obauch/ magi ſe zachowati; a to proto/ aby ſe Cztenař domyſlil/z čeho ſe to compoſitum vdělalo: odkudž tiſkne raděgi poměrky a pomlſky/než pabérky a pamlſky: Jtem křiwonoſka a ſwětlonoſ/ než noſſka a noſ. A kyž ſe také od giných národu pjſſe a mluwj Kladſko od kladenj/ Mohuč od mohu/ Pomořj Pomerania od po a moře/ gako Pořičj od po a řeka/ Rozteck od roztečenj/ Stettin/ Wjdeň ꝛc. wědělby každý těch derywa-

wacý powědomý kdo těm mjſtům gména dali a nepochybně nimi wládli/a ſnad ge y wyſtawěli.

Wjce gakby ſe některá ſlowa měla pſati a tiſknauti/nagdeſs w tomto Bruſu onde y onde / gako w přjprawě geho na ſtraně 4. 5. w Præpoſicých na ſtraně 121. 2c. w Pronominu náſs 71. gegi 73. w Comparatýwjch 56. w Adverbijch 125. 126. w Metaplaſmu od 134. do 149. O ſkládáni 163. 164. A neywjce in Proſodia od ſtrany 241. aż do Ortografie.

W mnohých Regulých této Ortografie y w giných třech Ruſých/ toſtoto Bruſu/ gſau některé wěcy z prwopočtku neſnadné / a ſkůro tak dobře wykladače potřebugi / gako Latinſké Grammatyckě Regulæ. Ale wložili ſe do toho dobry Czech gak náležj / a co in Claſsicis Auctoribus, Hageko, Poſtillis Scipionicis, Cælibatu & Dialogis ejusdem. in Labirintho, Weleslavinæ Herbario &c. & maximè in Biblijs poſtremæ editionis znamenal:

nal: coz y w Czeſkym Roderycyuſowi a w Ludowikowi de Ponte, w Sſkole S° milowánj a w giných mych knižkách čjſti bude / s tjm co tu nagde ſrownà / bude mocy brzy Magiſtrem a Profeſſorem w tom k zachowánj Czeſſtiny potřebném vmé-nj býti / a co ſe neſnadného zdá / ſnadno wykládati / nětco mého napra-viti / nětco přidati / nětco w lepſſj pořadek vweſti. Czehoż gedině žadam / Amen.

De punctis, commatibus, periodis &c. vide Aphtonium & alios: & ſecundùm illos Boëmica dirige.